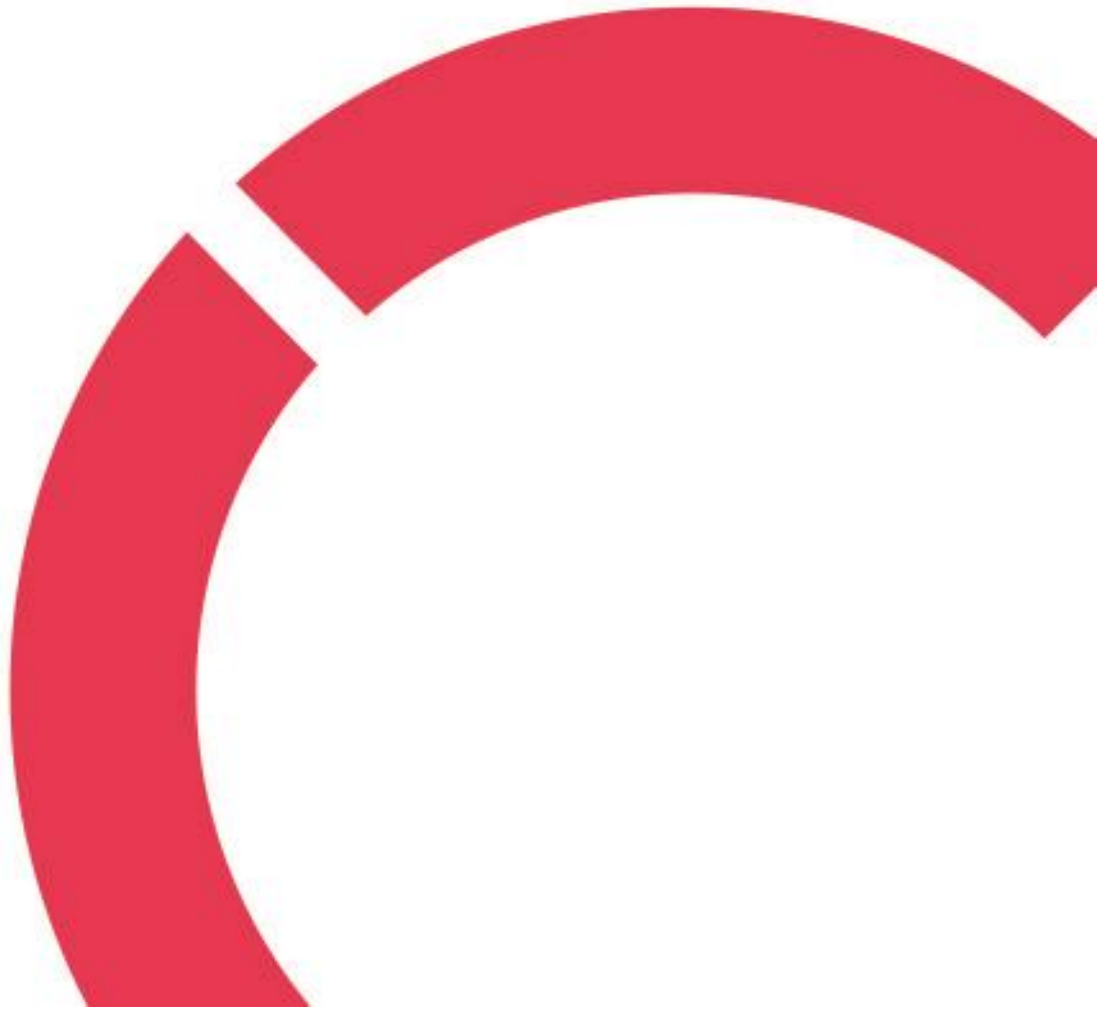

Lea Annala ja Melina Laasanen

OSALLISUUTTA JA OIVALTAMISTA

Toiminnallinen karaoketapahtuma

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Sosionomikoulutus
Toukokuu 2025**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Centria-ammattikorkeakoulu	Aika Toukokuu 2025	Tekijä/tekijät Lea Annala & Melina Laasanen
Koulutus Sosionomi	☒ AMK ☐ YAMK	
Työn nimi OSALLISUUTTA JA OIVALTAMISTA. Toiminnallinen karaoketapahtuma.		
Työn ohjaaja Kirsi Herranen-Somero	Sivumäärä 83 + 12	
Työelämäohjaaja Sari Valkama		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena yhteistyössä Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten ympärivuorokautisen asumispalvelun asumisyksiköissä asuvien asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa. Opinnäytetyömme toimeksiantaja Soiten hyvinvointialue on kunnista ja valtiosta erillinen julkisoikeudellinen yhteisö, jolla on alueellaan itsehallinto. Soiten hyvinvointialue vastaa muiden hyvinvointialueiden tapaan sosiaali- ja terveydenhuollosta sekä pelastustoitimesta. Opinnäytetyöllemme oli tarvetta Soiten vammaispalveluissa, sillä Soiten hyvinvointialueella haluttiin kartoittaa ja kehittää vammaispalveluyksiköiden kehitysvammaisten asiakkaiden osallisuutta ja virikkeellisen vapaa-ajan toiminnan mahdollisuuksia.</p> <p>Opinnäytetyössä järjestimme karaoketapahtuman, jonka tarkoituksena oli täydentää Soiten vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkaiden vapaa-ajan toimintaa. Tapahtuman kautta oli tarkoitus tarjota kehitysvammaisille vaikuttamisen mahdollisuuksia ja osallisuuden sekä kuulluksi tulemisen kokemuksia. Myös ennen tapahtumaa järjestettävien ennakkotehtävien ja tapahtuman jälkeisen palautteen keruun tarkoitus oli osallistaa asiakkaita. Työmme tavoitteena oli lisäksi kehitysvammaisten osallisuuden kokemusten ja vapaa-ajan toiminnan kartoittaminen heidän arjessaan Soiten kehitysvammaisten asumispalveluyksiköissä.</p> <p>Opinnäytetyömme merkittävimmän tietoperustan hankimme haastatellessamme vammaispalveluyksiköiden asiakkaita. Lisäksi hankimme tietoperustaa eri lähteistä liittyen kehitysvammaisuuteen, kehitysvammaisten vaikuttamisen mahdollisuuksiin, yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen, osallistamiseen, osallistumiseen ja kuulluksi tulemiseen. Työmenetelmiä, jotka liittyivät työhön, olivat ennen tapahtumaa asumisyksiköissä toteutetut teemalliset lomakehaastattelut, ennen tapahtumaa järjestetyt osallistavat menetelmät vammaispalveluyksiköissä, itse toiminnallinen karaoketapahtuma sekä tapahtumassa järjestetyt osallistavat menetelmät. Lopuksi tapahtuman jälkeen toteutettiin palautekyselyt vammaispalveluyksiköiden asiakkaille. Soite sai opinnäytetyöstämme asiakashaastatteluiden kautta tietoa asiakkaiden kokemuksista osallisuuden ja osallistumisen toteutumisesta asumisyksiköiden arjessa sekä vapaa-ajalla. Saatua tietoa voidaan hyödyntää Soiten vammaisten ja kehitysvammaisten asumispalvelujen kehittämisessä. Saamamme palautteen mukaan järjestämämme osallistavat menetelmät edistivät asiakkaiden kokemusta osallisuudesta.</p>		
Asiasanat autonomia, demokratia, esteettömyys, karaoke, kehitysvammaisuus, kuulluksi tuleminen, laulaminen, merkityksellisyys, musiikki, osallistaminen, osallistuminen, osallisuus, saavutettavuus, sosiaalipedagogiikka, sosiokulttuurinen innostaminen, vaikuttaminen, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys		

ABSTRACT

Centria University of Applied Sciences	Date May 2025	Author Lea Annala & Melina Laasanen
Degree programme Bachelor of Social Services		
Name of thesis INVOLVEMENT AND INSIGHT. A functional karaoke event.		
Centria supervisor Kirsi Herranen-Somero	Pages 83 + 12	
Instructor representing commissioning institution or company Sari Valkama		
<p>The thesis was carried out as a practical project in collaboration with the clients and staff of the 24-hour residential service units for people with intellectual and physical disabilities within the Central Ostrobothnia Welfare Area, Soite. Our thesis commissioner, the Soite wellbeing county, is a public legal entity separate from municipalities and the state, with self-governance in its region. Like other wellbeing counties, Soite is responsible for social and health care services as well as rescue operations. There was a need for our thesis on Soite's disability services, as the Soite wellbeing county wanted to map and develop the participation and opportunities for engaging leisure activities for clients with intellectual disabilities in the disability service units.</p> <p>In our thesis, we organized a karaoke event aimed at complementing the leisure activities of customers in Soite's disability services housing units. The purpose of the event was to provide opportunities for people with intellectual disabilities to influence, experience participation, and feel heard. Additionally, the pre-event tasks and post-event feedback collection were intended to engage the clients. Our goal was also to map and understand the experiences of participation and leisure activities of people with intellectual disabilities in their daily lives within Soite's residential service units.</p> <p>The most significant knowledge base for our thesis was obtained by interviewing the clients of the disability service units. Additionally, we gathered a knowledge base from various sources related to intellectual disabilities, opportunities for people with intellectual disabilities to influence decisions, equality, inclusion, empowerment, participation, and being heard. The work methods related to the thesis included thematic questionnaire interviews conducted in the residential units before the event, participatory methods organized in the disability service units before the event, the actual practical karaoke event, and the participatory methods conducted during the event. Finally, feedback surveys were conducted with the clients of the disability service units after the event. Through our thesis, Soite received information from client interviews about the clients' experiences of inclusion and participation in the daily life and leisure activities of the residential units. This information can be utilized in the development of Soite's residential services for people with disabilities and intellectual disabilities. According to the feedback we received, the participatory methods we organized enhanced the clients' experience of inclusion.</p>		

<p>Key words accessibility, attainability, autonomy, belonging, being heard, community spirit, democracy, developmental disability, equality, inclusion, influencing, karaoke, meaningfulness, music, participation, singing, social pedagogy, sociocultural motivation</p>
--

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

AUTONOMIA

Autonomia tarkoittaa mahdollisimman suurta itsenäisyyttä ja omatoimisuutta. Autonomiaan liitetään se, että ihmisellä on mahdollisuuksia ja taitoja tehdä valintoja ja henkilö itse pystyy vaikuttamaan valintoihinsa ja hänen valinnoillaan on vaikutusta. (Kehitysvammaisten tukiliitto ry 2017.)

DEMOKRATIA

Demokratia toteutuu yksilön kohdalla, kun hän saa vaikuttaa yhteisiin asioihin. Demokratia tarkoittaa myös tekoja ja toimijuutta yhteisissä asioissa; demokratiaa ovat esimerkiksi äänestäminen, kyvyt ja taidot neuvotella, toimijuus erilaisissa kansalaisraadeissa tai nuorisovaltuustoissa. (Kehitysvammaisten Tukiliitto ry 2017.)

ESTEETTÖMYYS

Esteettömyys tarkoittaa sitä, että ympäristöstä on poistettu esteet liittyen liikkumiseen, toimimiseen, näkemiseen, kuulemiseen, ymmärtämiseen ja kommunikaatioon. Esteettömyys tarkoittaa myös palvelujen, viestinnän ja ihmisten välisen vuorovaikutuksen esteettömyyttä. (TEPA-termipankki a.)

KEHITYSVAMMAISUUS

Kehitysvammaisuus määritellään Suomessa käytössä olevan WHO:n ICD-10-tautiluokituksen mukaan tilaksi, jossa henkisen toiminnan kehitys on estynyt tai häiriintynyt joko synnynnäisen tai kehitysiässä saadun sairauden, vian tai vamman vuoksi (Åberg 2025, luku ”Kehitysvammaisuus”).

MERKITYKSELLISYYS

Merkityksellisyys käsitteenä tarkoittaa sitä, että jokin asia tai kokemus on jollekin ihmiselle merkityksellistä tai tärkeää; jollakin asialla tai kokemuksella on tietty määrä arvoa tai merkitystä jollekin yksilölle tai yhteisölle (Suomisanakirja, luku ”Merkityksellisyys”).

OSALLISTAMINEN

Osallistamiseen liittyvä ajatus kansalaisesta passiivisena osallistujana, jota kehoitetaan tai vaaditaan osallistumaan joihinkin toimintoihin, esimerkiksi yhteiskunnallisiin hankkeisiin tai muihin toimenpiteisiin (Yhdistysyhteistyö 2025).

OSALLISTUMINEN

Osallistumista on olemassa kolmea ulottuvuutta: sosiaalinen, toiminnallinen ja kansalaisosallistumisen ulottuvuus. Sosiaalinen ulottuvuus toteutuu, kun toiminnassa on mukana useita ihmisiä, toiminnallinen osallistuminen on aktiivista toimintaa ja kansalaisosallistuminen on kansalaisen mahdollisuutta osallistua hoitamaan yhteisiä asioita. (Yhdistysyhteistyö 2025.)

OSALLISUUS

Osallisuus tarkoittaa kuulumista itselle merkitykselliseen yhteisöön ja mahdollisuutta vaikuttaa omaan elämään ja yhteisöön. ”Osallisuus edellyttää, että ihmisellä on käytössään riittävät aineelliset, tiedolliset ja taidolliset resurssit, mahdollisuus tehdä omaa elämää koskevia päätöksiä sekä ylläpitää sosiaalisesti merkityksellisiä ja tärkeitä suhteita”. (TEPA-termipankki b.)

SAAVUTETTAVUUS

Saavutettavuus tarkoittaa sitä, kuinka helposti henkilö voi saada jonkin järjestelmän, laitteen, ohjelman tai palvelun käyttöönsä. Esimerkiksi sosiaali- ja terveystalvelujen yhdenvertainen saavutettavuus tarkoittaa eri väestöryhmien yhdenvertaista pääsyä sosiaali- ja terveystalveluihin, jolloin eri väestöryhmät pystyvät hyödyntämään yhdenvertaisesti palveluja. (TEPA-termipankki c.)

SOSIAALIPEDAGOGIIKKA

Sosiaalipedagogiikka antaa pedagogisen eli kasvatuksellisen näkökulman sosiaalityöhön. Sosiaalipedagogiseen toimintaan kuuluu sekä yleisen sosiaalisen kasvun tukeminen, joka koskee kaikkia, mutta myös erityinen kasvatuksellinen sosiaalinen työ, joka koskee erilaisten vaikeuksien vuoksi erityistä tukea tarvitsevia. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2025.)

SOSIOKULTTUURINEN INNOSTAMINEN

Sosiokulttuurinen innostaminen pyrkii vahvistamaan ihmisen omaa kykyä muuttaa itse omaa elämänsä, jolloin esimerkiksi tuetaan yksilön aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Sosiaalisen innostamisen avulla kyetään saamaan niin yksilöt kuin ryhmätkin osallistumaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. (Kurki 2020.)

VAIKUTTAMINEN

”Vaikuttaminen tarkoittaa jonkin asian tai henkilön vaikutuksen aikaansaamista tai muokkaamista” (Suomisanakirja, luku ”Vaikuttaminen”).

YHDENVERTAISUUS

Suomen perustuslain mukaan ihmiset ovat lain edessä yhdenvertaisia. Tämä tarkoittaa sitä, että kenenkään sukupuoli, ikä, alkuperä, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, vammaisuus tai muu henkilöön liittyvä tekijä ei saa olla syy asettaa henkilöä ilman hyväksyttävää perustetta eri asemaan.

(Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, § 6.)

YHTEISÖLLISYYS

Yhteisöllisyys on tunnetta ryhmään kuulumisesta sekä tietojen, mielipiteiden ja tunteiden jakamista.

Esimerkiksi sukulaisuus, asuinpaikka, elämäntilanne, -tapa, työ, opiskelu, harrastus tai toiminnan päämäärä voivat olla yhteisön jäseniä yhdistäviä tekijöitä. (TEPA-termipankki d.)

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TILANTEEN KARTOITUS	4
2.1 Opinnäytetyön ajankohtaisuus	4
2.2 Opinnäytetyöntekijöiden lähtökohdat ja yhteistyöverkosto	5
2.3 Opinnäytetyön toimeksiantaja Soite	6
2.4 Ympäri vuorokautisen palveluasumisen yksiköt	8
3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET	11
3.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, rajaus ja toimintamenetelmät	11
3.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus	14
4 KEHITYSVAMMAISTEN OSALLISUUDEN TUKEMINEN JA EDISTÄMINEN TOIMINNALLISIN MENETELMIN	17
4.1 Kehitysvammaisten yhdenvertaisuus tavoitteena	17
4.2 Sosiaalipedagogiikka vammaistyössä	19
4.3 Sosiokulttuurinen innostaminen	20
4.4 Osallisuus, osallistaminen ja osallistuminen	21
4.5 Vaikuttaminen, kuulluksi tuleminen ja merkityksellisyys	25
4.6 Esteettömyys ja saavutettavuus	27
5 TOIMINNALLISEN KARAOKETAPAHTUMAN JÄRJESTÄMINEN	29
5.1 Toiminnallinen karaoketapahtuma -projektin toteuttamisen vaiheet	30
5.2 Aloitus- ja suunnitteluvaihe	31
5.2.1 Opinnäytetyösuunnitelman laatiminen ja aloituskeskustelu	31
5.2.2 Opinnäytetyön tapahtuman suunnittelua Soiten palvelualuejohtajan kanssa.....	32
5.2.3 Tapahtumatilan ja yhteistyöverkoston kartoittaminen ja valikoituminen.....	34
5.3 Työstövaihe	35
5.3.1 Yhteistyö Soiten kanssa	36
5.3.2 Muut selvitettävät asiat kesän ja syksyn 2024 aikana	37
5.3.3 Haastattelukysymysten laatiminen ja haastattelut	38
5.3.4 Ennakkotehtävät asumisyksiköissä	41
5.3.5 Toiminnalliseen karaoketapahtumaan tarvittavan materiaalin hankkiminen	42
5.3.6 Ennen tapahtumaa	43
5.4 Lopetus- ja arviointivaihe.....	44
6 TOIMINNALLINEN KARAOKETAPAHTUMA 30.9.2024	46
7 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTÄVIEN MENETELMIEN TARVEANALYYSI	51
7.1 Haastattelut ennen toiminnallista tapahtumaa	51
7.2 Osallistavat menetelmät ennen tapahtumaa.....	54
7.3 Karaoketapahtuman toiminnalliset menetelmät.....	55
7.3.1 Musiikin ja laulamisen merkitys.....	55
7.3.2 Muut menetelmät ja toimintaa tukevat välineet tapahtumassa	57
7.4 Palautteen kerääminen tapahtuman jälkeen.....	58

7.4.1 Palaute ennakkovalmistautumisesta tapahtumaan ja tapahtuman viestinnästä	59
7.4.2 Palaute tapahtuman teknisestä toteutuksesta ja esiintyjistä.....	59
7.4.3 Mieli-pide ohjelmarungosta ja ohjelman toteutuksesta sekä ohjelman sisällöstä.....	60
7.4.4 Mieli-pide osallistavasta toiminnasta ja osallisuudesta tapahtuman aikana sekä muu palaute tapahtumasta	60
8 OPINNÄYTETYÖPROJEKTIN KAUTTA SAADUN TIEDON ARVIOINTIA JA POHDINTAA	62
8.1 Haastattelutilanteiden ja haastatteluvastausten arviointi ja pohdinta	62
8.1.1 Asuminen; osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja viihtyminen omassa asumisyksikössä.....	63
8.1.2 Harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit	66
8.1.3 Yhteiskunnan tarjoamien palveluiden hyödyntäminen	68
8.1.4 Yleinen tyytyväisyys elämään	68
8.2 Toiminnallisen karaoketapahtuman arvioiminen ja pohdinta	69
8.3 Palautteen keräämisen arvioiminen ja pohdinta	71
8.4 Saadun asiakaspalautteen arvioiminen ja pohdinta	72
8.4.1 Ennakkovalmistautuminen tapahtumaan ja viestintä tapahtumasta	73
8.4.2 Tapahtuman tekninen toteutus ja mieli-pide esiintyjistä	75
8.4.3 Ohjelmarunko ja ohjelman toteutus sekä osallisuus tapahtuman aikana.....	76
8.4.4 Mieli-pide osallistavasta toiminnasta ja ohjelman sisällöstä sekä muu palaute tapahtumasta	77
9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	80
LÄHTEET	84
LIITTEET	

1 JOHDANTO

Uusi vammaispalvelulaki (675/2023) on astunut voimaan 1.1.2025 alkaen. Uudistuksen myötä Vammaispalvelulaissa kaikki vammaiset henkilöt saavat diagnoosistaan riippumatta uuden lain perustein tarvitsemansa sosiaali- ja terveyspalvelut saman lainsäädännön perusteella. Uuden vammaislain nojalla henkilöt, jotka eivät itse kykene ilmaisemaan omaa tahtoaan, voivat myös osallistua vapaa-ajan toimintaan erityisen osallisuuden tuella. Positiivinen muutos on myös se, että laki koskettaa nyt myös niitä, jotka aiemmin jäivät lainsäädännön ulkopuolelle; esimerkiksi neuro- ja autismikirjon henkilöitä. (Kenelle vammaispalveluja myönnetään? 2025). Vammaispalvelulain (675/2023) 1§:n perusteella vammaisen asemaa parannetaan turvaamalla hänen oikeutensa itsenäiseen elämään, itsemääräämisoikeuteen, yhdenvertaisuuteen, osallisuuteen ja yhteiskunnalliseen osallistumiseen yksilöityjen palvelujen avulla.

Osallisuus ja sen mahdollistaminen ovat tulleet yhä keskeisemmäksi teemaksi yhteiskunnallisessa keskustelussa ja ajattelussa. Myös me opinnäytetyöntekijät olemme ottaneet kehitysvammaisten asiakkaidemme osallisuuden huomioon toimiessamme asiakastyössä. Osallisuuden kokemus vaikuttaa henkilöön kokonaisvaltaisesti; osallisuuden kokemus lisää yksilön hyvinvointia, turvallisuutta, uskoa tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiin. Siksi osallisuutta on pyrittävä tukemaan yksilön tarpeita vastaavalla tavalla. Sen lisäksi, että osallisuudella on yhteys henkilön hyvinvointiin, vähentää se myös syrjäytymisriskiä yksilön elämässä. (Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet 2024.) Osallisuudella useimmiten tarkoitetaan ihmisen omaa tunnetta ja kokemusta hänen omasta osallisuudestaan. Kehitysvammaisten kohdalla heidän omaa tunnettansa tai kokemusta ei kuitenkaan voida pitää riittävänä perusteena sille, että heidän osallisuutensa olisi toteutunut, sillä oman rajallisen toimijuuden, vaikutusmahdollisuuksien, kokemusten ja vaihtoehtojen puuttuessa monet kehitysvammaiset tyytyvät omaan osaansa. Ihmisen osallisuus toteutuu, kun hän saa toimia mahdollisimman omatoimisesti ja hänellä on vaihtoehtoisia toimintamahdollisuuksia ja valinnanvaraa. Osallisuuden toteutuessa ihmisellä on valtaa sekä omissa että yhteisissä asioissa ja hän saa toimia yhdenvertaisena toisten kanssa. (Valtaa omissa ja yhteisissä asioissa 2017.)

Halusimme toteuttaa opinnäytetyömme toiminnallisen osuuden yhteistyössä kehitysvammaisten henkilöiden kanssa, sillä osallisuuden näkökulmasta kehitysvammaiset henkilöt kuuluvat marginaaliryhmään, joiden osallisuuden toteutumiseen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Opinnäytetyömme *Osallisuutta ja oivaltamista – karaoketapahtuman* tarkoituksena oli tukea kehitysvammaisten henkilöiden

osallisuuden ja osallistumisen kokemuksen sekä kuulluksi tulemisen ja vaikuttamisen mahdollisuutta. Toimeksiantajanamme oli Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten vammaispalvelut. Tarjosimme työmme aiheita Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten palveluasumisen vastaavalle palvelualuejohtajalle. Hän kiinnostui aiheemme ajankohtaisuudesta ja toteutimme työmme toiminnallisena opinnäytetyönä yhteistyössä Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten vammaispalveluiden kanssa kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on selvittää, miten kehitysvammaisten osallisuus, yhteisöllisyys ja viihtyminen yksiköissä toteutuvat sekä miten heidän osallisuuttaan ja viihtymistään voitaisiin heidän omasta mielestään kehittää. Toiminnallisena menetelmänä näiden asioiden selvittämiseksi ja tiedon keräämiseksi käytämme asiakashaastattelua. Työssämme kartoitamme haastattelujen avulla asiakkaiden kokemuksia asumispalveluista, heidän kiinnostuksen kohteitaan sekä tällä hetkellä käyttämiään kulttuuri- ja vapaa-aikaan liittyviä palveluja. Haastatteluista saatua tietoa voidaan hyödyntää Soiten vammaispalvelun asumisyksiköissä asiakkaiden osallisuuden, osallistumisen ja vapaa-ajan toiminnan kehittämiseksi. Asiakashaastattelun toteuttamisen taustalla on saatavan tiedon lisäksi myös tarkoitus tuottaa asiakkaille osallisuuden kokemuksia sekä kuulluksi tulemisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Opinnäytetyömme tavoitteena on lisäksi aktivoida ja osallistaa Soiten ympärivuorokautisten palveluasumisen yksiköiden asiakkaita hyödyntämällä sosiokulttuurisen innostamisen menetelmiä. Ennen järjestämäämme toiminnallista karaoketapahtumaa osallistimme näiden yksiköiden asiakkaita valmistamaan soittimia ja osallistumaan laulukappalevalintoihin.

Opinnäytetyömme tavoitteena on suunnitella ja toteuttaa asiakkaille myös erilaisia osallistavia ja toiminnallisia menetelmiä järjestämäämme karaoketapahtumaan. Tarkoituksena on, että musiikkiesitysten aikana osallistujat saavat osallistua yhteislauluun, liikkua musiikin mukana erilaisia välineitä hyödyntäen ja osallistua kuva-arvoitustehtävään. Tapahtumassa asiakkaat saavat kuulla koosteita haastatteluissa esiin tulleista asioista, jolloin he saavat vertaistukea muiden kertomusten kautta. Tapahtuman on tarkoitus myös edistää yhteisöllisyyttä, kun mukana on osallistujia eri asumisyksiköistä. Kullekin tapahtumassa mukana olleelle asiakkaalle järjestämme mahdollisuuden osallistua tapahtuman jälkeen palautekyselyyn. Palautteen keräämisen on tarkoitus osallistaa asiakasta ja saada hänet tuntemaan, että hän tulee kuulluksi vastatessaan esittämiimme kysymyksiin. Antaessaan palautetta asiakas saa samalla myös vaikuttaa.

Toteutuuko asiakkaiden osallisuus Soiten vammaispalveluyksiköissä? Mitä kehittämisehdotuksia saamme asiakkailta heidän osallisuutensa, osallistumisen ja mielekkään vapaa-ajan toteutumisen edistämiseksi? Millä muulla tavoin Soiten vammaispalveluyksiköissä voidaan edistää asiakkaiden viihtymistä ja hyvinvointia? Mikä merkitys järjestämällämme toiminnallisella karaoketapahtumalla oli vammaispalveluyksiköiden asiakkaille, ja millaisia ajatuksia tapahtuma herätti osallistujissa? Mikä merkitys yksiköiden asiakkaille oli järjestämillämme toiminnallisilla menetelmillä ennen tapahtumaa ja sen aikana, ja millaisia ajatuksia nämä menetelmät herättivät asiakkaissa? Mitä oivalluksia saimme toiminnallisen opinnäytetyömme kautta, ja tukivatko järjestämämme toiminnalliset menetelmät sekä toiminnallinen karaoketapahtuma asiakkaiden osallisuuden kokemuksia? Näihin kysymyksiin haimme opinnäytetyössämme vastauksia.

Olemme käyttäneet opinnäytetyössämme kehitysvammaisiin liittyviä eri lähteitä. Lähteet ovat käsitelleet osallisuutta, osallistamista ja osallistumista. Toimintamenetelmiä suunnitellessamme olemme perehtyneet sosiokulttuuriseen innostamiseen ja sosiaalipedagogiikkaan. Olemme selvittäneet musiikin ja laulamisen merkitystä ennen järjestämäämme tapahtumaa. Olemme hankkineet lähdetietoa kehitysvammaisten vaikuttamisen, yhdenvertaisuuden ja yhteisöllisyyden merkityksestä. Tärkein tietoperusta työllemme oli haastatteluvastauksiin pohjautuva tieto, jonka saimme suoraan vammaispalveluyksiköiden asiakkailta itseltään.

2 OPINNÄYTETYÖN LÄHTÖKOHDAT JA TILANTEEN KARTOITUS

Tässä luvussa käymme läpi niitä lähtökohtia, joiden vuoksi Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite halusi tehdä yhteistyötä kanssamme. Tuomme esille, mihin Soiten vammaispalveluiden tarpeisiin opinnäytetyömme oli tarkoitus vastata. Kerromme Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten arvoista ja siitä, miten nämä arvot näkyvät Soiten vammaispalveluissa. Tarkastelemme lisäksi, miten näitä arvoja on vammaispalveluissa pyritty edistämään. Kerromme tarkemmin niistä ympärivuorokautisen palveluasumisen asumisyksiköistä, joiden kanssa teimme yhteistyötä opinnäytetyömme aikana. Käymme läpi, miten kehitysvammaisten palvelutarpeeseen vastataan eri asumispalveluyksiköissä. Tässä luvussa tuomme esille omaa soveltuvuuttamme tämän opinnäytetyön tekemiseksi kartoittamalla, mitkä olivat omat henkilökohtaiset lähtökohtamme työn onnistumiseksi.

2.1 Opinnäytetyön ajankohtaisuus

Työmme aihe on tällä hetkellä ajankohtainen, sillä Soitessa on tavoitteena aktivoida kehitysvammaisia asiakkaitaan osallistumaan erilaisella vapaa-ajan toiminnalla lähiympäristönsä tapahtumiin ja yhteiskuntaan. Aktiivisuuden kannustetaan erityisesti heitä, joilla on erityisiä haasteita ja vaikeuksia olla osallisina vammansa tai sairautensa vuoksi. Työelämäedustajana toimineen palvelualuejohtajan (Valkama 2024) mukaan Soiten kehitysvammatyössä kaivataan uusia tapoja lisätä vapaa-ajantoimintaa. ”Mitä enemmän löydetään sopivia mahdollisuuksia ja toteutustapoja, sitä enemmän syntyy kiinnostusta ja mielenkiintoa vapaa-aikaan” (Valkama 2024). Kiinnostus harrastustoimintaa kohtaan voi siis lisätä mielekkyyttä ja elämänmyönteisyyttä, jolla puolestaan on vaikutusta mielenterveyteen ja yleiseen hyvinvointiin (Laitila 2021). Osallisuuden toteutumisella on merkitystä ihmisen henkiselle hyvinvoinnille ja turvallisuuden tunteelle. Yksilön kokema osallisuus lisää myös hänen uskoaan tulevaisuuteen ja omiin mahdollisuuksiinsa. (Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet 2024.)

Vammaispalvelulaki (14.4.2023/675) velvoittaa toteuttamaan vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa sekä ehkäisemään ja poistamaan niiden toteutumisen esteitä. Lain tarkoituksena on tukea vammaisen henkilön itsenäistä elämää ja itsemääräämisoikeuden toteutumista sekä turvata vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadul-

taan hyvät palvelut. (Vammaispalvelulaki 14.4.2023/675.) Opinnäytetyönä järjestämämme tapahtuman, haastatteluiden ja asiakaspalautteiden on tarkoitus tukea kehitysvammaisten osallisuuden, osallistumisen, yhteisöllisyyden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia. Toiminnallinen opinnäytetyömme perustui vammaispalvelulain vammaisten osallisuuden tukemisen velvoitteen lisäksi tarveperusteisuuteen Soiten vammaispalvelussa. Tällä tarkoitamme sitä, että tavoitteenamme on asiakastyön ja palvelujen parantamiseksi etsiä ja löytää asiakkailta itseltään hankkimamme tiedon perusteella kehitysvammaisille sopivia palveluita.

2.2 Opinnäytetyöntekijöiden lähtökohdat ja yhteistyöverkosto

Opinnäytetyön toteutimme Soiten hyvinvointialueen vammaispalvelun käyttöön, sillä meillä oli molemmilla mielenkiintoa toimia kehitysvammaisten parissa. Päädyimme toteuttamaan opinnäytetyön toiminnallisena parityönä, jolloin meidän molempien vahvuudet työssä tulisi hyödynnettyä. Asiakkaiden ohjaaminen ja toiminnan järjestäminen kiinnostaa meitä kumpaakin. Meillä molemmilla on koke-musta ja tuntemusta vammaistyöstä, mistä uskoimme olevan hyötyä työn onnistumisen kannalta kuin myös lisäävän kiinnostusta itse aiheeseen. Toiminnallisessa opinnäytetyössämme ajattelimme olevan lisäksi mahdollisuus käyttää asiakkaiden hyödyksi meidän molempien luovuutta ja luovia harrastuksia, kuten kädentaitoja ja musiikkia.

Me molemmat opinnäytetyön tekijät olemme harrastaneet karaokea useita vuosia. Koska meille oli luontevaa hyödyntää työssämme harrastustamme, päätimme, että karaoke olisi yksi osa toiminnallista opinnäytetyötämme. Karaoke on myös kehitysvammaisten keskuudessa suosittu harrastusmuoto. Ajattelimme myös kertyneen asiakastyökokemuksemme vammaistyössä olevan eduksi toiminnallista opinnäytetyötä tehdessämme. Vuosien aikana asiakastyökokemusta on kertynyt erilaisesta vammaistyöstä muun muassa toimintakeskusympäristöissä ja kehitysvammaisten asumispalveluissa. Kokemus on osoittanut, että asiakkaalle on mahdollista tuottaa laadukasta ja osallistavaa arkea ilman suuria ponnisteluja tai aineellista panostusta. Näkemyksemme mukaan asiakastyössä kaikki toiminta pohjautuu ihmisen arvostavaan ja inhimilliseen kohtaamiseen. Olemme vammaistyössä huomanneet, että asiakkaalle annettu aika, erilaisiin toimintoihin aktivointi ja arvostus tukee hänen kokonaisvaltaista hyvinvointiaan virikkeellisessä ympäristössä. Meidän molempien opinnäytetyöntekijöiden vahvuuksia ovat rikas mielikuvitus sekä luovuus. Laulaminen ja esiintyminen on meille mielekästä, joten meidän on luontevaa kannustaa muitakin osallistumaan. Me molemmat pidämme askartelemisesta ja asiakkaiden

ohjaamisesta askartelussa ja muussa viriketoiminnassa. Olemme huomanneet, että vahvuutemme rikastuttavat asiakkaiden arkea työelämässä, ja olemme hyödyntäneet näitä vahvuuksia myös opinnäytetyössämme.

Koemme viriketoiminnan ja tapahtumien järjestämisen itsellemme mielekkäänä. Luovien menetelmien avulla voimme luoda tilan, jossa asiakkaat aktivoituvat ja osallistuvat. Ajattelemme, että tapahtumat ovat erityisiä hetkiä asiakkaille, kuten meille kaikille. Uskomme, että asiakkaiden motivoiminen olemaan aktiivisia heidän arjessaan on vähintään yhtä tärkeää. Asiakkaan näkökulmasta katsottuna olisi suuri rikkaus, jos asiakastyötä tekevät motivoituisivat hyödyntämään omia vahvuuksiaan työssään. Laajemmin ajateltuna viriketoiminnan sisällyttäminen asumisyksiköiden kaikkeen arjen toimintaan lisäisi ja monipuolistaisi asumispalveluiden asiakkaiden mahdollisuutta aktiiviseen osallistumiseen. Aiempi kokemus tapahtumien järjestämisestä ja organisoinnista sekä verkostotyöstä edesauttoivat tämän tapahtuman järjestämisessä. Järjestelyissä pystyimme hyödyntämään jo olemassa olevaa yhteistyöverkostoamme. Yhteistyössä kanssamme oli Soiten vammaisten ja kehitysvammaisten asumispalvelun asiakkaita ja henkilökuntaa. Yhteistyötä teimme myös esiintymään kutsuttujen lauluharrastajien, karaokepalvelun tuottajan, Centrian tilapalvelun ja IT-yksikön, sekä avustavissa tehtävissä toimineiden henkilöiden kanssa. Apunamme tapahtumassa oli myös kaksi Centria-ammattikorkeakoulussa opiskelevaa sosionomiopiskelijaa sekä musiikkiliikkumisen ohjaaja.

2.3 Opinnäytetyön toimeksiantaja Soite

Opinnäytetyömme toimeksiantaja oli Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Teimme opinnäytetyön yhteistyössä Soiten vammaispalveluiden ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa. Kontaktihenkilönämme on Soiten hyvinvointialueen organisaatiosta kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluista vastaava palvelualuejohtaja. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella Soitessa vammaispalveluissa asiakkailla on katsottu olevan tarvetta kehitysvammaisten vapaa-ajan toiminnalle ja viriketoiminnan toteuttamiselle mahdollisesti myös asumisyksiköissä. Hyvinvointialueella on aloitettu vammaispalveluiden asiakkaiden osallisuuden toteutumisen ja vapaa-ajan mahdollisuuksien kartoittaminen osana palvelujen laadun kehittämistä. Tavoitteena on kehittää ja lisätä yhteistyötä mahdollisesti kolmannen sektorin palvelujen tuottajien kanssa ja siten koordinoida yhteistyömahdollisuuksia palvelujen käyttäjien hyväksi. Erityistä huomiota tulee kohdentaa niihin, jotka tarvitsevat paljon erityistä tukea liikkumiseen ja tehostettuja asumisen palveluja arjessaan. (Val-

kama 2024.)_Yhteiskunnalliseen tai eettiseen tavoitteeseen pyrkiviä järjestöjä, kuten seurakuntia ja vapaaehtoisia toimijoita kutsutaan kolmannen sektorin toimijoiksi. Niiden toiminnan tavoitteena ei ole myöskään taloudellinen hyöty. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 50.)

Osallisuuden toteutumiseksi tarvitaan uusia toiminta- ja työmenetelmiä. Asumisyksiköissä arjen prioriteetti on luonnollisesti hoitotyössä, jolloin asiakkaiden hyvinvointi rakentuu perushoitoon liittyvästä huolenpidosta. Henkilökunnalla asiakkaiden aktiviteettien järjestäminen päivittäisten työtehtäviensä ohessa voi olla haasteellista hoitotyön lisäksi kiireen, henkilöstön käyttämättömien taitojen ja vahvuuksien tai muusta järjestelyihin liittyvien haasteiden vuoksi. Silti asumisen toiminnalliseen arkeen ja vapaa-aikaan voisi lisätä mielekkyyttä, vaihtelua, osallistumista ja osallisuutta. Toimintakyvyn haasteiden takia usein kehitysvammaisten elämä on ohjauksellisesti tai kokonaisvaltaisesti ohjaajalähtöistä eli toisin sanoen elämän merkityksellisyys, aktiivisuus ja toiminnallisuus eivät ole kaikkien kohdalla itse valittavissa tai päätettävissä. (Annala & Myllymäki 2024.) Henkilöiden vapaa-ajan sisältö ja harrastuksiin osallistumisen mahdollisuus ei saisi olla riippuvainen henkilön toimintakyvystä. Vapaa-ajan avustajat ovat tärkeitä osallistajia vapaa-ajan ja harrastustoiminnan tukemisessa kehitysvammaisten asiakkaiden arjessa. Vammaispalvelulain 9§ ja 11§ mukaan asiakkaiden osallisuutta voidaan tukea henkilökohtaisen avustajapalvelun tai erityisen osallisuuden tuella (Vammaispalvelulaki 14.4.2023/675).

Hyvinvointia, terveyttä ja turvallisuutta – Ihmiselle on missio, jonka mukaan hyvinvointialueen visiona on toimia Suomen toimivimpana hyvinvointialueena. Arvostava kohtaaminen, rohkeus, turvallisuus, osallisuus, vaikuttavuus ja yhdenvertaisuus ovat arvoja, joihin Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soiten toiminta ja kehittämistyö pohjautuu. Asiakkaan arvostava kohtaaminen on keskiössä. Yhdenvertaisuus Soitessa tarkoittaa sitä, että ketään, joka tarvitsee apua tai tukea, ei kohdella minkään henkilökohtaisen syyn perusteella huonommin kuin toista. (Tietoa Soitesta 2022.)

Soiten vammaispalvelun asumisyksiköiden asiakkaiden, henkilökunnan ja kolmannen sektorin palveluntuottajien kanssa voidaan luoda yksiköiden asiakkaita yhdistäviä tapahtumia, ystävyys-suhteita, vertaistukea ja arkeen soveltuvia toimintamalleja (Annala & Myllymäki 2024). Myös opinnäytetyömme tekemisen tausta-ajatuksena oli, että kehitysvammaisten parissa yksiköissä toimivien ammattilaisten ja yksiköiden ulkopuolisten toimijoiden välinen hyvä yhteistyö voi tuottaa Soiten hyvinvointialueella asuville kehitysvammaisille erilaisia osallisuutta edistäviä palveluja.

2.4 Ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköt

Opinnäytetyön toiminnallisessa osuudessa kanssamme oli yhteistyössä osa kehitysvammaisten ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaista. Mukaan kutsutut asiakkaat asuivat kanta-Kokkolan alueella asumisyksiköissä, jotka olivat Kotipolku, Mattilakoti ja Mäntyvintin asumisyksikkö, Mesilän ryhmäkoti sekä Runeberginkadun asumisryhmä. Mukaan oli kutsuttu myös Tukena Meritähti ja yhdenvertaisuusperiaatteen (Yhdenvertaisuuslaki 31.12.2014/1325) mukaisesti ruotsinkielinen asumisyksikkö Soldalens Katarinegården. Soldalens Katarinegården jättäytyi kuitenkin pois jo projektin alkuvaiheessa, joten emme kerro tästä yksiköstä työssämme tarkemmin. Ympärivuorokautisessa palveluasumisessa asuvat henkilöt, jotka yksilöllisistä syistä tarvitsevat vuorokauden ajasta riippumatta jatkuvaa hoidollista huolenpitoa. Kodinomaisuus tässä asumispalvelumuodossa on havaittavissa asiakkaiden yhdessäolosta, aktiivisesta osallistumisesta sekä yhteisöllisyydestä turvallisessa ympäristössä. (Ympärivuorokautinen palveluasuminen.)

Soiten hyvinvointialueella kotiin annettavat palvelut ovat ensisijaisia palveluja. Kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluissa tavoitteena on palvelua käyttävien asiakkaiden arjen sujuvuus, mielekkyys ja turvallisuus. Asumispalvelun piiriin asiakkaat tulevat palveluprosessiin sisältyvän palvelutarpeen arvioinnin kautta, jossa huomioidaan asiakkaiden ohjauksen, avun ja hoidon tarve. Kotiin toteutettujen palvelujen lisäksi kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalvelua tarjotaan tukiasunnoissa, erilaisissa ryhmäkodeissa, asumisyksiköissä tai palvelutaloissa. Tehostettua asumispalvelua tarjotaan pääasiallisesti Ryhmäkodeissa. Asumispalveluja järjestetään Soiten toiminnan lisäksi myös ostopalveluna. (Kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalvelut 2022.) Esimerkiksi Tukena Meritähden asumisyksikkö tarjoaa tällaista asumisen palvelua (Tukena Meritähti).

Toiminnallisen osuuden puitteissa olimme yhteistyössä seuraavien yhteistyöhön sitoutuneiden Soiten asumispalveluyksiköiden kanssa: Kotipolun asumisyksikkö, Mattilakodin asumisyksikkö, Mesilän ryhmäkoti, Mäntyvintin asumisyksikkö, Runeberginkadun asumisryhmä. Yhteistyötä teimme myös asumisen ostopalvelua tuottavan Tukena Meritähden asumispalveluyksikön asiakkaiden kanssa.

Kotipolku on Soiten hyvinvointialueen vammaisille henkilöille lyhytaikaista hoitoa tarjoava asumispalveluyksikkö. Kotipolussa on 13 asiakaspaikkaa. Esihenkilö on yhteinen Runeberginkadun asumisyksikön kanssa. Yksikössä työskentelee kahdeksan lähihoitajaa, joista yksi toimii vastaavana ohjaajana sekä lisäksi yksi sosionomi. Yksikössä toteutetaan omaishoitajien omaishoidon vapaita sekä asiakkai-

den asumisvalmennusta. Asumisvalmennuksen tavoitteena on itsenäinen asuminen. Yksikön toiminnalla on pyrkimys toimintakyvyn tukemiseen ja ylläpitämiseen. Toimintaan kuuluu myös asiakaslähäinen viriketoiminnan ohjaus. (Pikkarainen 2025.) Tilapäishoitoa asiakkailleen tarjoava Kotipolku sijaitsee Kokkolassa (Kotipolku 2022).

Mattilakoti on tehostetun palveluasumisen yksikkö, eli siellä asiakas saa kodin, johon kuuluu ympärivuorokautinen hoito. Mattilakodissa on asiakaspaikkoja 17 kehitysvammaiselle. Sijainti on lähellä keskustaa, mutta kuitenkin myös lähellä luontoa. Yksikössä toimintaideologiaan kuuluu asiakaskeskeisyys ja virikkeellisyys. Asiakas kohdataan lämpimästi ja inhimillisesti. Asiakasta ohjataan omatoimisuuteen. Asumisyksikössä tavoitteena on ylläpitää ja lisätä asiakkaidensa hyvinvointia elämänkaaren eri vaiheissa. Asiakkaita ohjataan heidän perustoiminnoissaan kuntouttavalla ja voimavaralähtöisellä työotteella. Asiakkaan hoito ja ohjaus suunnitellaan asiakkaan yksilöllisten tarpeiden mukaan. Mattilakoti tarjoaa jokaiselle asiakkaalleen oman kodin lisäksi yhteiset tilat oleskeluun ja ruokailuun. Asiakkaat saavat osallistua kykyjensä mukaan päivittäisiin askareisiin. Virike- ja vapaa-ajantoimintaa järjestetään sekä asumisyksikössä, että sen ulkopuolellakin. Virike- ja vapaa-ajan toimintaan asiakkaat saavat osallistua niin yksilöllisesti kuin ryhmissäkin. Osa asiakkaista osallistuu toimintakeskuksessa järjestettävään työtoimintaan. (Mattilakoti 2022.)

Mesilän ryhmäkodin asiakkaat koostuvat eri-ikäisistä kehitysvammaisista. Ryhmäkoti on rakennettu 15 asiakkaalle, jotka kaikki asuvat omissa yksioissaan. Yksioissä on oma kylpyhuone ja joissain yksioissa myös oma minikeittiö. Asumisyksikössä otetaan huomioon asiakkaan yksilölliset tarpeet ja voimavarat. Asiakkaan persoonallisuutta ja vahvuuksia pyritään tukemaan. Myös asiakkaan sosiaalista vuorovaikutusta ja osallisuutta tuetaan yhteisöllisyyttä huomioiden. Henkilökunta on asiakkaiden käytävissä vuorokauden ympäri. Mesilän ryhmäkodilla ohjataan, tuetaan ja autetaan asiakkaita kuntouttavalla työotteella selviytymään arjen askareista. Asiakkaiden vapaa-ajan toimintaa tuetaan monipuolisesti liikkuen, pelaten sekä yhdessä aikaa viettäen. Asiakkaiden itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan ja heidän yksityisyyttään arvostetaan. (Mesilän ryhmäkoti 2022.)

Mäntyvintin asumisyksikössä on tarjolla erityistä tukea tarvitseville kehitysvammaisille asiakkaille tehostettua palveluasumista ja tuettua asumista (Mäntyvintti 2022). Tehostettu palveluasuminen tarkoittaa ympärivuorokautisen avun ja tuen tarjoamista asukkaille (Mitä tarkoittaa tehostettu palveluasuminen? 2023). Tuettu asuminen puolestaan tarkoittaa, että asiakas saa tuen kautta valmiuksia itsenäiseen asumiseen ja arjenhallintaan. Tukiasunnossa asiakas voi harjoitella itsenäistä elämää turvallisesti

tuettuna. (Mitä tarkoittaa tuettu asuminen? 2023.) Kokkolan Mäntyvintti sijaitsee keskustan läheisyydessä, jolloin asiakkaiden omaehtoinen liikkuminen mahdollistuu. Myös osallisuus toteutuu, kun kattavat palvelut ja toiminnot ovat lähellä. (Mäntyvintti 2022.)

Runeberginkadun asumisryhmä sijaitsee lähellä Kokkolan keskustaa ja harrastusmahdollisuuksia. Asiakkaat asuvat kahdessa rivitalossa, joissa on yhteensä 12 asuntoa ja yhteispalvelutila. Yhteispalvelutilassa sijaitsevat henkilökunnan tilat, kodinhoitotilat ja yhteinen oleskelutila. Asiakkaiden käytössä on myös yhteinen sauna. Asunnot ja yhteistila sijaitsevat samassa pihapiirissä, jolloin asiakkaat saavat palvelunsa läheltä. Henkilökunta avustaa ja ohjaa päivittäin arjen askareissa kunnioittaen asiakkaiden yksilöllisyyttä sekä oikeutta omiin valintoihin. Palveluesihenkilön lisäksi yksikössä tekee työtä vastaava ohjaaja ja neljä ohjaajaa. Asiakastyön eettisinä arvoina ovat asiakaslähtöisyys, avoimuus, asukkaiden yhdenvertainen ja oikeudenmukainen kohtelu sekä luottamuksellisuus. (Runeberginkadun asumisryhmä 2022.)

Tukena Meritähti on yksityinen palveluntuottaja, joka toimii Soiten ostopalveluyksikkönä. Meritähti on uusi vasta vuonna 2024 toimintansa aloittanut asumispalveluyksikkö, jossa on paikkoja 15 aikuiselle kehitysvammaiselle tai muun syyn vuoksi apua ja tukea tarvitseville henkilöille. Meritähti sijaitsee Kokkolan Vikån alueella muutaman kilometrin päässä keskustasta. Alueella on hyvät ulkoilu- ja liikuntamahdollisuudet; Trullevin retkeilyreitti ja Halkokarin merenranta-alueet ovat lähellä uimarantoinen ja ulkoliikuntapaikkoineen. Meritähden tilat ovat yhdessä kerroksessa, viihtyisät ja esteettömät. Asiakkailla on omat asunnot viiden asunnon kotiryhmissä. Joissakin asunnoissa on oma minikeittiö. Kotiryhmiin kuuluu lisäksi omat olohuone- ja ruokailutilat minikeittiöineen. Kiinteistön keskellä on kaikille tarkoitettu isompi keittiö- ja oleskelutila. Muita kaikille tarkoitettuja yhteisiä tiloja ovat sauna-, pesu- ja pukutilat, kodinhoitohuone ja monitoimitila. Meritähdessä huomioidaan asiakkaan toiveet ja tarpeet yksilöllisesti. Ohjaajat ovat auttamassa ja tukemassa asiakasta oman näköisen arjen ja elämän rakentamisessa. (Tukena Meritähti.)

3 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS JA TAVOITTEET

Tässä luvussa kerromme, mikä tarkoitus opinnäytetyöllämme oli Soiten kehitysvammaisten asumispalvelujen asiakkaille ja mitkä olivat työmme tavoitteet. Kerromme lyhyesti valitsemistamme opinnäytetyömme toiminta- ja tutkimusmenetelmistä, joita meidän oli tarkoitus käyttää tavoitteiden saavuttamiseksi. Käymme läpi, millä perusteilla rajasimme tapahtumaan osallistuvat vammaispalveluiden asumisyksiköt ja yksiköissä asuvat asiakkaat. Kirjoitamme myös siitä, miten rajasimme opinnäytetyömme haastattelumenetelmän ja -kysymykset. Tässä luvussa käymme läpi, miten monin eri tavoin olemme huomioineet eettisyyden ja luotettavuuden opinnäytetyön eri vaiheissa.

3.1 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet, rajaus ja toimintamenetelmät

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli 1) tukea ja edistää kanta-Kokkolan kehitysvammaisten asumispalveluyksiköiden asiakkaiden osallisuutta, yhteisöllisyyttä, kuulluksi tulemisen kokemusta ja vaikuttamisen mahdollisuutta, 2) järjestää virike- ja vapaa-ajan toimintaa kehitysvammaisille henkilöille, 3) saada vammaispalvelujen asumisyksiköiden asiakkailta arvokasta tietoa: miten kehitysvammaisten osallisuus, yhteisöllisyys ja viihtyminen yksiköissä toteutuu ja miten heidän osallisuuttaan ja viihtymistään voisi heidän itsensä mielestä kehittää? Millaisia toiminnallisia aktiviteetteja Soiten vammaispalvelujen asumisyksiköissä kaivataan? Miten kanta-Kokkolassa sijaitsevien Soiten kehitysvammaisten asumispalveluyksiköiden toimintaa voisi kehittää niin, että niiden asiakkaat kokisivat heillä olevan riittävästi vaikuttamismahdollisuuksia, he tulisivat kuulluiksi ja tuntisivat elämänsä merkitykselliseksi?

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kerätä tietoa asiakkailta heidän osallisuuden kokemuksen toteutumisesta, palvelutarpeistaan ja viihtyvyydestään asumisyksiköissään. Haastattelujen ja niistä laaditun koosteen myötä saatua tietoa oli tarkoitus voida myös hyödyntää palvelutarpeita suunniteltaessa sekä viriketoiminnan ja asumispalvelujen kehittämisessä Soiten Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Opinnäytetyön tavoitteena oli myös toiminnallisen karaoketapahtuman järjestäminen kanta-Kokkolan kehitysvammaisille Centrian ammattikorkeakoululla yhteistyössä ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden asiakkaiden kanssa. Tapahtuman järjestämisen yhtenä tarkoituksena oli osallistaa kehitysvammaisia ottamalla heidät mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen. Yhteisen suunnittelun oli tarkoitus tapahtua työryhmässä, jossa lisäksi olisi ollut mukana asumisyksiköiden asiakkaita ja henkilökuntaa. Tarkoituksenamme oli voida näin toimien vaikuttaa myös kehitysvammaisten

merkityksellisyyden kokemukseen. Toiminnallisessa karaoketapahtumassa vammaispalveluyksiköiden asiakkaille oli tarkoitus järjestää mahdollisuus osallistua tapahtumaan pienimuotoisella musiikkiliikunnalla, rytmisoittimin ja laulamalla. Osallisuuden näkökulman oli tarkoitus olla jatkuvasti läsnä käytössä olevissa menetelmissämme. Tapahtuman rungon oli tarkoitus muodostua ennen tapahtumaa järjestämiemme asiakashaastattelujen myötä koostuvista asiakkaiden elämismaailmasta nousevista tarinoista sekä asumisyksiköittäin asiakkaiden ennakkoon äänestämällä valitsemista karaokekappaleista. Opinnäytetyön tavoite olikin kaksitahoinen; toisaalta kehitysvammaisten aktivoiminen tapahtuman avulla, ja toisaalta vammaispalvelun asumispalveluissa asuvien asiakkaiden palvelujen kehittäminen saadun haastatteluaineiston pohjalta.

Karaoketapahtumaan osallistuneilta vammaispalveluyksiköiden asiakkailta oli tarkoitus kerätä palautetta, jonka tarkoitus oli antaa meille tietoa, mikä merkitys vammaispalveluyksiköiden asiakkaille oli itse tapahtumalla sekä ennen tapahtumaa järjestetyistä toiminnallisista menetelmistä. Palautteen avulla oli tarkoitus selvittää, mitkä toiminnalliset menetelmät koettiin myönteisinä, jotta saatiin selville, kannattaako niitä jatkossakin käyttää. Samalla palautteen avulla oli tarkoitus saada tietoa, edistykö tapahtuma ja sitä edeltävät toiminnalliset menetelmät osallistuneiden osallisuuden kokemuksia.

Kaikkia vammaispalveluasumisen asiakkaita ei ollut kuitenkaan mahdollista kutsua tapahtumaan tilan ja käytettävissä olevan ajan ollessa rajallisia. Rajasimme tapahtumaan osallistuvat vammaispalveluiden asumisyksiköt siten, että kutsuimme tapahtumaan kanta-Kokkolan vammaispalvelun asumispalveluyksiköitä. Näin ollen sijainti muodostui yhdeksi rajaamisperusteeksi, jolloin kaikki kanta-Kokkolan ulkopuolella olevat yksiköt jäivät käytännön syistä kutsumatta. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite on laaja ja kuntarajojen sisällä huomioon oli otettava asiakkaiden realistiset mahdollisuudet tulla paikan päälle. Pohdimme matkustamiseen kuluvaan aikaan ja asumisyksiköissä käytettävissä olevaa työntekijäresurssia. Osallistujamäärän hallinta tapahtumatilassa ja tilan esteettömyys sekä turvallisuus tuli ottaa huomioon, mikä vaikutti kutsuttujen osallistujien määrään. Koska kohderyhmämme tapahtumassa koostui Soiten vammaispalvelun ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköiden asiakkaista kanta-Kokkolassa, tässä tapahtumassa ei ollut mukana tuetun asumisen asiakkaita eikä myöskään kotonaan asuvia asiakkaita.

Haastattelukysymysten kautta saadun tiedon rajasimme koskemaan sellaisia asioita, joihin asumisyksiköissä voidaan puuttua ja joita voidaan mahdollisesti kehittää asiakkaiden hyväksi. Emme esimerkiksi selvittäneet mitään asiakkaiden arkaluontoisia tai terveydentilaa koskevia asioita. Sellainen tieto ei työmme kannalta ollut tarpeellista, eikä meillä ollut sen tyyppisen tiedon kartoittamiseksi tarvittavaa

tutkimuslupaa. Tavoitteenamme oli kerätä haastatteluiden avulla tietoa vammaispalveluyksiköiden asiakkailta heidän osallisuuden kokemusten toteutumisesta, viihtyvyydestään, vapaa-ajan toiminnastaan ja palvelutarpeistaan heidän asumisyksiköissään. Saamaamme tietoa voitaisiin asumisyksiköissä jatkossa hyödyntää palvelutarpeita suunniteltaessa. Koska keskityimme kysymysten asettelussa niiden kautta saadun tiedon laadullisuuteen, etukäteen laatimamme haastattelukysymykset olivat avoimia. Näin ollen muotoilimme haastattelukysymykset siten, että vastaajan on helpompi selittää omia ajatuksiaan ja näkemyksiään.

Tiedon saamiseksi päätimme suorittaa haastattelut yksilöhaastatteluina käyttämällä lomaketta. Lomakehaastattelussa käytetään strukturoitua haastattelulomaketta, jolloin kaikilta haastateltavilta kysytään avoimet kysymykset samassa järjestyksessä ja muodossa (Vilkkä & Airaksinen 2003, 63). Käytimme puolistrukturoituja haastattelulomakkeita eli toteutimme haastattelun samoilla haastattelukysymyksillä kaikille haastateltaville, mutta emme olleet laatineet valmiita vastausvaihtoehtoja. Emme siis laatineet sellaisia kysymyksiä, joihin olisi täytynyt vastata valitsemalla vaihtoehtoista sopivin. Annoimme haastateltavan vastata omin sanoin kysymyksiin, jotta saisimme mahdollisimman kattavaa uutta tietoa. Toiminnallisen karaoketapahtuman rungon oli tarkoitus muodostua asiakashaastatteluihin perustuvista asiakastarinoista, joten oli siksikin tärkeä laatia puolistrukturoitu haastattelulomake, jossa kaikkien haastateltavien kysymykset olivat samassa järjestyksessä ja muodossa.

Koska emme hankkineet määrällistä tietoa, haastatteluun osallistuneiden lukumäärällä ei ollut sen suurempaa painoarvoa. Laadulliseen haastattelumenetelmään päädyimme myös siksi, että meidän ei ollut edes mahdollista saada riittävän luotettavaa määrällistä tietoa asumisyksiköistä; jotkut asiakkaat eivät olleet halukkaita antamaan haastattelua tai heillä oli haasteita vastata esitettyihin kysymyksiin. Toisaalta meillä itsellämme ei välttämättä olisi ollut riittäviä keinoja tulkita tai esittää kysymyksiä korvaavien kommunikaatiokeinoin. Meidän oma kykymme ymmärtää ja tulkita haastateltavia asiakkaita oli saatujen vastauksien kannalta tärkeää, jotta väärinymmärtämisen mahdollisuus tuli minimoitua. Toisin sanoen haastattelutilanteessa oli mukana henkilöitä, joiden kanssa me pystyimme viemään haastattelun läpi keskustelemalla. Kommunikoinnin ja vuorovaikutuksen helpottamiseksi olimme silti varanneet haastattelun tueksi sopivia kuvia (LIITE 1). Haastattelut perustuivat vapaaehtoisuuteen. Haastateltavat valikoituivat pääsääntöisesti sen mukaan, olivatko asiakkaat itse halukkaita osallistumaan haastatteluun.

3.2 Opinnäytetyön eettisyys ja luotettavuus

Eettinen toimintatapa edellyttää ihmisarvoa kunnioittavaa kohtaamista, joka meidän tuli huomioida laatiessamme haastattelukysymyksiä asumisyksiköiden asiakkaille. Haastattelutilanteisiin tullessamme tiedostimme, millaisia asioita meidän oli asiallista ja luvallista asiakkailta kysyä. Emme voineet kysyä mitään liian henkilökohtaista tai arkaluontoista, kuten asiakkaiden terveydentilaa koskevia asioita. Etiikka erottaa hyvän toiminnan väärästä menettelytavasta sekä määrittelee arvoja ja oikeudenmukaisuutta. Luotettavuus, rehellisyys, arvostus ja vastuunkanto ovat hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteita. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020.) Eettinen toiminta- ja ajattelutapa on ollut läsnä koko opinnäytetyöprosessimme ajan. Lähestymistapamme on ollut asiakkaita kunnioittavaa ja huomioivaa. Esimerkiksi haastattelutilanteissa kerroimme jokaiselle haastateltavalle, että heidän antamansa tiedot ovat luottamuksellisia. Heille kerrottiin, että he voivat halutessaan myös keskeyttää haastattelun tai jättää vastaamatta hankalilta tuntuviin kysymyksiin. Haastattelimme ainoastaan niitä asumisyksiköiden asiakkaita, jotka olivat ilmaisseet halukkuutensa osallistua haastatteluun.

Ennen haastattelun aloittamista ohjeistimme haastateltavia allekirjoittamaan laatimamme suostumuslomakkeen haastattelua varten (LIITE 2), jolla haastateltavat antoivat haastattelulle kirjallisen suostumuksen. Suostumuksen merkitys selvitettiin ja lisäksi annoimme heille omat kopiot suostumuksesta. Suostumuslomakkeessa kerrottiin, että haastateltavan antamia vastauksia käydään opinnäytetyötapahtumassamme läpi anonymisti, eli vastaajan oikeaa nimeä ei kerrota missään vaiheessa. Perustelimme asiakkaille, miksi heitä haastateltiin ja kyselimme heidän asioistaan, jotta he ymmärsivät, mihin heidän antamia vastauksia käytettiin. Haastateltavat saivat käyttää haastattelussa haluamaansa nimimerkkiä vastauksissaan. Haastattelutilanteissa huomioimme asiakkaiden arvostavan kohtaamisen. Emme esimerkiksi menneet kenenkään asiakkaan omaan asuntoon ilman hänen suostumustaan.

Työmme luotettavuuteen kiinnitimme haastattelutilanteissa huomiota siten, että meitä oli haastattelutilanteissa aina kaksi, jolloin toinen meistä toimi haastattelijana ja toinen vastausten kirjurina. Näin toimien saimme kerättyä enemmän tietoa, kuin haastatteleamalla yksin. Kysyimme samat kysymykset kaikilta, jolloin saamamme tieto oli yhdenmukaista ja siten luotettavaa. Varmistimme asiakkaalta, että hän on ymmärtänyt, mitä kysymykset tarkoittavat. Käytimme tarvittaessa apunamme kuvia kommunikoinnin tukeksi ja ymmärtämisen helpottamiseksi. Dokumentoimme ja säilytimme saamamme aineiston luotettavasti, jolloin emme jakaneet saamaamme tietoa ulkopuolisille. Sitouduimme myös hävittämään sen tiedon, mitä ei opinnäytetyöhömmö liitetty. Kunnioitimme näin myös asiakkaiden yksityisyyttä.

Haastattelutilanteet järjestimme siten, että sivulliset eivät päässeet kuulemaan haastateltavan vastauksia. Joissain yksiköissä asiakkaat halusivat osallistua haastatteluun yhdessä asuintoverinsa kanssa. Tämän sallimme kunnioittaen samalla heidän itsemääräämisoikeuttaan. Haastateltavat saivat vastata rauhassa, joten emme kiirehtineet haastattelutilanteissa. Näin asiakkaat saivat kertoa asiat siten, kuin kokivat itselleen parhaaksi.

Otimme anonymiuden huomioon toiminnallisessa karaoketapahtumassamme. Kertoessamme haastatteluvastauksista tekemiämme koosteita, emme eritelleet, mitkä haastatteluvastaukset ovat mistäkin asumisyksiköstä lähtöisin. Emme myöskään asukastarinoita kertoessamme kertoneet asiakkaan oikeaa nimeä, vaan käytimme asiakkaan itse valitsemaansa nimimerkkiä. Karaoken laulaminen kuuluu monen tapahtumassa olleen vapaa-aikaan. Koska kaikki halukkaat eivät varatun ajan puitteissa olisi ehtineet laulamaan tapahtumassa, emme pyytäneet minkään mukaan kutsutun asumisyksikön asiakasta esiintymään. Eriarvoisuuden kokemuksen syntymisen välttimme sillä, että olimme kutsuneet lauluesityksiin ulkopuoliset esittäjät. Esiintymään tulleiden laulajien joukossa oli kuitenkin yksi muualta maakunnasta kotoisin oleva kehitysvammaisia edustava henkilö.

Otimme huomioon tapahtumaan osallistuvien itsemääräämisoikeuden; järjestämässämme tapahtumassa oleviin toiminnallisiin aktiviteetteihin yksiköiden asiakkaat saivat osallistua tai olla osallistumatta. Myös osallistumattomuus on hyväksyttävä vaihtoehto ja osallistujan valinta. Tarjosimme osallistujille myös vaihtoehtoja, miten he voivat liikkua tai mitä välineitä he haluavat käyttää musiikin yhteydessä. Laadimme palautekyselyn siten, että saimme mahdollisimman kattavasti tietoa siitä, mitä mieltä yksiköiden asiakkaat olivat olleet toiminnallisesta karaoketapahtumastamme. Laadimme kysymykset huomioiden tapahtuman eri osa-alueet. Näin varmistimme palautteen luotettavuuden. Asetimme kysymykset siten, että vastaajalle jäi myös mahdollisuus antaa henkilökohtaista palautetta tapahtumasta. Palautekyselyyn vastaaminen oli myös vapaaehtoista.

Keräsimme palautetta tapahtumasta tapahtumaan osallistuneilta siten, että kysyimme kaikilta palautteenantajilta samat kysymykset. Näin saamamme tieto oli luotettavampaa. Kirjoitimme asiakkaiden vastaukset ylös ja varmistimme, että vastaaja on varmasti ymmärtänyt asetetut kysymykset oikein. Huomioimme, että palautteenantaja sai vastata kiireettömästi rauhallisessa tilassa, jolloin minimoimme ulkopuolisten tekijöiden vaikutuksen vastausten luotettavuuteen. Kuten aikaisemmissa haastattelutilanteissa, myös palautteenkeruussa pyrimme siihen, että ulkopuolisia henkilöitä ei ole kuulemassa vastauksia. Tapahtumassa olleet saivat vastata palautekyselyyn anonymisti eli emme kertoneet vastaajan tietoja työmme missään vaiheessa.

Asiakkaalla on oikeus eettisesti kestävään ja luotettavaan dokumentointiin ja avoimuus on luotettavuutta (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020). Siksi luimmekin haastattelun aikana ääneen asiakkaan vastaukset, jotka olimme heidän kertomansa mukaisesti kirjanneet. Dokumentoinnissa huomioimme eettisen näkökulman, jolloin emme jakaneet saamiamme tietoja ulkopuolisille. Palautteet dokumentoimme välittömästi kirjoittamalla käsin. Näin saatu palauteaineisto oli luotettavaa. Hyvän tavan mukaista ja asiakaslähtöistä oli myös säilyttää kerättyä tietoa asiallisesti. Kerroimme myös hävittävämmä dokumentoidut muistiinpanot opinnäytetyön valmistumisen jälkeen. Olimme kutsuneet tapahtumaan videokuvausta harrastavan henkilön. Tapahtumaan osallistuneita asumisyksiköiden asiakkaita ei kuvattu, vaan kuvaus oli kohdistettu meihin kuvausluvan antaneisiin esiintyjiin. Videota ei ollut tarkoitettu julkiseen esittämiseen eikä ulkopuolisille näytettäväksi. Tapahtumasta kuvattu video oli tarkoitettu käytettäväksi vain opinnäytetyön tekemisen aikaisena tukimateriaalina, joten hävitimme sen muiden tukimateriaalien tavoin.

4 KEHITYSVAMMAISTEN OSALLISUUDEN TUKEMINEN JA EDISTÄMINEN TOIMINNALLISIN MENETELMIN

Olemme käyttäneet opinnäytetyömme tietoperustana muun muassa Vammaispalvelulakia (Vammaispalvelulaki 14.4.2023/675). Vammaispalvelulain tarkoituksena on, että vammaisen henkilön yhdenvertaisuutta, osallisuutta ja osallistumista yhteiskunnassa toteutetaan. Lain tarkoitus on myös ehkäistä ja poistaa mahdollisia esteitä yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumiseksi. Vammaispalvelulailla pyritään myös tukemaan vammaisen henkilön itsemääräämisoikeuden toteutumista ja itsenäistä elämää. Vammaispalvelulaki on myös tarkoitettu turvaamaan vammaisen henkilön yksilöllisen tarpeen ja edun mukaiset, riittävät ja laadultaan hyvät palvelut. (Vammaispalvelulaki 14.4.2023/675.)

Pyrimme toiminnallisella opinnäytetyöllämme edistämään näitä samoja asioita, joita vammaispalvelulaki velvoittaa edistämään. Myös opinnäytetyömme oli tarkoitus edistää vammaisen henkilön yksilöllisiä tarpeita ja löytää vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkaille sopivia palveluita. Työhömmme liittyvien haastatteluiden kautta eri vammaispalveluyksiköiden asiakkaat tulivat kuulluiksi ja saivat ilmaista oman mielipiteensä. Näin heillä oli mahdollisuus vaikuttaa saamiinsa palveluihin omassa asumisyksikössään. Haastateltavilla oli mahdollisuus asioita kertomalla tuoda esille epäkohtia ja parannusehdotuksia omaan asumiseensa ja vapaa-ajan toimintoihinsa liittyen. Haastatteluissa myös mahdollistettiin hyvien asioiden esilletuominen, jolloin yksiköiden johdolle oli mahdollisuus välittää viestiä, mitkä asiat ovat niitä, joita on tärkeä pitää yllä jatkossakin.

4.1 Kehitysvammaisten yhdenvertaisuus tavoitteena

Suomessa kehitysvammaiset ovat suurin vammaisryhmä (Arvio & Lähdetie 2024). Heitä on Suomessa 50 000 henkilöä (Mitä kehitysvammaisuus on? 2024). Kehitysvammaisuuden taustalla ovat yleensä synnynnäiset geneettiset oireyhtymät tai sairaudet. Myös raskauteen tai synnytykseen liittyvät komplikaatiot tai kehitysiässä saadut keskushermostoon vaikuttavat sairaudet tai vammat voivat johtaa kehitysvammaisuuteen. Maailman terveysjärjestön WHO:n ICD-10-tautiluokituksessa kehitysvammaisuus on määritelty tilaksi, jossa kehitysiässä synnynnäisesti tai keskushermostoon vaikuttavan sairauden, vian tai vamman vuoksi mielen kehitys on estynyt tai häiriintynyt. (Åberg 2025, luku ”Kehitysvammaisuus”.)

Kehitysvammaisuus tarkoittaa kehitysvammaisen henkilön vaikeutta ymmärtää ja oppia uusia asioita sekä soveltaa oppimaansa. Kehitysvammaisen henkilön on myös haastavaa itse hallita omaa elämänsä. Kehitysvammaisella henkilöllä on lisäksi vaikeutta ympäristöön sopeutumiseen liittyvissä taidoissa. Tällaisia taitoja ovat arjen käytännön taidot, kommunikointi, kyky huolehtia omista asioistaan, kyky muodostaa ihmissuhteita ja käyttäytyä tilanteen vaatimalla tavalla. Kehitysvammaisuutta esiintyy lievänä, keskivaikeana, vaikeana ja syvänä. Yksilön on helpompi selviytyä arjestaan sitä paremmin, mitä lievempi hänen kehitysvammansa on. Lievästi kehitysvammaiset henkilöt voivat oppia esimerkiksi lukemaan ja kirjoittamaan, mutta omien raha- ja paperiasioiden hoito voi tuottaa hankaluuksia. Keskivaikeasti ja vaikeasti kehitysvammaiset henkilöt tarvitsevat usein toisten apua tai ohjausta myös arjen askareissa, kuten ruokailuissa, pukeutumisissa, pesuissa ja kodin ulkopuolella liikkumisessa. Syvästi kehitysvammaiset henkilöt tarvitsevat puolestaan apua kaikissa päivittäisissä toimissa. (Åberg 2025, luku ”Kehitysvammaisuus”.)

Vaikka kehitysvamma itsessään ei ole sairaus vaan oire tai oirekokonaisuus, siihen liittyy liitännäissairauksia, kuten epilepsiaa, autismin kirjon häiriöitä, aistiyliherkkyyttä ja dementiaa (Lääketieteellinen näkökulma 2024). Työkokemuksen kautta saadun tietoisuuden myötä osasimme ottaa huomioon kehitysvammaisten kuormittumisen liiallisista aistiärsykkeistä tapahtuman järjestelyissä. Kirkkaat ja välkyvät valot voivat laukaista epileptisen kohtauksen, joten emme käyttäneet niitä tapahtumatilassa. Emme myöskään soitattaneet musiikkia liian kovalla, etteivät aistiyliherkät henkilöt siitä häiriintyisi. Aistiyliherkkyys saattaa joillakin kehitysvammaisilla henkilöillä lisätä haastavaa käyttäytymistä (Taus-tatekijöitä haastavassa käyttäytymisessä 2024). Tästä syystä ajattelimme kiinnittää huomiota soitettavan musiikin voimakkuuteen.

Yksi keskeisimmistä ihmis- ja perusoikeuksista on ihmisten yhdenvertaisuus lain edessä. Yhdenvertaisuutta voidaan toteuttaa syrjintäkieltoin ja positiivisin erityiskohteluin. (Yhdenvertaisuus ja syrjintä 2024.) Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella sosiaali- ja terveydenhuollon palveluissa yhdenvertaisuus tarkoittaa, että kaikkia palveluun tulevia kohdellaan samalla tavoin ja heidän apunsa ja tuen tarpeensa huomioidaan tasavertaisesti riippumatta heidän taustastaan (Yhdenvertaisuus Soitessa 2022). YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 12 artiklassa kirjoitetaan yhdenvertaisuudesta. Yleissopimuksen mukaan vammaisilla henkilöillä on oikeus tulla kaikkialla tunnustetuiksi henkilöiksi lain edessä. Sopimuksen mukaan vammaisten henkilöiden tulee olla yhdenvertaisesti

ja oikeudellisesti kelpoisia muiden kanssa kaikilla elämänaloilla. Sopimuspuolten tulee toteuttaa asianmukaiset toimet järjestääkseen vammaisten henkilöiden saataville tuen, jota he voivat mahdollisesti tarvita oikeudellista kelpoisuuttaan käyttäessään. (Yhdenvertaisuus ja syrjintä 2024.)

Yhdenvertaisuutta voidaan edistää pienilläkin asioilla, kuten teimme opinnäytetyömme toiminnallisessa osuudessa. Kiinnittämällä huomiota omaan toimintaamme asiakastilanteissa pyrimme ennaltaehkäisemään negatiivisen kokemuksen syntymistä osallistujien keskuudessa. Tapahtumaa ennen kohtasimme kaikki haastatteluun osallistuvat yhdenvertaisina ja heidän yksityisyyttään kunnioittaen. Pidimme kaikkia haastateltavilta saamiamme vastauksia yhtä arvokkaina. Osoitimme kiinnostustamme asiakkaan esille tuomia asioita kohtaan. Koska haastattelut tapahtuivat kunkin asiakkaan omassa asunnossa, riisuimme jalkineemme ja kysyimme asiakkaalta luvan, mihin voimme istuutua. Emme asettuneet asunnossa asiakkaiden yläpuolelle; istuuduimme samalle tasolle esimerkiksi pyörätuolissa istuvan henkilön kanssa. Näin toimien vältimme asettamasta asiakkaita eriarvoiseen asemaan. Emme myöskään itse valinneet henkilöitä, jotka osallistuivat haastatteluun, sillä luotimme siihen, että yksiköiden henkilökunta osaa arvioida, ketkä heidän asiakkaistaan ovat kykeneviä haastatteluun. Vuorovaikutustilanteeseen olimme myös varanneet kuvia kommunikoinnin tueksi. Toiminnallisen osuuden toimintamenetelmät ideoimme ja myös toteutimme niin, että kaikkien oli niihin mahdollista osallistua itsenäisesti tai avustajan ohjauksessa. Solmittavat huivit, soittimien muodot ja muun materiaalin olimme tapahtumaan valinneet erityisryhmää huomioiden. Pyörätuolissa olevien henkilöiden oli myös helppo sijoittua tuolissa istuvien rinnalle tuolien väljän asettelun myötä.

4.2 Sosiaalipedagogiikka vammaistyössä

Työssämme on viitteitä sosiaalipedagogisesta ajattelusta. Sosiaalipedagogiikka opinnäytetyökontekstissa tarkoittaa pedagogisen eli kasvatuksellisen näkökulman ottamista sosiaalityöhön. Sosiaalipedagogisella toiminnalla voidaan tukea sellaisten yksilöiden kasvua, jotka tarvitsevat erilaisten vaikeuksien vuoksi tukea. Esimerkiksi vammaisuuden vuoksi yksilö voi tarvita erityistä kasvatuksellista tukea. Sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteena on tukea ihmisten yhteiskunnallista osallisuutta ja yhteiskuntaan integroitumista eli kuulumista kuin myös ehkäistä ja lievittää syrjäytymistä. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2025.)

Kohderyhmämme kehitysvammaiset tarvitsevat erityistä kasvatuksellista tukea. Ajattelemme, että opinnäytetyömme on sosiaalipedagogista toimintaa, sillä voimme tukea kehitysvammaisten sosiaalista

kasvua järjestämällä juuri heille suunnatun toiminnallisen karaoketapahtuman. Vammaispalveluyksiköiden asiakkaiden osallisuuden edistämisen ohella ehkäisemme ja lievitämme kohderyhmämme sosiaalista syrjäytymistä. Myös haastattelut ja palautteiden keräämisen olemme järjestäneet juuri kohderyhmämme huomioon ottaen, jolloin asumisyksiköiden asiakkaat saavat ilmaista itseään heille sopivalla tavalla vuorovaikutuksessa meidän haastattelijoiden kanssa. Kannustamme vammaispalveluyksiköiden asiakkaita kriittiseen ajatteluun ja mielipiteen ilmaisuun. Samalla kannustamme heitä kertomaan omia parannusehdotuksia arkeensa. Opinnäytetyössämme käyttämiemme keskustelumenetelmien kautta kannustamme kohderyhmäämme mielipiteen ilmaisuun. Tapahtumassa puolestaan kannustamme kohderyhmäämme liikkeen, tanssin ja laulun kautta voimaannuttavaan itseilmaisuun käyttämällä samalla myös erilaisia välineitä musiikin mukana.

Sosiaalipedagogiikalle on tyypillistä myös elämää tukahduttavista, epätoivottavista käytännöistä ja rakenteista vapautuminen, joten sosiaalipedagoginen toiminta tukee valmiuksia kriittiseen ajatteluun ja toimintaan. Sosiaalipedagogisella toiminnalla pyritään auttamaan yksilöä löytämään oma paikkansa yhteiskunnan jäsenenä. (Suomen sosiaalipedagoginen seura ry 2025.) Opinnäytetyömme kautta kannustamme myös ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä työskenteleviä tarkastelemaan kriittisemmin toimintaansa kehitysvammaisten parissa. Voisi pysähtyä miettimään, miten sosiaalipedagogisella otteella asumisyksikössä pystyttäisiin vielä paremmin auttamaan asiakkaita löytämään oma paikkansa yhteiskunnan ja asuinympäristönsä jäsenenä.

4.3 Sosiokulttuurinen innostaminen

Työssämme on viitteitä sosiaalikulttuurisesta innostamisesta. Lähtökohtaisesti sosiokulttuurinen innostaminen on arkilähtöistä toimintaa ja sitä voidaan pitää yhteistyön kautta kehittämistyön välineenä. Se on toimintatutkimuksen menetelmä, joka ohjaa vuorovaikutukselliseen kohtaamiseen ihmisten keskelle ja heidän elämänkehityksensä läheisyyteen. Sosiokulttuurisen innostamisen puolestapuhuja Leena Kurjen mukaan innostaminen on jo itsessään menetelmä, jolla ei ole määriteltyjä metodeja. Kaikessa innostamisen toimintaan voi sisältyä pedagogista, sosiaalista ja kulttuurista ulottuvuutta, vaikka painopiste toiminnallisuudessa olisi yhdessä mainituista. (Kurki 2011, 49.) Soveltuvia menetelmiä voivat olla kakki taiteellista ilmaisua tukevat menetelmät, joiden kautta ihmiset saadaan vuorovaikutukseen keskenään; tanssi, musiikki, liikunta, pelit ja leikki ovat Kurjen näkemyksen mukaan tärkeitä elementtejä (Kurki 2011, 62).

Toiminnassa keskeistä on, että innostavaan toimintaan osallistuminen on aina vapaaehtoista ja omiin valintoihin perustuvaa. Parhaiten innostamisen keinot hyödyttävät toimintaan osallistujia silloin, kun motivoituminen toiminnan kautta vuorovaikutukselliseen kohtaamiseen nousee henkilöistä itsestään. (Kurki 2011, 63.) Sosiokulttuurinen innostaminen merkitsee tietynlaista toimintatapaa, johon oleellisena osana kuuluu ihmisten keskinäinen vuorovaikutus ja oman osallistumisen tuoma merkityksellisyys. Painopiste on myös ryhmässä toimimisessa, erityisesti silloin, kun ryhmään osallistumiseen liittyy esteitä. (Kurki 2000, 56.) Sosiaalisen innostamisen avulla kyetään saamaan niin yksilöt kuin ryhmätkin osallistumaan sosiaaliseen, kasvatukselliseen ja kulttuuriseen toimintaan. Sosiokulttuurisella innostamisella luodaan elämää ja toivoa sinne, missä sitä ei ole. Voidaan esimerkiksi tukea yksilön aloitteellisuutta, itsenäistä toimintaa ja vastuuntuntoa. Sosiokulttuurisen innostamisen tavoitteena on nostaa esiin yksilön tai ryhmän tiedostamattomia tai heikkoja kykyjä. Sosiokulttuurinen toiminta tapahtuu tukemalla ihmisen omaa luovaa osallistumista. (Kurki 2022.)

Järjestämässämme tapahtumassa osallistimme asiakkaita sosiokulttuurisen innostamisen keinoin. Ennakkotehtävässä hyödynsimme luovaa menetelmää soittimien valmistamisessa käyttäen tukena omaa rohkaisevaa, innostavaa ja myönteistä ohjausasennettamme. Tapahtuman toiminnallisessa osuudessa musiikkiliikunnan ohjaajalla oli myös toimintamenetelmien toteuttamisessa osallistujia motivoiva vaikutus innostajana. Jokaisen osallistujan osallistuminen omien resurssien ja toimintakykynsä mukaan oli yhtä arvokasta. Toimintamenetelmät oli valittu erityisryhmää huomioiden. Jokaisella oli mahdollisuus tuottaa liikettä ja osallistua esimerkiksi tanssiin itselleen sopivimmalla tavalla. Kunkin haastattelutavan tietoisuus omasta tilanteestaan ja kohtaamastaan epäkohdasta sekä omakohtaisista muutostarpeista tuli esille haastattelujen myötä. Vastausten antaminen osoitti rohkeutta ja toivoa siitä, että mielipiteen kertominen voi tuoda muutosta heidän arkeensa.

4.4 Osallisuus, osallistaminen ja osallistuminen

Opinnäytetyömme Osallisuutta ja oivaltamista- toiminnallinen opinnäytetyö edellyttää ymmärtämään mitä osallisuus tarkoittaa, jotta sen toteutumista voidaan tukea. **Osallisuus, osallistaminen ja osallistuminen** sisältävät kaikki tärkeitä merkityksiä, mutta tarkoittavat eri asioita. Toteutuessaan ne kuitenkin liittyvät toisiinsa.

Osallisuus tarkoittaa sitä, että yksilö on kiinnittynyt yhteisöön tai on mukana yhteisöllisesti tärkeissä prosesseissa. Osallisuus on kuulumista ja omakohtaista sitoutumista johonkin. Osallisuudessa vaikutte-

taan asioiden kulkuun ja otetaan vastuu seurauksista. Osallisuus on syrjäytymisen vastakohta. (Osallisuus-sanastoa 2020.) Kehitysvammaisten asumispalveluiden asiakkaat asuvat tiiviisti asumisyksiköissä, jolloin asunnot sekä asuinhuoneet ovat lähellä toisiaan. Asiakkaille järjestetään yhteistä ohjelmaa ja ajanvietettä. He myös muun muassa ruokailevat yhdessä ja osallistuvat yhteisiin asukaskokouksiin. Näin asumisyksiköiden asiakkaat muodostavat asukasyhteisön, johon he kuuluvat. Asiakkaat saavat osallistuen vaikuttaa asioiden kulkuun esimerkiksi asukaskokouksissa. Opinnäytetyössämme edistimme asiakkaiden osallisuutta ja osaltamme ehkäisimme asiakkaiden syrjäytymistä tarjoten heille mahdollisuuden osallistua toiminnalliseen karaoketapahtumaan. Osallisuus rakentuu henkilön oman tekemisen ja olemisen kautta. Tämä näkökulma oli toiminnallisen karaoketapahtuman ydin.

Osallisuus toteutuu silloin, kun ihminen siirtyy kohderyhmässä olijasta tekoja tekeväksi toimijaksi. Toimijana ihmisen on mahdollisuus toimia mahdollisimman itsenäisesti ja omatoimisesti. Osallisena hän saa tietoa ja kokemuksia erilaisista toimintavaihtoehdoista sekä niiden hyvistä ja huonoista puolia. Toimijana eli osallisena ihminen saa valita toimintavaihtoehdoista itselleen sopivimman ja päättää itse toimintaan ryhtymisestä. Ollessaan toimija, ihminen saa toiminnallaan aikaiseksi jotain, joka jäisi tapahtumatta ilman tekoa. Osallisuutta eli toimijuutta voidaan myös tukea. Silloin, kun osallisuus toteutuu, ihminen on mahdollisimman omatoiminen toimija, jolloin hänellä on vaihtoehtoisia toimintamahdollisuuksia ja valinnanvaraa. Osallisuuden toteutuessa ihmisellä on valtaa niin omissa kuin myös yhteisissä asioissa. Osallisena ihminen toimii yhdenvertaisena yhdessä erilaisten, samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten kanssa. (Valtaa omissa ja yhteisissä asioissa 2017.) Opinnäytetyötapahtumassa kehoitimme asumispalveluyksiköiden henkilökuntaa kertomaan ja jakamaan asiakkailleen tietoa eri tapahtumista ja toimintavaihtoehdoista. Tapahtumassa kerroimme, mihin harrastusmahdollisuuksiin heidän on tähän mennessä ollut mahdollisuus osallistua.

Osallisuuden toteutuminen edellyttää kolmen kokonaisuuden toteutumista. Näitä osallisuuteen liitettäviä kokonaisuuksia ovat **autonomia, demokratia ja yhteisöllisyys**. Osallisuudella voidaan tarkoittaa ihmisen kokemusta ja tunnetta hänen omasta osallisuudestaan. Monet kehitysvammaiset ihmiset tyytyvät omaan osaansa oman toimijuuden, vaihtoehtojen, kokemusten ja vaikutusmahdollisuuksien puuttuessa. Tällöin osallisuus ei siis välttämättä toteudukaan, vaikka henkilö itse kokisi ja tuntisi osallisuuden toteutuvan. (Valtaa omissa ja yhteisissä asioissa 2017.) Kokemus osallisuudesta on yksilöllinen ja henkilökohtainen.

Autonomia tarkoittaa mahdollisimman suurta itsenäisyyttä ja omatoimisuutta. Autonomiaan liitetään se, että ihmisellä on mahdollisuuksia ja taitoja tehdä valintoja ja henkilö itse pystyy vaikuttamaan valintoihinsa ja hänen valinnoillaan on vaikutusta. Autonomian toteutuminen on mahdollista, ja se on laadukkaampaa, jos yksilöllä on riittävästi vaihtoehtoja valittavana. Esimerkiksi palvelunkäyttäjällä on mahdollisuus valita itselleen sopivia palveluita ja myös vaikuttaa saamansa palvelun sisältöön. (Osallisuuden kolme edellytystä 2017.) Ympäristösuunnittelulla, apuvälineillä, palveluilla ja tukitoimilla voidaan edistää henkilön itsenäistä ja omatoimista arkea. Ajattelemme, että autonomian toteutumisesta on kyse myös silloin, kun asiakas voi itse vaikuttaa oman vapaa-aikansa suunnitteluun, kuten siihen, missä paikoissa hän haluaa mennä avustajansa kanssa käymään.

Opinnäytetyössämme esitimme asumispalveluyksiköiden asiakkaille kysymyksiä heidän osallisuudestaan päättää omista asioistaan. Kysyimme esimerkiksi sitä, mihin asioihin asiakas saa itse vaikuttaa. (LIITE 3.) Keskustelua syntyi esimerkiksi vaate- ja ruokaostoksiin liittyvistä valinnoista. Opinnäytetyömme kautta pyrimme saamaan yksiköiden käyttöön tietoa siitä, miten kehitysvammaisten mahdollisuus valita itselleen sopivia palveluita toteutuu. Opinnäytetyömme toiminnallisessa tapahtumassa juonto-osuuksien aikana toimme esille asiakashaastatteluiden koosteita. Näissä toimme esille sellaista tietoa, mikä olisi tärkeää välittää tapahtumaan osallistuneiden kautta edelleen yksiköiden asiakkaiden omaohjaajien tietoisuuteen. Asiakkaiden omaohjaajat laativat nimittäin avustussuunnitelmat yhteistyössä asiakkaidensa kanssa. Haastatteluiden kautta saadun tiedon pohjalta voidaan saada ideoita harrastus- ja viriketoimintaan, joista yksiköiden asiakkailta on sitten mahdollisuus valita itselleen sopivat aktiviteetit. Samalla kannustimme myös yksiköiden asiakkaiden omaohjaajia kuuntelemaan herkillä korvalla, millaisia palveluita asiakas tarvitsee, sillä tiedämme, että asiakkaalle on tärkeää saada vaikuttaa palvelunsa sisältöön.

Demokratia toteutuu yksilön kohdalla, kun hän saa vaikuttaa yhteisiin asioihin. Demokratia tarkoittaa myös tekoja ja toimijuutta yhteisissä asioissa; demokratiaa ovat esimerkiksi äänestäminen, kyvyt ja taidot neuvotella, toimijuus erilaisissa kansalaisraadeissa tai nuorisovaltuustoissa. (Osallisuuden kolme edellytystä 2017.) Demokratian toteutumista edistää kehitysvammaisten asumispalveluissa esimerkiksi asiakkaille järjestettävät asukaskokoukset. Asiakkaiden yhteisiä yksikön asioita koskevia kokouksia nimitetään yksikkökohtaisesti eri tavoin esimerkiksi asukaskokouksiksi tai asukasraadeiksi, mutta ne tarkoittavat samaa asiaa. Kokouksia pyritään järjestämään yksiköissä kerran kuukaudessa. Kokouksissa on tarkoitus tuoda esille ajankohtaisia asioita ja tiedottaa tapahtumista sekä päivittää ja kerrata yhteiseen toimintaan kuuluvia sääntöjä ja toimintatapoja. Asiakkailta on näissä kokouksissa mahdollisuus tuoda esille omia mielipiteitään ja äänestää eri asioihin liittyen tarjotuista vaihtoehdoista omaa

tilannetta ja asioidensa edistämiseen parhaiten vaikuttava vaihtoehto. Kehitysvammaiset voivat myös olla kuntalaisina yhdenvertaisina edustajina ja osallisina kokemusasiantuntijoina vammaisneuvostossa. Kuntalain 27§-28§ mukaan kuntaa velvoitetaan varmistamaan vammaisten henkilöiden osallistumisen ja vaikuttamisen mahdollisuuksien toteutuminen. (Kuntalaki 16.4.2015/410.)

Yhteisöllisyys tarkoittaa, että yksilöllä on tunne johonkin ihmisryhmään kuulumisesta, joka on muodostunut erilaisista elämään tai aatteeseen liittyvistä tekijöistä. Yhteisöllisyys on yhteenkuuluvuuden tunne, johon liittyy läheisesti luottamus, turvallisuus ja merkityksellisyys. Yhteisöllisyyttä kokiessaan yksilö tuntee, että hän on tullut nähdyksi ja kuulluksi. Jotta yhteisöllisyys mahdollistuu, tarvitaan sopiva paikka, tila ja myös suotuisat olosuhteet ihmisten kohtaamiselle. Yhteisöllisyyden toteutumiseksi ihmisillä tulee vain olla sopiva syy kokoontua yhteen yhteisen asian äärelle; esimerkiksi ruoka tai musiikki voi olla tällainen syy. Yhteisöllisyydessä tärkeintä on kohtaaminen sekä vuorovaikutus, jolloin mahdollistuu myös osallisuuden ja merkityksellisyyden tunne. (Kytömäki 2024.) Merkityksellisyyden tunne kumpuaa onnistumisen kokemuksesta ja kiitollisuuden osoituksesta tehdyn ponnistelun tuloksena.

Kehitysvammaisten asumispalveluiden asiakkaat muodostavat oman yhteisönsä. He elävät samassa asumisympäristössä ja esimerkiksi ruokailevat yhdessä. Heille järjestetään yhteistä toimintaa. Asukas-yhteisön työtehtäviin osallistuminen edistää myös yhteisöllisyyttä. Opinnäytetyömme haastattelukysymyksiä laatiessa tarkastelimme, miten yhteisöllisyys toteutuu asumisyksiköissä, jotta meidän oli mahdollista antaa ehdotuksia, miten yhteisöllisyyttä voisi vielä edistää. Haastatteluilla selvitimme esimerkiksi asiakkaiden nähdyksi ja kuulluksi tulemistä, sillä tiesimme näillä asioilla olevan merkitystä siihen, miten asiakas kokee viihtyvänsä asumisyksikössään. Järjestämämme toiminnallisen karaoketapahtuman oli myös tarkoitus edistää asumisyksiköiden yhteisöllisyyttä, sillä tapahtuma oli kohtaamispaikka eri asumisyksiköiden asiakkaille ja ystäville. Tapahtumassa pyrimme edistämään osallisuuden ja merkityksellisyyden tunnetta, jotka ovat yhteisöllisyyden kulmakiviä. Vammaistyössä yhteisöllisyys tarkoittaa myös sitä, että asiakas käyttää erityispalveluiden sijaan yleisiä palveluita. Yhteisöllisyys on lähiyhteisöihin liittymistä. Lähiyhteisöt ovat kaikille mahdollisia yhteisöjä, kuten lähikouluja, sekä kaikille mahdollisia yhteisiä harrastusvuoroja. (Osallisuuden kolme edellytystä 2017.) Vammaiset henkilöt voivat siis hakeutua itseään kiinnostaviin yhteisöihin, erilaisiin harrastuspiireihin tai käyttää kuntalaisina samoja palveluita kuin muutkin kansalaiset.

Osallistumista on olemassa kolmea ulottuvuutta. Näitä ovat sosiaalinen, toiminnallinen ja kansalaisosallistumisen ulottuvuus. Sosiaalinen ulottuvuus toteutuu, kun toiminnassa on mukana useita ihmisiä.

Toiminnallinen osallistuminen toteutuu aktiivisen toiminnan kautta. Kansalaisosallistuminen on kansalaisen mahdollisuutta osallistua hoitamaan yhteisiä asioita. Osallistuminen käsitteenä liitetään kansalaisten demokraattista roolia koskevaan keskusteluun. (Osallisuus-sanastoa 2020.) Pyrimme opinnäytetyössämme asumisyksiköiden asiakkaita haastatteleamalla selvittämään, millaista osallistumista asiakkailla oli. Selvitimme heidän osallistumistaan sosiaaliseen, toiminnalliseen ja kansalaisosallistumiseen liittyen. Sosiaalista osallistumista asumispalveluyksiköissä olivat kaikenlaiset asiakkailla järjestettävät aktiviteetit, joissa oli mukana muita ihmisiä. Tällaisia ovat esimerkiksi tapahtumat, joissa asiakkaiden on mahdollisuus tavata muita ihmisiä. Toiminnallista osallistumista oli esimerkiksi asiakkailla järjestettävä harrastus- ja viriketoiminta. Kansalaisosallistumista oli puolestaan järjestö- ja yhdistystoiminta sekä asukaskokouksiin osallistuminen. Haastatteluissa kävi ilmi, että ainakin yksi haastateltavista oli mukana vammaisten järjestötoiminnassa.

Osallistaminen tarkoittaa sitä, että henkilöä kehoitetaan tai vaaditaan osallistumaan joihinkin toimintoihin (Osallisuus-sanastoa 2020). Vammaistyössä tämä voi tarkoittaa kehitysvammaisen henkilön osallistamista sellaisiin toimintoihin, joista on hänelle hyötyä passivoitumisen ehkäisemiseksi. Opinnäytetyön kautta kannustamme vammaispalveluyksiköiden henkilökuntaa osallistamaan asiakkaitaan erilaisiin toimintoihin, koska näin asiakkaat voivat myös löytää uusia voimavaroja itsestään. Opinnäytetyössämme asiakkaiden osallistamista oli jo ennen tapahtumaa järjestettävät toiminnalliset menetelmät eli yksiköiden asiakkaiden osallistaminen laulukappaleiden valintaan sekä soittimien valmistamiseen. Myös itse järjestämässämme tapahtumassa oli käytössä osallistavia toiminnallisia menetelmiä.

4.5 Vaikuttaminen, kuulluksi tuleminen ja merkityksellisyys

Suomisanakirjan mukaan vaikuttaminen tarkoittaa jonkin asian tai henkilön vaikutuksen aikaansäämistä tai muokkaamista (Suomisanakirja, luku ”Vaikuttaminen”). Ajatellaan, että kehitysvammaisten vaikuttamisen mahdollisuutta tulee tukea, sillä vaikuttaminen vaatii sosiaalisia taitoja ja kehitysvammaisilla on sosiaalisissa taidoissa haasteita. On tärkeää, että kehitysvammaiselle järjestetään riittävästi mahdollisuuksia esimerkiksi mielipiteen ilmaisuun. Myös vammaispalvelulain puitteissa on pyritävä tukemaan asiakasta päätösten teossa (Vammaispalvelulaki 14.4.2023/675). Työmme puitteissa kehitysvammaisille tarjoutui vaikuttamisen kanava asiakashaastatteluiden kautta, joissa heillä oli mahdollisuus tuoda mielipiteitään ja toiveitaan kuuluviin. Asiakkailta oli mahdollisuus saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin, sillä heidän kertomansa parannusehdotukset kirjattiin ylös ja saatettiin anonyyminä henkilökunnan käyttöön. Vastausten perusteella asumisyksiköissä toteutettavat asiakasraadit

tai -kokoukset ovat paikkoja, joissa asiakkaat voivat pyrkiä vaikuttamaan ja ottamaan kantaa; äänestämisen on yksi keino saavuttaa omat tavoitteensa. Tiedämme, että yksilön on mahdollisuus myös vaikuttaa tehokkaammin yhdessä muiden kanssa kuin yksin.

Henkilö **tulee kuulluksi**, kun puhuja kokee kuuntelijan ottaneen vastaan hänen sanomisensa ja hän kokee, että hänen sanomisensa on aidosti otettu huomioon. Kuuntelija on ymmärtänyt sanojen lisäksi puhujan tarkoituksen ja kokemuksen merkityksen. Puhuja kokee, että häntä arvostetaan ihmisenä ja hänen näkökulmansa otetaan huomioon, mikäli hän tulee kuulluksi. Mikäli ihminen tulee kuulluksi, hän voi myös saada uusia oivalluksia itsestään, sillä puhumisen ja kuulluksi tulemisen kautta hänen on mahdollista saada omat ajatuksensa ja tunteensa järjestykseen. Kuulluksi tullut ihminen voi kokea itsensä aiempaa terveemmäksi ja energisemmäksi. (Dunderfelt.) Kuulluksi tulemisella on yhteys mielen-terveyteen ja hyvinvointiin; kuulluksi tullut ihminen kokee olevansa tärkeä ja hyväksytty. Ihmisten keskinäinen luottamus lisääntyy vuorovaikutuksessa, jossa osapuolet tulevat kuulluksi. Itsemyötätunto lisääntyy kuulluksi tulemisen kautta. Ihmisen fyysisen terveyden koheneminen on mahdollista aidon ja lämpimän vuorovaikutuksen kautta. Myös yhdenvertaisuus ja osallisuus lisääntyvät aidossa vuorovaikutuksessa. (5 syytä, miksi kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen ovat meille hyväksi.) Pyrimme työsämme myös siihen, että haastateltavat saavat tulla kuulluksi. Tämän mahdollistimme kuuntelun lisäksi kiireettömällä aidolla läsnäololla ja olemalla aidosti kiinnostuneita haastateltavien asioista esittämällä heille tarkentavia lisäkysymyksiä.

Merkityksellisyys liittyy siihen, kuinka merkittäviä tietyt kokemukset, suhteet tai saavutukset ovat yksilön elämäkokemuksessa. Merkityksellisyys on tärkeää yksilön hyvinvoinnin ja elämänlaadun kannalta, sillä merkitykselliset asiat voivat edistää onnellisuutta ja tyytyväisyyttä. (Suomisanakirja, luku ”Merkityksellisyys”.) Opinnäytetyöhömme kuuluvissa asiakashaastatteluisa kysyimme kehitysvammaisten asumispalveluiden asiakkailta, mitkä asiat tekevät heidät surulliseksi ja mitkä asiat puolestaan onnelliseksi (LIITE 3). Näiden kysymysten kautta saadut vastaukset kertoivat meille, mitkä asiat ovat merkityksellisiä asumisyksiköiden asiakkaille. Asiakashaastatteluisa nousikin esille läpi haastatteluiden asiakkaille merkityksellisiä asioita. Asumispalveluyksiköissä voidaan huomioda tämä saatu tieto siten, että tuetaan ja edistetään asiakkaille merkitystä tuottavia asioita.

4.6 Esteettömyys ja saavutettavuus

On olemassa sekä fyysistä että sosiaalista esteettömyyttä. Fyysinen **esteettömyys** tarkoittaa rakenteellisten esteiden poissaoloa ja sosiaalinen esteettömyys tarkoittaa puolestaan syrjimätöntä ilmapiiriä. Esteettömyys on yksi keskeisimpiä edellytyksiä vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiselle, yhdenvertaisuuden takaamiselle ja yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien turvaamiselle. (Vammaisten oikeudet.) Esteettömyys mahdollistaa osaltaan sen, että vammainen henkilö voi elää mahdollisimman itsenäistä elämää ja hän voi osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla omista rajoituksistaan huolimatta. Esteettömyyteen kuuluu kaikenlaisten ihmisten huomioon ottaminen heidän fyysisessä ympäristössään, kuten rakennetun ympäristön suunnittelussa ja toteutuksessa. Esimerkiksi vammaisten henkilöiden työssäkäyntiä, harrastustoimintaa ja kulttuurisia elämyksiä voidaan mahdollistaa esteettömin rakennuksin ja esteettömän joukkoliikenteen avulla. (Esteettömyys ja saavutettavuus 2023.)

Selvitimme opinnäytetyöhömmme liittyen kehitysvammaisten asumispalveluyksiköiden asiakkaita haastatteleamalla, miten asiakkaat kokevat esteettömyyden toteutuvan yksikössä ja yksikön ulkopuolella. Kysyimme fyysiseen esteettömyyteen liittyen, miten helppoa asiakkaan on liikkua asumisyksikössä ja yksikön ulkopuolella. Sosiaalista esteettömyyttä selvitimme kysymällä asiakkaan sosiaalisista suhteista asumisyksikössä ja yksikön ulkopuolella. (LIITE 3.)

Esteettömyyttä voidaan parantaa vammaisille henkilöille sopivammaksi heille sopivin tarvittavin apuvälinein ja palveluin. Sosiaalista esteettömyyttä voidaan parantaa turvaamalla vammaisen mahdollisuudet mahdollisimman aktiiviseen ja osallistuvaan elämään kuin myös tukemalla vammaista tekemään itseään koskevia päätöksiä ja huolehtimalla, että hän tulee kuulluksi. Tarvittaessa vammaisen tulee saada erityiskohtelua esteettömyyden mahdollistamiseksi. (Vammaisten oikeudet.)

Saavutettavuus on yksi tärkeä edellytys sille, että vammaiset henkilöt voivat elää itsenäisesti ja osallistua täysimääräisesti kaikilla elämänalueilla. Saavutettavuus liitetään usein digitaalisiin ympäristöihin. Voidaan sanoa, että esimerkiksi digitaaliset ympäristöt, kuten verkkosivustot ovat helposti saavutettavat, kun kaikki pystyvät yhtäläisesti käyttämään sivustoja ja ymmärtämään niiden sisällön. Jotta vammainen henkilö kykenee hyödyntämään esimerkiksi digitaalista aineistoa, voi hän tarvita sen lukemiseen erilaisia apuvälineitä. (Esteettömyys ja saavutettavuus 2023.)

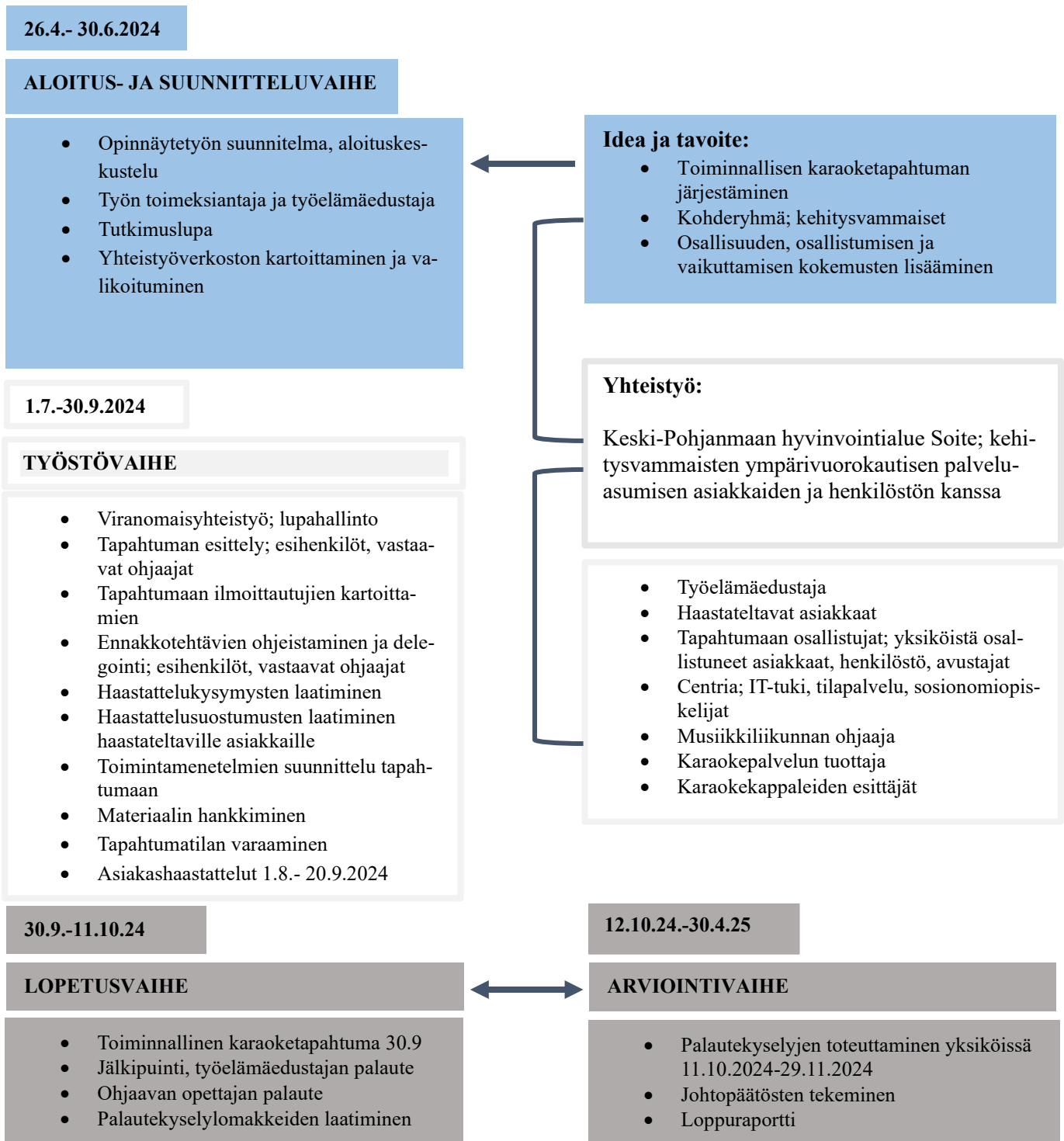
Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta edistää digitaalisten palvelujen saatavuutta, laatua, tietoturvaluottuutta sekä sisällön saavutettavuutta ja siten parantaa jokaisen mahdollisuuksia käyttää yhdenvertaisesti digitaalisia palveluja. (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 1.4.2019/306, § 1.) Laissa digitaalisten palvelujen tarjoamisesta tarkoitetaan periaatteita ja tekniikoita, joita on noudatettava digitaalisten palvelujen suunnittelussa, kehittämisessä, ylläpidossa ja päivittämisessä, jotta ne olisivat paremmin käyttäjien, erityisesti vammaisten henkilöiden, saavutettavissa. (Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 1.4.2019/306, § 2.)

Haastatellessamme asiakkaita kehitysvammaisten asumispalveluyksiköissä, huomioimme saavutettavuuden siinä, että kukin haastateltava ymmärtää, mitä haastattelukysymyksillä tarkoitetaan. Käytimme esimerkiksi kuvia apuna helpottamaan kysymysten ymmärtämistä (LIITE 1). Järjestämässämme karaoke-ohjelmapahtumassa huomioimme saavutettavuuden siinä, että asiakkaat kykenevät keskittymään ohjelmaan näyttämällä videotykillä valkokankaalle heijastettua diaesitystä koko ohjelman ajan.

5 TOIMINNALLISEN KARAOKETAPAHTUMAN JÄRJESTÄMINEN

Toiminnallisen karaoketapahtuman idea alkoi kypsyä jo keväällä 2024. Opinnäytetyömme idea alkoi siitä ajatuksesta, että halusimme hyödyntää opinnäytetyön toiminnallisen osuuden tarjoaman mahdollisuuden toteuttaa erityisryhmälle suunnattu aktivoiva tapahtuma heidän vapaa-ajan toiminnan tukemiseksi ja osallisuuden lisäämiseksi. Koska työmme tilaaja Soite halusi tietoa, miten edistää vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkaiden osallisuutta ja miten kehittää näiden asiakkaiden vapaa-aikaa ja viriketoimintaa, päädyimme selvittämään tätä asiaa haastatteluiden avulla. Toiminnallisen karaoketapahtuman järjestäminen oli projekti, joka vaati tiivistä yhteistyötä Soiten Vammaispalvelun asumispalveluyksiköiden ja työelämäedustajan kanssa. Meidän tuli löytää yhteistyöverkosto toiminnallisen karaoketapahtuman järjestämiseksi. Tässä luvussa kerromme, mistä asioista meidän tuli huolehtia ja mitä asioita meidän tuli tehdä ennen tapahtumaa, tapahtuman aikana ja tapahtuman jälkeen. Jaamme projektimme aloitus- ja suunnitteluvaiheeseen, työstövaiheeseen sekä lopetus- ja arviointivaiheeseen. Kerromme ja havainnollistamme Toiminnallinen karaoketapahtuma -projektin toteutumisen vaiheita alla olevan kuvion (KUVIO 1) avulla.

5.1 Toiminnallinen karaoketapahtuma -projektin toteuttamisen vaiheet

KUVIO 1. Toiminnallisen karaoketapahtumaprojektin toteuttamisen vaiheet

5.2 Aloitus- ja suunnitteluvaihe

Opinnäytetyöprojektin aloitus- ja suunnitteluvaiheeseen (KUVIO 1) kuului opinnäytetyösuunnitelman laatiminen keväällä 2024, yhteydenpito Soiten vammaispalveluyksiköiden henkilökunnan kanssa ja tapahtuman valmistelemisen suunnittelu Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluista vastaavan palvelualuejohtajan kanssa sekä yhteistyöverkoston kartoittaminen ja valikoituminen. Meidän tuli laatia huolellinen suunnitelma opinnäytetyöstämme, jotta saimme ensin ohjaavalta opettajalta hyväksynnän toteuttaa työmme. Meidän tuli esittää työmme Soiten palvelualuejohtajalle ja myöhemmin myös anoa tutkimuslupa ja saada myönteinen tutkimuslupapäätös Soiten sosiaalijohtajalta.

5.2.1 Opinnäytetyösuunnitelman laatiminen ja aloituskeskustelu

Keväällä 2024 aloimme kirjoittaa opinnäytetyösuunnitelmaa, jonka lähetimme kesän alussa ohjaavalle opettajallemme tarkistettavaksi. Ideoimme, mikä on toiminnallisen opinnäytetyömme aihe, kenelle työmme suuntaamme ja miksi. Suunnitelmanamme oli järjestää toiminnallinen karaoketapahtuma kehitysvammaisille. Tavoitteenamme oli kehitysvammaisten osallisuuden kokemuksen lisääminen. Opinnäytetyösuunnitelmassamme kävimme läpi työmme tarpeellisuutta ja hyödynnettävyyttä; mitä tavoitteita aiomme työllämme saavuttaa, miten rajaamme työmme, työmme kannalta tärkeän ja tarkoituksenmukaisen tietoperustan, eli teoreettisen viitekehyksen sekä työmme kautta tavoiteltavat tulokset. Opinnäytetyömme nimeksi keksimme *Osallisuutta ja oivaltamista -toiminnallinen karaoketapahtuma*.

Nimen mukaisesti tarkoituksenamme oli järjestää toiminnallinen karaoketapahtuma, jossa pääteemana oli *osallisuus*. Tapahtumassamme kohderyhmämme kehitysvammaiset asumisyksiköiden asiakkaat pääsevät osallistumaan paitsi ennen tapahtumaa käydyin haastatteluin, että myös itse tapahtumassa osallistuen siellä järjestettäviin toiminnallisiin aktiviteetteihin. Myös tapahtuman jälkeinen palautteen antaminen liittyi osallisuuteen sekä vaikuttamisen mahdollistamiseen. Opinnäytetyömme nimessä *oivaltamista* tarkoittaa puolestaan kaikkia niitä oivalluksia eli ideoita, joita työmme tuloksina syntyy. Niitä meidän oli tarkoitus saada asiakashaastatteluiden kautta, tapahtumassa havainnoimalla kuin myös tapahtumaan osallistuneiden palautteista. Me opinnäytetyön tekijät pidimme aloituskeskustelun Kokkolan kirjastossa keväällä 2024. Kävimme silloin läpi työmme toiminnallista osuutta eli karaoketapahtuman sisältöä.

5.2.2 Opinnäytetyön tapahtuman suunnittelua Soiten palvelualuejohtajan kanssa

Keväällä 2024 tapasimme Soiten vammaispalvelutoimistossa Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluista vastaavan palvelualuejohtajan. Esittelimme aloituspalaverissa opinnäytetyömme idean ja suunnittelimme alustavasti syksyn 2024 opinnäytetyömme toiminnallisesta karaoketapahtumaa. Sovimme, että tapahtuman voisi järjestää 30.9.2024. Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluista vastaava palvelualuejohtaja kiinnostui opinnäytetyömme aiheesta ja oli valmis toimimaan työelämäedustajana yhteistyössä kanssamme sanoen: ”Vammaispalveluissa osallisuuden lisääminen on merkittävässä roolissa.” (Valkama 2024.) Tarvitsimme lisäksi hyväksynnän työllemme Soiten sosiaalijohtajalta.

Suunnittelimme, että asiakaskunta tapahtumassa koostuisi vammaispalveluyksiköiden ympärivuorokautisen asumispalvelun asiakkaista. Sovimme alustavasti, että vammaispalveluyksiköitä olisivat Mäntyvintti, Mattilakoti, Mesilän ryhmäkoti, Runeberginkadun asumisryhmä sekä Soldalens Katarinegården. Lisäksi sovimme, että olisimme yhteydessä lyhytaikaisen hoidon yksiköksi muuttuvaan Kotipolkuun ja yksityiseen ostopalveluyksikköön Tukena Meritähteen.

Tehtävänäimme oli selvittää, kuinka paljon osallistujia mahtuu Centrian suuopetustilaan. Meidän oli huomioitava, että osallistujien mukana tapahtumassa on avustajia, pyörätuolilla liikkuvia kuin myös muuta henkilöstöä. Päätimme varata opetustilan. Meidän oli myös selvitettävä, miltä karaokepalveluiden tuottajalta saamme tapahtumassamme tarvittavat karaokelaitteet. Sovimme, että asukashaastattelut tulisi tehdä etukäteen ennen tapahtumaa. Päätimme sopia yksiköiden esimiesten kanssa, milloin menisimme käymään yksiköissä. Haastattelukysymykset oli laadittava ennen tätä. Kävimme läpi materiaalien hankintaa. Tarvittavaa rekvisiittia olisivat ainakin itsetehdyt soittimet ja huivit. Päätimme, että yksiköihin voisi ehdottaa soittimien tekemistä samalla, kun käymme haastattelemassa osallistujia.

Soiten kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalveluiden palvelualuejohtaja lupasi tiedottaa kevään esihenkilötiimissä tapahtumasta yksiköiden esimiehille. Yksiköiden asukaskokouksessa oli myös tarkoitus tiedottaa ja keskustella tapahtumasta. Alkuperäinen suunnitelmamme oli, että asumisyksiköiden asiakkaat saavat olla mukana suunnittelemassa tapahtumaa; suunnittelimme, että asumisyksiköiden asukkaista voisi tulla tapahtumaa suunnittelemaan kaksi henkilöä kustakin yksiköstä eli yhteensä 18 asukasta kaikkiaan. Emme kuitenkaan saaneet mahdollisuutta järjestää yhteistä palaveria asumisyksiköiden vastaavien ohjaajien kanssa, joten yksiköiden asiakkaat eivät olleet suunnittelemassa tapahtumaa. Alkuperäinen suunnitelmamme oli osallistaa yksiköiden asiakkaita tapahtumassa avustaviin työtehtäviin. Ajattelimme ensin, että asiakkaat voisivat olla avustamassa vaatenaulakoilla. Myöhemmin

luovuimme tästä suunnitelmasta, koska se olisi ollut liian monimutkaista järjestää. Esimerkiksi avustustehtäviin valikoitujen henkilöiden olisi täytynyt tulla tapahtumapaikalle ennen muita osallistujia.

Keskustelimme siitä, että avustussuunnitelmat tulee tehdä yksiköissä viimeistään kuukautta ennen tapahtumaa asiakkaille, jotka haluavat osallistua tapahtumaan, jotta yksiköissä on varmasti varauduttu tarvittaviin avustajiin, joita osallistujat tarvitsevat järjestettävässä karaoketapahtumassa 30.9.2024. Tällä turvataan asiakkaan osallistumisen mahdollisuus. Päätimme, että pyytäisimme erään karaokeseuran jäseniä esiintymään tapahtumassamme. Saimme jo alkukesällä joidenkin laulajien hyväksynnän tulla esiintymään tapahtumaamme. Me opinnäytetyöntekijät ajattelimme juontotehtävienne lisäksi myös itse esiintyä laulaen tapahtumassa. Mietimme aikataulua suhteessa musiikkiesityksiin ja juontoon. Keskustelimme alustavasti esityskappalemääristä. Yhteen tuntiin ilman juonto-osuuksia arvioimme mahtuvan noin 14–16 laulua. Siirtymisiin kuluva aika tuli myös ottaa huomioon. Keskustelimme myös siitä, mikä merkitys vammaispalveluyksiköiden asiakkaille on sillä, että asumispalveluihin sisällytetään vapaa-ajan toimintaa. Voisimmeko mahdollisesti opinnäytetyömme avulla selvittää, millaista toimintaa vammaistyössä voidaan toteuttaa? Ajattelimme, että asiakashaastatteluiden kautta voitaisiin saada hyödyllistä tietoa asukasyhteisön toiminnan kehittämiseksi.

Toukokuun 2024 lopussa meillä oli Teams-palaveri työelämäedustajan eli Soiten palvelualuejohtajan kanssa. Hän kertoi tiedottaneensa esihenkilötiimissä vammaispalveluyksiköiden esihenkilöitä siitä, että järjestämme opinnäytetyönä karaoketapahtuman Centrian ammattikorkeakoululla vammaispalveluiden asiakkaille. Informaatio ei saavuttanut vielä tuossa vaiheessa kaikkia asumisyksiköiden esihenkilöitä, joten sovimme, että tiedotamme asiasta vielä tarkemmin.

Päädyimme lopulta laatimaan esityksen karaoketapahtuman toiminnallisesta osuudesta. Sovimme, että lähetämme esityksen Soiten palvelualuejohtajalle, joka tarkastamisensa jälkeen lähettää sen vammaispalveluyksiköiden esihenkilöille saatetekstien kera. Arvioimme, että tapahtuma tulisi kestämään noin 1,5–2 tuntia. Olimme selvittäneet, että Kokkolan Centrian suuropetustilaan mahtuu 112 henkilöä. Tilan riittävydessä tuli huomioida pyörätuolin käyttäjät, avustajat sekä muut tapahtumaan osallistuvat henkilöt. Tilan riittävyden vuoksi meidän tuli pohtia sitä, ketkä asiakkaista voi tapahtumaan osallistua. Mietimme yhdessä palvelualuejohtajan kanssa, ketkä asiakkaat voisivat osallistua ja eniten hyötyä järjestämestämme tapahtumasta. Päädyimme kutsumaan mukaan ympärivuorokautisen palveluasumisen asiakkaita, sillä näistä yksiköistä pääsisi mahdollisesti osallistumaan myös heitä, joiden osallistumisen mahdollisuudet ovat muutoin vähäisemmät. Haastatteluun osallistuisivat ne henkilöt, jotka pystyisivät vastaamaan haastattelukysymyksiin ilman puhetta korvaavia kommunikaatiomenetelmiä. Alustavan

suunnitelmamme mukaan osallistujissa on sekä ympärivuorokautisen että palveluasumisen asiakkaita. Arvioimme, että osallistuvia asiakkaita voisi enimmillään olla 99 henkilöä, mutta edellä mainituissa raameissa osallistujamäärä jäisi paljon vähäisemmäksi. Palvelualuejohtajan suostumuksella päädyimme siihen lopputulokseen, että tapahtuma suunnataan Kanta-Kokkolan alueelle.

Palvelualuejohtaja kehotti meitä suunnittelemaan tapahtumaa esihenkilöiden sijaan vastaavien ohjaajien kanssa, koska vastaavat ohjaajat toimivat lähempänä asiakkaita, jolloin tuntevat paremmin asiakkaiden tarpeet. Suunnittelimme järjestävämme tarvittavia palavereja yksiköiden vastaaville ohjaajille mahdollisesti Teamsin kautta. Palavereissa ajattelimme pyytää vastaavia ohjaajia osallistamaan asiakkaitaan siten, että he valmistaisivat soittimia tapahtumaa varten. Ajattelimme myös kertoa vastaaville ohjaajille, että he saavat valita kaksi yksikkönsä asiakasta suunnittelemaan tapahtumaa. Saimme tietää, että Teamsin lisäksi myös esimerkiksi Kompassin tiloja voi käyttää kokouksiin tarvittaessa.

Aloitus- ja suunnitteluvaiheessa tarkensimme aikatauluasioita. Laadimme opinnäytetyösuunnitelman ja esityksen tapahtumasta välitettäväksi asumisyksiköihin. Asiakashaastatteluja varten tarvitsimme tutkimusluvan, jonka hankimme Soiten sosiaalijohtajalta. Henkilöstön kesälomat vaikuttivat jonkin verran haastattelu-aikataulun suunnitteluun ja toteutukseen yksiköissä, joten yhteistyö asumisyksiköiden asiakkaiden ja henkilöstön kanssa käynnistyi täysipainoisesti vasta elokuulla.

20.6.2024 täytimme ja allekirjoitimme yhdessä Soiten palvelualuejohtajan kanssa Soiten tutkimuslupahakemuksen, salassapitosopimuksen sekä opinnäytetyösopimuksen. Liitimme näiden mukaan myös opinnäytetyösuunnitelmamme ja toimitimme ne Soiten hallintoon sosiaalijohtajan tarkistettavaksi.

25.6.2024 saimme sähköpostin liitteinä myönteisen tutkimuslupapäätöksen sekä Soiten sosiaalijohtajan allekirjoittaman tutkimuslupahakemuksen. Saimme näin luvan asiakashaastatteluille ja tapahtuman järjestämiselle. Ainoastaan asiakkaiden antama suostumus haastatteluihin vielä puuttui tässä vaiheessa.

5.2.3 Tapahtumatilan ja yhteistyöverkoston kartoittaminen ja valikoituminen

Tila opinnäytetyötapahtumalle tarjoutui kysyessämme asiaa Centrian vahtimestarilta. Saimme Centrian opiskelijoina käyttöömmme suuropetustilan Centrian ammattikorkeakoululta Kokkolan kampukselta. Tila sopi osallistujien kannalta tarkoitukseen erityisen hyvin, sillä opetustila sijaitsi katutasossa, oli avara ja tilava pyörätuolissa olevia osallistujia ajatellen. Lisäksi ohjelmaan sisältyvät toiminnalliset osuudet oli helppo toteuttaa, sillä tilassa kaikkien oli helppo liikkua.

Ymmärsimme, että karaoketapahtuman järjestämisessä olisi liikaa tehtävää meille kahdelle opinnäytetyöntekijälle, joten oli ihan selvää, että tapahtuman onnistumiseksi tulisimme tarvitsemaan ulkopuolisia toimijoita yhteistyöhön ja avuksemme. Kotikaraokelevyjä ei tapahtumassa voinut soittaa, koska karaoken julkinen esittäminen on luvanvaraista toimintaa. Tarvitsimme tapahtumaan virallisen karaokevetäjän, jolla oli laitteet ja levyt ammattikäyttöön. Teoston ohjeiden mukaan sen määrittelemät lupamaksut tulee olla voimassa, toisin sanoen karaokevetäjällä tulee olla oikeudet mekaanisen musiikin julkiseen esittämiseen tapahtumissa (Teosto). Yksi karaokepalvelun tuottaja lupautui kanssamme yhteistyöhön ja lupautui soittamaan tapahtumassa asumispalveluyksiköiden asiakkaiden valitsemien lauluesitysten taustat käytössään olevalla Feelment-karaokesovelluksella (Feelment 2024).

Suunnittelimme, että tapahtumaohjelma tulisi sisältämään yhdeksän lauluesitystä, joista seitsemän esitystä esittäisi jotkut muut kuin me opinnäytetyön tekijät. Mukaan kutsutut laulajat antoivat suostumuksensa. Koska olimme kutsuneet yhteistyöhön myös ruotsinkielisen asumispalveluyksikön, laulajien joukossa oli kutsuttuna myös ruotsinkielinen laulaja. Sama laulaja oli lupautunut toimimaan myös tulkkina juonto-osuuksissa. Ruotsinkielinen asumisyksikkö jättäytyi kuitenkin pois ennen tapahtumaa, eikä sieltä osallistuttu myöskään asiakashaastatteluihin. Ensin ajattelimme, että kehitysvammaiset itse esittäisivät valittuja kappaleita. Esteeksi ilmentyi kuitenkin osallisuuden teeman ja eriarvoisuuden syntymisen ristiriita. Kehitysvammaiset ovat tunnetusti innokkaita karaokelaulajia, eivätkä kaikki halukkaat rajatun aikataulun vuoksi olisi voineet esiintyä. Tämä olisi todennäköisesti voinut aiheuttaa osallistujille mielipahaa. Lisäksi siirtymiset lavalle ja pois olisivat vieneet liikaa aikaa tapahtuman keston ollessa rajallinen. Näiden seikkojen vuoksi päädyimme kutsumaan mukaan ulkopuolisia laulunharrastajia, joita yhdisti karaoke.

5.3 Työstövaihe

Opinnäytetyöprojektin työstövaihe alkoi, kun saimme myönteisen tutkimuslupapäätöksen työmme toteuttamiseksi Soiten sosiaalijohtajalta. Työstövaiheeseen kuului yhteydenpito ja yhteistyö Soiten vammaispalveluiden palvelualuejohtajan ja Soiten vammaispalveluyksiköiden ja yhden ostopalveluyksikön esihenkilöiden ja vastaavien ohjaajien kanssa. Työstövaiheeseen kuului myös viranomaisilmoitukseen liittyvät asiat Pohjanmaan lupahallinnon kanssa, tapahtumatilan selvittäminen ja varaaminen, yhteydenpito Centrian IT-tuen kanssa sekä haastattelulupa-asioiden selvittäminen. Meidän tuli laatia haastattelukysymykset vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkaille ja suorittaa haastattelut yksiköiden asiakkaille. Työstövaiheeseen kuului myös asumispalveluyksiköiden tiedottaminen ennen tapahtu-

maa järjestettävistä ennakkotehtävistä sekä ennakkotehtäviin kuuluvien materiaalien toimittaminen yksiköihin. Meidän tuli hankkia toiminnalliseen karaoketapahtumaan tarvittava materiaali sekä laatia PowerPoint-esitys tapahtumaa varten. Myös yhteydenpito ja tapaaminen karaoketapahtumassa esiintyvien kanssa kuului työstövaiheeseen. Juuri ennen tapahtumaa valmistelimme tapahtumatilan ja toimimme yhteistyössä Centrian vahtimestarin ja IT-tuen sekä muiden tapahtumassa esiintyvien kanssa.

5.3.1 Yhteistyö Soiten kanssa

Kesäkuun 2024 alussa laadimme esityksen tulevasta karaoketapahtumastamme Soiten esihenkilöille. Alustava suunnitelma oli, että lähettäisimme esityksen Soiten työelämäedustajalle, joka välittää sen eteenpäin tiedoksi vammaispalvelun yksiköiden esihenkilöille. Työelämäedustajamme palvelualuejohtaja kuitenkin vain tiedotti tapahtumasta esihenkilöitä vammaispalveluiden asumisyksiköiden esihenkilöpalaverissa. Me opinnäytetyöntekijät kirjoitimme kesäkuussa 2024 itse esityksen kuin myös saatekirjeen karaoketapahtumasta vammaispalveluyksiköiden esihenkilöille (LIITE 4). Lähetimme saatekirjeen ja esityksen tapahtumasta vammaispalveluyksiköiden esihenkilöille heinäkuussa 2024, kun olimme ensin saaneet Soiten sosiaalijohtajalta myönteisen tutkimuslupapäätöksen. Kehitysvammaisten asumispalveluyksiköt, joihin esityksen tapahtumasta lähetimme, olivat Mattilakoti, Kotipolku, Mäntyvintti, Mesilän ryhmäkoti, Runeberginkadun asumisryhmä ja Soldalens Katarinegården.

Pyysimme sähköpostissa esihenkilöitä välittämään edelleen sähköpostin heidän vastaaville ohjaajilleen. Olimme kaikkiin vammaispalveluyksiköihin myös puhelimitse yhteydessä. Soittaessamme saimme tietää, että henkilökuntaa on vaihtunut yksiköissä; joissakin yksiköissä vastaava ohjaaja tai esihenkilö oli vaihtunut. Henkilöstön kesälomat ja samanaikaisesti käynnissä ollut organisaatiomuutos vaikuttivat todennäköisesti tiedon kulkuun. Luonnollisesti esihenkilöiden oli myös priorisoitava työtehtäviään. Selvitimme yksiköiden vastaavien ohjaajien yhteystietoja ja päädyimme tekemään tapahtuman tiimoilta yhteistyötä heidän kanssaan. Tiivis asiakastyö kuuluu enemmän vastaavien ohjaajien työnkuvaan.

Elokuun alussa lähetimme uudelleen sähköpostitse saatekirjeen ja esityksen yksiköihin ja vielä myös heille, jotka toimivat sijaisina yksiköissä. Meillä oli jo kiire varmistaa, että yksiköissä ollaan tietoisia tapahtumasta, sillä 15.8.2024 mennessä yksiköiden vastaavilta ohjaajilta täytyi saada tieto, että he ovat huomioineet 30.9 järjestämäämme tapahtumaa varten avustajia asiakkailleen. Lähettämiemme sähköpostiviestien lisäksi soitimme asumispalveluyksiköihin varmistaaksemme, että ainakin yksiköiden esi-

henkilöt ja vastaavat ohjaajat ovat tietoisia tapahtumasta ja siihen vaadittavista järjestelyistä. Kerroimme myös puhelimitse, mitä yhteistyö meidän ja yksiköiden välillä edellytti. Olimme saaneet työelämäyhteyshenkilöltä Soiten palvelualuejohtajalta ehdotuksen ottaa myös ostopalveluyksikkö Tukena Meritähti mukaan yhteistyöhön. Näin ollen välitimme myös siellä olevalle vastaavalle ohjaajalle ja esihenkilölle samat tiedot. Tukena Meritähti otettiin mukaan yhteistyöhön, koska Soiten hallinnoimasta Kotipolusta oli siirtynyt asiakkaita sinne.

Myöhemmin elokuussa 2024 olimme taas yhteydessä vammaispalveluyksiköihin. Lähetimme kaikkiin valitsemiimme vammaispalveluyksiköihin sähköpostitse laululistoja. Kuhunkin yksikköön lähetimme yhden esiintymään tulevan laulajan kappalevaihtoehdot sekä kolme yhteislauluvaihtoehtoa. Kerroimme, että osallistamme yksiköiden asukkaita lauluvalinnassa; asiakkaiden kesken tulisi järjestää äänestys musiikkikappaleista. Suosituimmaksi äänestetty kappale päätyy tapahtuman esityslistalle. Kehotimme yksiköiden henkilökuntaa myös järjestämään äänestyksen suosituimmasta yhteislaulusta. Tarkoituksenamme oli valita kolmesta yhteislauluvaihtoehdosta kaksi suosituinta mukaan tapahtumaan. Tapahtumaamme valikoituneet laulukappaleet olemme koonneet tämän opinnäytetyömme liitteeksi (LIITE 5). Samassa sähköpostissa pyysimme yksiköiden vastaavia ohjaajia ilmoittamaan 27.8.2024 mennessä, kuinka monta asukasta heidän yksiköstään on osallistumassa toiminnalliseen karaoketapahtumaamme 30.9.2024. Myös avustajien ja henkilökunnan lukumäärä tuli olla erikseen ilmoitettuna. Pyysimme vastaavia ohjaajia ilmoittamaan myös yksikön haastateltavien asiakkaiden lukumäärän ja ilmoittamaan sopivan ajankohdan haastatteluille. Pyysimme sähköpostissa myös, että yksiköissä valmistettaisiin asiakkaiden kanssa kierrätysmateriaalista soittimia tapahtumaa varten.

5.3.2 Muut selvittävät asiat kesän ja syksyn 2024 aikana

Heinäkuussa 2024 selvitimme poliisilaitoksen nettisivuilta, mitä meidän tulee ilmoittaa järjestäessämme yleisötapahtuman. Poliisilaitoksen verkkosivuilla kerrottiin, minkälaisista tilaisuuksista järjestämispaikan poliisille täytyy tehdä ilmoitus (Poliisi 2025). Selvitimme myös Kokkolan Centrian tila- ja turvallisuuspäälliköltä viranomaisilmoitukseen liittyviä asioita ja meitä ohjeistettiin täyttämään yleisötapahtumasta turvallisuus- ja pelastussuunnitelma. Myöhemmin selvisi, että meidän tulee lähettää sähköpostina vapaamuotoinen ilmoitus tapahtumasta Kokkolan poliisilaitokselle. Heinäkuussa lähetimme Pohjanmaan lupahallintoon sähköpostitse ilmoituksen tapahtumasta ja liitimme mukaan Centrian ammattikorkeakoulun valmiin pelastussuunnitelman, joka oli samalla turvallisuussuunnitelma Centrian ohjeistuksen mukaan. Saimme tietää, että meidän ei tarvinnut lähettää sen laajempaa pelastussuunnitel-

maa erikseen, koska tapahtuma oli alle 200 henkilön tilaisuus, joten riitti, että lähetimme Centrian ammattikorkeakoulun pelastussuunnitelman. Ilmoitimme Pohjanmaan lupahallinnolle sähköpostitse, että tapahtumaan osallistuisi arviolta noin 100–112 henkilöä. Laitimassamme ilmoituksessa yleisötapahtumasta kerroimme myös, missä ja milloin tapahtuma järjestetään, millaisia osallistujia tapahtumaan on kutsuttu sekä millainen tapahtuma on kysymyksessä. (LIITE 6.)

Olimme miettineet opinnäytetyötapahtumaan soveltuvia tiloja yhdessä palvelualuejohtajan kanssa. Meidän tuli ottaa huomioon osallistujien määrän lisäksi tapahtumapaikan etäisyys yksiköihin ja varattavan tilan esteettömyys. Asia tuli myös puheeksi Centrian vahtimestarin kanssa ja ilmeni, että Centrian opiskelijoina saisimme päiväksi käyttöön Kokkolan kampuksen suuropetustilan, mikä sopi parhaiten tarpeisiimme. Kesän alussa 2024 olimme varanneet Centrian suuropetustilan vahtimestarin kautta tulevaa opinnäytetyötapahtumaamme varten. Elokuun alussa lähetimme sähköpostia Helpdesk Centriaan. Tiedotimme tulevan tapahtumamme ajankohdasta ja selvitimme, voivatko IT-tukihenkilöt olla apunamme tekniikan osalta ennen tapahtuman alkamista. Kerroimme tarvitsevamme apua videotykin, äänentoiston ja valojen käytössä. Saimme myöntävän vastauksen siitä, että IT-tukihenkilöt ovat käytettävissämme. Lähempänä tapahtumaa olimme heihin yhteydessä vielä uudelleen sähköpostitse.

Elokuussa 2024 olimme yhteydessä opinnäytetyömme ohjaavaan opettajaan, sillä meidän täytyi tietää, millainen haastattelulupa vammaispalveluyksiköiden asiakkailta tulisi pyytää haastatteluitamme varten. Ohjaavalta opettajaltamme saimme tiedon, että emme tarvitse erillistä suostumusta asiakkaan edunvalvojalta, koska emme esimerkiksi kysy asiakkailta heidän terveystietoihinsa liittyviä kysymyksiä. Lisäksi kaikki haastattelemamme henkilöt ovat täysi-ikäisiä, jolloin yksikön ja aikuisen asiakkaan oma lupa riittää. Laadimme vapaamuotoisen suostumuksen haastattelua varten, jossa asiakas suostuu haastatteluun opinnäytetyömme Osallisuutta ja oivaltamista -karaoketapahtumaa varten. Suostumuksen mukaan asiakkaan henkilötietoja ei tulla käyttämään opinnäytetyössä tai muussa tarkoituksessa, vaan haastattelusta koostua aineistoa käsitellään anonymisti. (LIITE 2.)

5.3.3 Haastattelukysymysten laatiminen ja haastattelut

Kesäkuun ja heinäkuun 2024 aikana laadimme vammaispalveluyksiköiden asiakkaille haastattelukysymyksiä. Järjestämämme toiminnallisen karaoketapahtuman runko oli nimittäin tarkoitus muodostua asiakashaastattelujen kautta koostuvista tarinoista. Siksi laadimme puolistrukturoidun haastattelulomakkeen, jonka pohjalta kaikkien haastateltavien kysymykset olivat samassa järjestyksessä ja muo-

dossa (LIITE 3). Kysymykset olivat kuitenkin sellaisia, että niihin oli mahdollista antaa avoimia vastauksia. Kysymysten tuli olla helposti ymmärrettäviä ja selkokieleisiä. Valmistimme myös kuvia haastattelukysymysten ymmärtämisen helpottamiseksi (LIITE 1).

Haastattelujen tarkoituksena oli selvittää asiakkaiden tyytyväisyyttä, viihtyvyyttä, aktiviteetteja ja osallisuuden kokemusta heidän omassa elinpiirissään Soitelle, joka tuottaa vammaisten ja kehitysvammaisten asumispalveluja. Tiesimme, että suunnitelmat laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa päätoimisesti omahoitajan toimesta. Vapaa-ajan suunnitelmia laatiessa on tärkeää tietää, mikä toiminta on kunkin asiakkaan kohdalla kiinnostavaa ja merkityksellistä. Selvitimme näitä asioita laadullisilla puolistrukturoiduilla haastattelukysymyksillä, jotka jaottelimme neljään eri haastatteluosioon.

Haastattelulomakkeen ensimmäiseen osioon laadimme kysymyksiä asiakkaiden asumiseen liittyen kartoittamalla, miten osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja viihtyminen heidän omassa asumisyksikössään toteutuu. Haastattelulomakkeen toiseen osioon laadimme kysymyksiä asiakkaiden harrastuksiin ja vapaa-ajan aktiviteetteihin liittyen kartoittamalla, ovatko asukkaat tyytyväisiä niihin harrastuksiin, joita heillä on ja onko heillä joitain toiveita harrastustensa suhteen. Haastattelulomakkeen kolmannen osioon laadimme asiakkaille kysymyksiä selvittääksemme, kuinka he hyödyntävät yhteiskunnan tarjoamia palveluita. Näin meillä oli tarkoitus hankkia tietoa avustussuunnitelmien laatimista varten eli varmistaa se, että vammaispalveluyksiköissä tiedetään kohdentaa avustustarve niihin yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin, joita asukkaat todella haluavat hyödyntää. Haastattelulomakkeen neljännessä osiossa kartoitimme asiakkaiden yleistä tyytyväisyyttä heidän elämäänsä selvittääksemme, onko haastateltavilla vielä joitain asioita, joihin heidän asumisyksiköissään voisi kiinnittää huomiota heidän tyytyväisyytensä lisäämiseksi ja mahdollisten murheidensa vähentämiseksi. (LIITE 3.) Haastattelukysymykset laadittiin Soiten hyvinvointialueella asuvien kehitysvammaisten ja vammaisten ympärivuorokautisen asumispalvelun asumisyksiköissä asuvien asiakkaiden viriketoiminnan ja viihtyvyyden tarvenäkökulmasta. Olemme selvittäneet tarkemmin luvun 7 tarveanalyysissä, miksi kysyimme asumisyksiköiden asiakkailta tiettyjä haastattelukysymyksiä.

Kuten aiemmin kerroimme, asiakashaastatteluja varten anoimme tutkimusluvan ja sen meille myönsi Soiten sosiaalijohtaja. Luvan mennä yksiköihin haastattelemaan olimme kysyneet etukäteen myös kaikkien projektiimme osallistuneiden asumisyksiköiden esihenkilöiltä. Haastatteluaiakataulujen sovitelua teimme yhteistyössä yksiköiden henkilökunnan kanssa. Haastattelutilanne edellytti haastateltavalta taitoa ilmaista mielipiteensä ja ajatuksensa siten, ettei hän tule väärinymmärretyksi. Laadimme

myös asukkaille henkilökohtaisen suostumiskaavakkeen haastattelua varten. Asumisyksiköiden henkilökunta selvitti etukäteen, ketkä heidän asiakkaistaan voisivat osallistua haastatteluun. Haastatteluihin osallistuivat vain ne asumisyksiköiden asiakkaat, jotka olivat itse halukkaita osallistumaan haastatteluun.

Aikavälillä **1.8.-20.9.2024** sovimme vammaispalveluyksiköiden vastaavien ohjaajien kanssa haastatteluajat ja kävimme haastattelemassa asiakkaita, jotka halusivat osallistua haastatteluun. Haastatteluihin osallistui yksiköistä yhteensä 16 asukasta. Asumisyksikköön Kotipolku emme tehneet haastatteluja, koska asiakkaat ovat siellä vaihtelevasti. Samat asiakkaat eivät mahdollisesti olisi siellä enää tapahtuman järjestämisen aikana. Sillä hetkellä ei myöskään ollut ketään haastatteluun osallistujia. Kotipolusta osallistui kuitenkin yksi osallistuja myöhemmin järjestämäämme tapahtumaan.

Haastatteluajataulu oli seuraava:

29.8.2024 Haastattelimme yhtä asiakasta Mattilakodissa.

2.9.2024 Haastattelimme kahta asiakasta Mattilakodissa.

5.9.2024 Haastattelimme kahta asiakasta Runeberginkadun asumisryhmässä.

12.9.2024 Haastattelimme neljää asiakasta Mäntyvintissä.

16.9.2024 Haastattelimme kahta asiakasta Mesilän ryhmäkodissa.

18.9.2024 Haastattelimme kahta asiakasta Tukena Meritähdessä.

20.9.2024 Haastattelimme kolmea asiakasta Runeberginkadun asumisryhmässä.

Aineiston keräämisen keinona käytimme yksilöhaastattelua ja aineiston keräämisen tapana meillä oli teemallinen lomakehaastattelu. Esitimme haastattelukysymykset kullekin asiakkaalle kasvotusten heidän omissa asumisyksiköissään yksilöllisellä ymmärrettävällä tavalla heidän erityispiirteensä huomioon. Toimimme työpareina siten, että toinen meistä aina esitti kysymykset ja toinen kirjoitti ylös haastatteluvastauksia. Vaihdoimme välillä rooleja asiakkaan vaihtuessa. Lähes kaikki yksiköiden asiakkaat halusivat vastata haastattelukysymyksiin yksin meidän seurassamme rauhallisessa tilassa ilman muiden asiakkaiden ja henkilökunnan läsnäoloa. Haastattelimme asiakkaita heidän oman tahtonsa mukaan joko asiakkaan omassa huoneessa tai jossain rauhallisessa tilassa, missä ei ollut muita asiakkaita eikä henkilökuntaa. Myöhemmin kirjoitimme asiakashaastattelut puhtaaksi ja sovitimme ne toiminnallisen karaoketapahtumamme ohjelmaan juontoina joko koosteina tai asukastarinoina. Järjestämäämme tapahtumaan laatimamme käsiohjelma on tämän opinnäytetyön liitteenä (LIITE 7).

5.3.4 Ennakkotehtävät asumisyksiköissä

Ennen tapahtumaa osallistimme asumisyksiköiden asiakkaita ennakkotehtävillä alkuhaastattelun lisäksi. Koska meillä ei ole tietoa, kuinka asiakkaat ovat toimineet yhteistyössä yksiköiden henkilökunnan kanssa, käytämme tässä opinnäytetyössä esimerkkinä Mesilän ryhmäkotia. Toinen meistä on työntekijänä kyseisessä yksikössä. Työntekijänä pystyi toimimaan suorassa vuorovaikutuksessa asiakkaiden kanssa ja toimintapajojen järjestäminen oli mahdollista. Lisäksi tutun asiakkaan kanssa suora vuorovaikutus, kommunikointi ja oikeanlainen ohjaaminen oli helpompaa ja yksilön omia resursseja oli mahdollista huomioida. Hyvä vuorovaikutus toimijoiden kesken lisää luottamusta ja molemminpuolista ymmärrystä siitä, mitä olemme tekemässä. Ennakkotehtävät liittyivät karaoketapahtuman toiminnallisiin hetkiin. Toimintamenetelmien tuli olla kohderyhmälle soveltuvia. Ideoita tapahtuman toiminnalliseen osuuteen sovelsimme Eläkeliiton ry:n julkaisemasta Tunnemusiikki-oppaasta (Siltainsuu, Mattila & Yrtti 2015, 20–27).

Luovana toimintana asiakkaat valmistivat tapahtumaa varten rytmisoittimia. Olimme lähettäneet asumisyksiköihin saatekirjeen, jossa olimme pyytäneet yksiköiden henkilökuntaa valmistamaan yhdessä asiakkaiden kanssa rytmisoittimia, joilla he myöhemmin tapahtumassa pystyivät mukailemaan musiikkia. Annoimme yksiköihin vinkkejä, mitä materiaaleja soittimien valmistamisessa voisi käyttää. Ajatuksenamme oli kierrätysmateriaalin hyödyntäminen ekologisella ja materiaalikustannuksia säästävällä periaatteella. Soittimien valmistamisessa käytimme tyhjiä muovipurkkeja ja -pulloja, joissa ääniefektit syntyivät niihin laitetuista herneistä ja riiseistä. Olimme pyytäneet myös lahjoituksena teippi-materiaalia kokkolalaiselta mainosteippausfirmalta soittimien koristelun helpottamiseksi ja erityisryhmän toimintakyvyn huomioiden. Mesilän ryhmäkodissa soittimia valmistettiin ryhmä- ja yksilöohjauksessa. Kukin asiakas sai valita haluamansa muotoisen muovipurkin tai -pullon ja materiaalin koristeiluun. Asiakas sai tukea ja ohjausta toimintakykynsä mukaan. Soittimien tekemisen oli tarkoitus motiivoida ja osallistaa asiakkaita tapahtumaan. Valmiit soittimet asetettiin yksikössä kaikkien nähtäviksi, jotta asiakkaat saivat tuntea onnistuneensa tekemisessään.

Kehitysvammaisten keskuudessa karaoke on yhtenä musiikin lajina suosittu toimintamuoto ja tapa viettää vapaa-aikaa. Vaikka tällä kertaa kehitysvammaiset eivät itse olleet tapahtumassa karaokelaulajina, he saivat kuitenkin tärkeän tehtävän valita siellä esitettävät kappaleet. Karaokekappaleiden valinta asiakkaiden kanssa toteutettiin yksiköissä ennen tapahtumaa. Olimme lähettäneet sähköpostitse jokaiseen yksikköön esiintymään tulevan laulajan kappaleista laululistan. Yksiköissä eniten ääniä saaneet kappaleet päätyivät kaikki tapahtuman ohjelmaan (LIITE 7). Mesilän ryhmäkodissa laulujen valintaan

osallistuivat kaikki halukkaat asiakkaat. Listatalla olevista kappaleista ohjaaja järjesti asiakkaille levyraadin. Kuunneltuaan kappaletta asiakkaat äänestivät kukin mieluisinta laulua vihreällä kyllä- tai punaisella ei-kortilla, kunnes jäljelle jäi kappale, jonka he halusivat kuulla tapahtumassa.

5.3.5 Toiminnalliseen karaoketapahtumaan tarvittavan materiaalin hankkiminen

Toiminnallista karaoketapahtumaamme varten meidän tuli työstää ja hankkia tapahtumaa varten tarvittavia materiaaleja. Toiminnallisia menetelmiä varten hankimme erilaisia tarkoitukseen sopivia välineitä. Hankimme Soiten väreihin sopivia ilmapalloja, joita osallistujien oli tarkoitus eräässä toimintaosuudessa pompotella. Hankimme köyttä, jota oli tarkoitus hyödyntää erään musiikkikappaleen yhteydessä liikuttamalla köyttä musiikin mukana. Ajattelimme köyden keinuttamisen symboloivan ja edistävän yhteishenkeä.

Hankimme kierrätys- ja askartelumateriaalia, joista valmistimme itse soittimia heille, jotka eivät olleet mahdollisesti yksiköissään niitä valmistaneet. Jaoimme askartelumateriaalia myös vammaispalveluiden asumisyksiköihin, sillä olimme kehottaneet asumisyksiköiden henkilökuntaa valmistamaan soittimia yhdessä asiakkaiden kanssa tapahtumaa varten. Näillä itsetehdyillä soittimilla oli tarkoitus soittaa yhdessä osallistujien kanssa esitetyn musiikin mukana. Olimme hankkineet kangasta, josta leikkasimme huiveja. Huiveilla oli tarkoitus mukailla musiikkia toiminnallisessa karaoketapahtumassa. Hankimme vihreää ja punaista kartonkia, joista leikkasimme kortteja mielipiteen ilmaisua varten. Hankimme myös tusseja, joilla oli tarkoitus piirtää vihreille kartonkikortteille hymyileviä kasvoja ja punaisille kartonkikortteille kasvoja, joissa suunpielet ovat alaspäin. Tusseilla myös kirjoitimme ilmapalloihin tekstit: osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen. Hankimme pari paperikassia, joihin oli tarkoitus kerätä osallistujapalautteet. Hankimme makeispalkintoja kuva-arvoitustehtävän oikein ratkaiseville. Hankimme pillimehuja ja karkkeja, jotka oli tarkoitus jakaa tapahtumaan osallistuville asumisyksiköiden asiakkaille pieniksi muistamisiksi. Huomioimme visuaalisuuden ja tunnelman luomisen tapahtumassa. Esiintymislavan koristelua varten olimme hankkineet erilaista rekvisiittia, kuten luonnonkasveja, tekokasveja sekä niille sopivia astioita koristeeksi. Olimme löytäneet sisustuskangasta, valoköynnöspunosta ja pieniä huonekaluja esiintymislavalle rekvisiitaksi.

Olimme saaneet tiedon, että voimme käyttää Centrian ammattikorkeakoulun suuropetustilan videotykkiä, jotta diaesitys saataisiin näkymään osallistujille suurelta valkokankaalta. Laadimme PowerPointesityksen, jotta tapahtumaan osallistuvien olisi helpompi ja mielekkäämpi seurata ohjelman kulkua di-

oissa esitettävien kuvien ja tekstien avulla. Osa esityksen dioista oli ihan välttämättömiäkin toiminnallisten tehtävien onnistumiseksi, kuten suunnittelemaan kuva-arvoitustehtävä tai yhteislaulujen sanat. Olimme laatineet Microsoft Word -tekstinkäsittelyohjelmalla tapahtuman käsiohjelman, jonka ajattelimme jakaa heille, jotka halusivat sen ottaa. Tapahtuman karaokelaitteista vastasi yhteistyöhön kutsuttu karaokepalvelun tuottaja.

5.3.6 Ennen tapahtumaa

Syyskuun 2024 loppupuolella, juuri ennen karaoketapahtumaa, tapasimme opinnäytetyöntekijämme kotona kaikki henkilöt, jotka olivat tulossa laulamaan toiminnalliseen karaoketapahtumaamme. Tapasimme myös karaokevetäjän. Kävimme yhdessä tiivistetysti läpi karaoketapahtumamme juonto-osuudet, ohjelman sekä laulujärjestyksen. Harjoittelimme kukin lauluosuutemme karaoketaustoin ja tarkistimme kullekin esiintyjälle esityskappaleelleen sopivan sävelkorkeuden.

Olimme sopineet tapahtumassa esiintyvien kanssa, että tapaamme Kokkolan Centrian ammattikorkeakoululla hyvissä ajoin ennen tapahtuman alkamista. Me opinnäytetyön tekijät saavuimme jo aamulla valmistelemaan tapahtumatilaa, eli Centrian kampuksen suuropetustilaa. Muut tapahtumassa esiintyvät henkilöt saapuivat sovitusti vähän myöhemmin aamupäivällä kenraaliharjoitusta varten. Siirsimme yhdessä Centrian vahtimestarin kanssa pöydät ja tuolit niille kuuluville paikoille. Siirsimme pöydät takalalle, koska ajattelimme, että yleisön on parempi istua väljästi tuoleillaan. Tällöin ajattelimme heillä olevan toiminnallisten osuuksien aikana mahdollisuus halutessaan liikkua ja tanssia. Jätimme tuoliriveihin riittävästi tilaa, jotta pyörätuolilla liikkuvat mahtuvat liikkumaan tilassa. Asettelimme tuolit puolikaaren muotoisiin riveihin, jotta yleisön on helpompi seurata esityksiä.

Olimme hankkineet erilaista sisustusrekvisiittaa suuropetustilaan, joten lavastimme esiintymislavan syksyiseen teemaan sopivaksi. Käytimme muun muassa kankaita, huonekaluja ja luonnosta hankkimamme kasveja. Valmistelimme toiminnallisiin menetelmiin kuin myös muuhun ohjelmaan tarkoitettua materiaalia valmiiksi. Kirjoitimme hankkimiimme ilmapalloon Soiten kolme arvoa: osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen. Asetimme toiminnallisissa menetelmissä käytettävät köydet, huivit ja itsetehdyt soittimet esille. Työstimme osallistujapalautteet leikkaamalla kortteja vihreästä ja punaisesta kartongista. Vihreisiin kartonkeihin piirsimme iloisen kasvokuvan ja punaisiin kartonkeihin piirsimme surullisen kasvokuvan. Ohjeistimme avustavia henkilöitä auttamaan meitä palautekorttien valmistamisessa sekä makeispalkintojen ja pillimehu-makeismuistamisten pussittamisessa.

Ennen tapahtuman alkua pidimme esiintyjien kanssa kenraaliharjoitukset, jolloin kävimme esitysohjelman läpi siltä osin kuin se oli ilman yleisöä mahdollista. Lauloimme esityskappaleet läpi karaokevetäjän huolehtiessa esityskappaleiden taustamusiikista ja tarkistimme, että puheosuudet ovat oikeissa kohdissa. Tarkistimme myös, että PowerPoint-esityksen diat vaihdetaan oikeassa järjestyksessä. Meidän tuli opetella videotykin käyttö Helpdesk Centrian teknisen tukihenkilön avustuksella ja osata ohjeistaa sen käyttö henkilölle, joka vastaa videotykin käytöstä tapahtumassa. Ohjeistimme, miten musiikkiliikunnan ohjaajan ja kahden sosionomiopiskelijan tulee toimia tapahtumamme aikana. Ohjeistimme laulajille ja karaokevetäjälle sopivat paikat tapahtumassa.

5.4 Lopetus- ja arviointivaihe

Itse toiminnallinen karaoketapahtuma kuuluu lopetusvaiheeseen. Kaikki järjestelyt ennen tapahtumaa liitimme työstövaiheeseen. Kerromme tapahtumasta vaiheittain luvussa 6. Pian järjestämämme toiminnallisen karaoketapahtuman jälkeen, lokakuun 2024 alussa me opinnäytetyöntekijät kävimme yhdessä läpi, miten tapahtuma oli mielestämme onnistunut. Arvioimme ja pohdimme luvussa 8.2 *Toiminnallisen karaoketapahtuman arviointi ja pohdinta* tarkemmin, miten olimme onnistuneet tapahtuman järjestämisessä ja mitä havaintoja teimme osallistujista tapahtuman aikana. Lokakuun alussa, heti tapahtuman jälkeen, laadimme palautekyselyn tapahtumaan osallistuneille. Tapahtuman jälkeen järjestimme palautteenkeruukäyntejä vammaispalveluiden asumisyksiköihin. Halukkaat saivat antaa palautetta tapahtumasta. Ensimmäiset tapahtumaan osallistuneet antoivat palautetta ennen lokakuun puoliväliä, kun taas viimeiset palautteenantajat antoivat palautteensa vielä marraskuun lopulla.

Palautekyselyn aikataulu asumisyksiköissä oli seuraava:

11.10.2024 Keräsimme palautetta yhdeltä asiakkaalta Mesilän ryhmäkodista.

29.10.2024 Keräsimme palautetta yhdeltä asiakkaalta Kotipolun asumisyksiköstä.

7.11.2024 Keräsimme palautetta kahdelta asiakkaalta Mäntyvintin asumisyksiköstä.

10.11.2024 Keräsimme palautetta yhdeltä asiakkaalta Mesilän ryhmäkodista.

13.11.2024 Keräsimme palautetta kahdelta asiakkaalta Runeberginkadun asumisryhmästä.

29.11.2024 Keräsimme palautetta kolmelta asiakkaalta Mattilakodin asumisyksiköstä.

Luvun 7 *Menetelmien ja työtapojen esittely ja tarveanalyysin* alaluvussa 7.4 *Palautteen kerääminen tapahtuman jälkeen* kerromme, mikä tarve ja merkitys työssämme asumisyksiköiden asiakkaille oli palautteen keräämisellä ja miten laadimme palautekyselyn. Luvun 8 *Projektin kautta saadun tiedon arviointia ja pohdintaa* alaluvussa 8.3 *Palautteen keräämisen arviointi ja pohdinta* analysoimme, miten palautteen kerääminen onnistui ja miten palautteenkeruutilanteet sujuivat. Luvussa 8.4 *Saadun asiakaspalautteen arvioiminen ja pohdinta* sen sijaan tarkastelemme saamaamme asiakaspalautetta, jota saimme käydessämme keräämässä palautetta halukkailta tapahtumaan osallistuneilta. Arvioimme ja pohdimme palautetta, joka liittyy ennen tapahtumaa oleviin ennakkovalmisteluihin, viestintään tapahtumasta kuin myös itse tapahtumaan.

Olimme ajatelleet muistaa jotenkin heitä, jotka osallistuivat ennen tapahtumaa järjestettäviin asiakashaastatteluihin, joten suunnittelimme ja toteutimme haastatteluihin osallistuneille diplomit. Toimitimme diplomit vammaispalveluyksiköiden asiakkaille tapahtuman jälkeen. Tapahtuman jälkeen olimme myös yhteydessä ohjaavaan opettajaamme, jolloin keskustelimme yhdessä läpi, miten tapahtuma oli mennyt ja miten etenimme opinnäytetyön raportointivaiheeseen. Keskustelimme myös palvelualuejohtajan kanssa, miten tapahtuma oli mennyt ja miten jatkossa kirjoitamme opinnäytetyön raportin siten, että työ palvelee Soiten tarpeita. Soiten vammaispalveluiden palvelualuejohtaja lähetti meille palautetta opinnäytetyöstä, jossa hän arvioi sekä Osallisuutta ja oivaltamista -toiminnallista karaoketapahtumaa kuin myös opinnäytetyömme teoreettista osiota, joka on pohjana järjestämällemme tapahtumalle. Hänen mielestään tapahtuma oli kokonaisuutena onnistunut. Toiminnallisuus tapahtumassa hänen näkemyksensä mukaan tuki osallistujien osallisuutta ja toi Soiten asumispalveluissa asiakkaiden äänen kuuluviin. (LIITE 8.) Aloitimme varsinaisen loppuraportin kirjoittamisen joulukuussa 2024 tarkkojen muistiinpanojemme pohjalta.

6 TOIMINNALLINEN KARAOKETAPAHTUMA 30.9.2024

Olimme sopineet, että toiminnallinen karaoketapahtumamme alkaa 30.9.2024 klo 13.00 Centrian ammattikorkeakoululla. Koska huomasimme, että paikalle kutsutuista vammaispalvelujen asumisyksiköistä puuttui vielä huomattava määrä ilmoittautuneita, päätimme odottaa klo 13.15 asti ja vasta sitten aloittaa ohjelman läpikäymisen. Aloitimme tapahtuman 15 minuuttia suunniteltua myöhemmin, koska taksikuljetuksen viivästymisen vuoksi osa osallistujista ei ehtinyt ajoissa paikalle. Tapahtuman alussa lausimme tervetuliaissanat; toivotimme kaikki osallistujat tervetulleiksi, ja me opinnäytetyöntekijät esittäydymme. Kerroimme lyhyesti opinnäytetyömme sisällöstä ja siitä, että tapahtuma on opinnäytetyömme toiminnallinen osuus. Kiitimme haastatteluihimme osallistuneita henkilöitä. Otimme osallistujat heti aktiivisesti mukaan ja kysyimme asumisyksikkö kerrallaan, oliko mainitsemastamme yksiköstä osallistujia paikalla. Merkiksi paikallaolosta pyysimme osallistujia helistämään soittimiaan. Kotipolun asumisyksiköstä, Mesilän ryhmäkodilta, Mäntyvintin asumisyksiköstä ja Runeberginkadun ja Mattilakodin asumisryhmästä oli osallistujia paikalla. Tukena Meritähden osallistujat puuttuivat.

Esittelimme Soiten vammaisten ja kehitysvammaisten asumispalveluiden vastaavan palvelualuejohtajan, joka on toiminut työmme toimeksiantajana sekä yhteyshenkilönä. Esittelimme myös opinnäytetyömme ohjaavana opettajana toimivan Centrian ammattikorkeakoulun lehtorin. Kutsuimme palvelualuejohtajan lavalle esittämään tervehdyksensä osallistujille. Hän kertoi kuulijoille, että opinnäytetyön myötä olemme keskustelleet osallisuudesta, osallistumisesta ja itse kullekin sopivista harrastusmahdollisuuksista, joita tämän projektin kautta etsimme yhdessä.

Kutsuimme lavalle ensimmäisen esiintyjän esittämään karaokeversion Juha Tapion kappaleesta *Sinun vuorosi loistaa* (LIITE 5). Esittelimme myös esimerkkiliikkujamme ja kerroimme, että hän näyttää, millaisia liikkeitä musiikin mukana voidaan tehdä. Esimerkkiliikkujan lisäksi myös me opinnäytetyön tekijät liikuimme ja tanssimme yleisön joukossa käyttäen esimerkiksi huiveja. Myös kaksi sosionomiopiskelijaa liikkuvat yleisön joukossa musiikin tahtiin motiivoiden osallistujia liikkumaan. Seuraavaksi kerroimme aiheesta *Osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen*. Kerroimme muun muassa, miten erilaisten elämän- ja toimintakyvyn haasteiden vuoksi elämän merkityksellisyys, aktiivisuus ja toiminnallisuus eivät ole kaikkien kohdalla itse valittavissa tai päätettävissä. Tässä kohtaa oli lyhyt johdatteluteksti saamaamme haastatteluaineistoon eri teemoihin liittyen. Lähetimme kolme ilmapalloa yleisön joukkoon pompoteltaviksi. Ilmapalloissa luki tekstit: osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen. Pallojen lähettämisen jälkeen toivoimme kaikille osallisuuden, osallistumisen ja vaikuttamisen

mahdollisuuden kokemuksiä. Lauloimme yhteislauluna Markku Aron kappaleen karaokeversion *Anna kaikkien kukkien kukkia* (LIITE 5), jolloin kaikki saivat osallistua laulamaan. Osallistujat pompottelivat aktiivisesti ilmapalloja koko laulun ajan. Kannustimme osallistujia laulamaan ja liikehtimään musiikin mukana.

Kerroimme haastatteluteemastamme 1) *Asuminen, vaikuttaminen ja viihtyminen*. Kerroimme koosteena, miten haastattelimamme asumisyksiköiden asiakkaat olivat kokeneet kotiaskareensa, miten he omissa asumisyksiköissään viihtyivät ja mitkä asiat saivat heidät viihtymään asumisyksiköissään. Kerroimme, millaisiin itseään koskeviin päätöksiin asumisyksiköiden asiakkaat haastatteluissa kertoivat saaneensa osallistua sekä olivatko he tulleet kuulluiksi. Kerroimme, mitä parannusehdotuksia asukashaastatteluiden pohjalta oli tullut ilmi koskien asumisviihtyvyyttä asumisyksiköissä. Teemaan *Asuminen, vaikuttaminen ja viihtyminen* liittyen kerroimme yhden asukastarinan nimimerkin takaa.

Kutsuimme esiintymislavalle toisen karaoke-esiintyjän laulamaan Mattilakodin asiakkaiden valitseman karaokeversion Anna Erikssonin kappaleesta *Ilta yöhön kuljettaa* (LIITE 5). Musiikkiliikkumisen ohjaaja näytti yleisölle esimerkkiä siitä, miten musiikkia voi mukaila huivia heiluttamalla. Mainittakoon, että musiikkiliikkumisen ohjaajalla tarkoitamme tässä henkilöä, joka toimii tässä toiminnallisen osuuden yhteydessä osallistujien toiminallisuuteen innostajana ja liikkumisen esimerkkinä. Myös kaksi sosionomiopiskelijaa ja me opinnäytetyön tekijät osallistuimme osallistujia innostaen huiveja heiluttamalla. Aiheeseen *Asuminen, vaikuttaminen ja viihtyminen* liittyen kerroimme toisen esimerkkitarinan eli esimerkkiasiakkaan vastauksia anonyymisti nimimerkillä.

Seuraavana juonsimme kuva-arvoitustehtävän, joka oli heijastettu isolle valkokankaalle, jotta jokainen osallistuja näkee sen. Kuva-arvoitustehtävässä oli kuvavihjeitä tunnetun laulajan Juha Tapion *Kaksi puuta* (2008) kappaleen mukaan. Näytimme yleisölle laulun sanoja kuvaavia kuvia yksi kerrallaan diaesityksenä. Kuvat eivät olleet siinä järjestyksessä, miten sanat etenevät kappaleessa. Kerroimme yleisölle, että he saavat vasta lopussa viimeisen kuvan jälkeen kertoa arvauksensa. Kaksi osallistujaa arvasi laulukappaleen oikein. Arvoitustehtävän lopuksi lauloimme kappaleen kertosäettä yhdessä osallistujien kanssa ilman karaoketaustaa.

Kutsuimme kolmannen karaoke-esiintyjän esiintymislavalle esittämään Kotipolun asumisyksikön valitseman Matin ja Tepon karaokeversion kappaleesta *Kunnon mies* (LIITE 5). Muistutimme tapahtumaan osallistuneita käyttämään asumisyksiköissään itsetekemiään soittimia lauluesityksen aikana. Kä-

vimme tämänkin lauluesityksen aikana myös itse tanssittamassa ja motivoimassa osallistujia liikkumaan musiikin mukana. Musiikkiliikunnan ohjaaja ja kaksi sosionomiopiskelijaa näyttivät esimerkkiä myös osallistujille heiluttaen huivejaan ja liikkuen musiikin mukana. Kutsuvieraamme esiintyi neljäntenä karaoke-esiintyjänä lavalla ja esitti Souvareiden kappaleen karaokeversion *Kuin Havaijilla* (LIITE 5). Hän liikkui pyörätuolilla, joten hänet autettiin esiintymislavalle. Kävimme taas tanssittamassa ja motivoimassa osallistujia liikkumaan musiikin mukana. Kehitysvammaisen kutsuvieraamme sai isot aplodit ja myös vislauksia yleisöltä. Kyselimme yleisön tunnelmia esitysten lomassa ja kannustimme tapahtumaan osallistuneita liikkumaan.

Kerroimme aiheesta 2) ***Harrastukset ja vapaa-aika***. Kerroimme muun muassa siitä, miten meillä kaikilla tulisi olla oikeus mielekkääseen ja monipuoliseen vapaa-ajanviettoon. Kerroimme avustajan merkityksestä asiakkaan avustustuntien hyödyntämisessä asiakkaan hyväksi. Kerroimme, että olimme haastatteluiden kautta saaneet tietää, että asiakkaat, jotka kuuluvat avustaja-avun piiriin, ovat saaneet omien ohjaajiensa kanssa suunnitella ja vaikuttaa siihen, mitä he haluavat tehdä vapaa-ajallaan. Kerroimme, mitä vapaa-ajanaktiviteetteja haastattelemamme henkilöt toivoisivat ja mistä he ovat erityisesti pitäneet. Teemaan *Harrastukset ja vapaa-aika* liittyen kerroimme yhden esimerkkiasiakkaan vastauksia kootusti ja anonymisti nimimerkillä. Toinen meistä opinnäytetyöntekijöistä lauloi viidentenä laulajana Mattilakodin asumisyksikön valitseman karaokeversion Yö-yhtyeen esittämästä kappaleesta *Vie mut minne vaan* (LIITE 5). Esityskappaleen aikana ohjasimme osallistujia liikkuttamaan käsiään tavalla, jota kutsuimme jumppapumpuksi.

Esityksen jälkeen kerroimme teemaan *Harrastukset ja vapaa-aika* liittyen vielä toisen esimerkkiasiakkaan vastauksia kootusti ja anonymisti nimimerkillä. Näitä vastauskoosteita kutsuimme asukastarinoiksi. Pyysimme esiintymislavalle kuudennen karaoke-esiintyjän. Hän esitti Tukena Meritähden asiakkaiden valitseman karaokeversion Jukka Raitasen kappaleesta *Pienen pojan haaveet* (LIITE 5). Esimerkkiliikkujamme näytti osallistujille, että laulukappaleen aikana voi soittaa soittimia. Kaksi sosionomiopiskelijaa kierteli myös osallistujien joukossa osallistujia aktivoiden. Me opinnäytetyöntekijät emme jääneet esiintymislavalle, vaan kannustimme lauluesityksen ajan yleisöä liikkumaan keskuudessamme. Ilman soitinta olleet taputtivat käsiään yhteen tai käyttivät heille jaettuina huiveja.

Kerroimme haastatteluteemastamme 3) ***Kokkolan kaupungin tarjoamien palveluiden hyödyntäminen***. Koosteessamme muun muassa kerroimme, että asiakkaita tulisi mielestämme kannustaa ja auttaa hyödyntämään kaupungin tarjoamia palveluita. Myös asiakkaiden vapaa-ajan toimintaa tulisi monipuo-

listaa ja pohtia avustustuntien monipuolista hyödyntämistä. Kirjaston palveluja voisi esimerkiksi hyödyntää paljon enemmän. Ehdotimme asumisyksiköille teatteriretkien järjestämistä, sillä niistä olimme saaneet haastatteluiden kautta positiivista palautetta. Kerroimme, että myös elokuvateatterissa yksiköiden asiakkaat haluaisivat käydä useamminkin. Kerroimme, että asumisyksiköiden asiakkaat hyödynsivät Kokkolan liikuntapalveluita vaihtelevasti. Toisaalta teatterilippujen hankkiminen vaatii asiakkaalta taloudellista panostusta. Ehdotimme asumisyksiköille muun muassa uimahallin ja kuntosalin lisäksi myös tutustumista Kokkolan ulkoliikuntapaikkoihin. Teemaan *Kokkolan kaupungin tarjoamien palveluiden hyödyntäminen* liittyen kerroimme yhden esimerkkiasukkaan vastauksia anonyymisti nimimerkillä.

Toinen meistä opinnäytetyöntekijöistä lauloi seitsemäntenä laulajana Mäntyvintin asumisyksikön asiakkaiden valitseman karaokeversion Kari Tapion kappaleesta *Paalupaikka* (LIITE 5). Ennen esityskappaletta kehotimme osallistujia ottamaan käyttöönsä narun ja keinumaa narusta kiinni pitäen musiikin tahdissa. Esityskappaleen aikana musiikkiliikkumisen ohjaaja ohjasi osallistujia liikuttamaan köyttä samanaikaisesti. Esityksen jälkeen kerroimme teemaan *Kokkolan kaupungin tarjoamien palveluiden hyödyntäminen* liittyen toisen esimerkkiasiakkaan vastauksia anonyymisti nimimerkillä. Pyy-simme esiintymislavalle kahdeksannen karaoke-esiintyjän. Hän lauloi Mesilän ryhmäkodin asiakkaiden toiveena karaokeversion Rauli Badding Somerjoen kappaleesta *Paratiisi* (LIITE 5). Musiikkikappaleen aikana esimerkkiliikkujamme ohjasi tapahtumaan osallistuneita osallistumaan esitykseen taputtamalla rytmikkäästi käsiään yhteen sekä tanssimaan. Tapahtumaan osallistuneet sosionomiopiskelijat motivoivat jälleen asumisyksiköiden asiakkaita liikkumaan, ja myös me, opinnäytetyöntekijät, tanssitimme tapahtumaan osallistuneita. Esityksen lopussa kyselimme jälleen tapahtumaan osallistuvien tunteita, ja osallistujat kertoivat viihtyneensä.

Aiheenamme oli seuraavassa osiossa 4) ***Yleinen tyytyväisyys elämään***. Koosteessamme kerroimme muun muassa, että tavalliset arjen asiat tekivät asumisyksiköiden asiakkaat onnellisiksi. Muun muassa ystävät, perhe, sukulaiset, ihmissuhteet, oma huone, huolenpito ja ohjaajien antama aika olivat merkityksellisiä haastatteluun vastanneille. Kerroimme, että haastateltavat olivat ilmaisseet, että heille oli tärkeää tulla kuulluksi ja nähdyksi. Koosteen perään kerroimme yhden esimerkkihaastateltavan vastauksia teemaan *Yleinen tyytyväisyys elämään* liittyen. Kerroimme, mitkä asiat esimerkkihaastateltavan tekevät surulliseksi ja mitkä onnelliseksi. Lauloimme osallistujien kanssa yhteislauluna karaokeversion Arja Saijonmaan kappaleesta *Ystävän laulu* (LIITE 5). Koneen käytöstä ja diojen vaihdosta vastaava henkilö heijasti yhteislaulun sanat valkokankaalle kaikkien osallistujien nähtäville. Yhteislaulun aikana

kannustimme osallistujia laulamaan ja tekemään käsillään aaltoliikettä ilmassa. Kerroimme toisen asukastarinan eli erään toisen esimerkkihaastateltavan vastauksia teemaan *Yleinen tyytyväisyys elämään* liittyen. Kerroimme, mitkä asiat tekevät hänet surulliseksi ja mitkä onnelliseksi.

Pyysimme esiintymislavalle yhdeksännen karaoke-esiintyjän. Hän lauloi Runeberginkadun asumisryhmän äänestämän toivelaulun, karaokeversion Katri Helenan kappaleesta *Syysunelma* (LIITE 5). Tämän kappaleen aikana me opinnäytetyöntekijät, esimerkkiliikkuja sekä kaksi sosionomiopiskelijaa kannustimme tapahtumaan osallistuneita heiluttamaan huiveja musiikin tahtiin. Me opinnäytetyöntekijät liikuimme jälleen yleisön joukossa ja kyselimme samalla osallistujilta, miten he ovat viihtyneet tapahtumassa. Jokaiselle tapahtumaan osallistuvalla oli jaettu ennen tapahtuman alkamista sekä vihreä lappu että punainen lappu. Kerroimme tapahtumaan osallistujille, että vain asumisyksiköiden asiakkaat saavat ilmaista mielipiteensä joko antamalla vihreän kyllä-lapun tai punaisen ei-lapun. Kerroimme, että jokainen tapahtumasta pitänyt saa ilmaista mielipiteensä nostamalla vihreän lapun, ja punaisen lapun voi nostaa, mikäli tapahtuma ei miellyttänyt.

Keräsimme ensin vain vihreät laput, jolloin he, jotka olivat pitäneet tapahtumasta, saivat antaa ensin mielipiteensä. Kerätessämme palautteita muistutimme vielä toistamiseen, että tapahtumaan osallistuneista ainoastaan asumisyksiköiden asiakkaat antavat palautetta tapahtumasta. Musiikkiliikkumisen ohjaaja avusti äänestyslappujen keräämisessä. Hän keräsi eri kassiin ne laput, jotka eivät ilmaisseet osallistujien mielipidettä. Huomasimme, että yhdeltä asiakkaalta puuttui lappu, mutta olimme varanneet ylimääräisiä lappuja, jolloin myös hän sai ilmaista mielipiteensä. Muistutimme, että jokaisella on oikeus mielipiteen ilmaisuun ja on ihan hyväksyttävää olla myös sitä mieltä, että ei ole pitänyt tapahtumasta. Rohkaisimme osallistujia mielipiteensä ilmaisuun. Osallistujista yksi ei ollut pitänyt tapahtumasta antaessaan punaisen lapun. Loput 23 tapahtumaan osallistunutta vammaispalveluyksiköiden asiakasta oli pitänyt tapahtumasta antaessaan vihreän lapun. Äänestäneitä oli yhteensä 24 henkilöä.

Tapahtuman lopussa me tapahtumassa esiintyneet henkilöt nousimme lavalle. Oli loppusanojen aika. Kiitimme karaokevetäjää, koneen käyttäjää eli diaesityksen näyttäjää sekä meitä kaikkia esiintyjiä yksitellen. Kiitimme kaikkia tapahtumaan osallistuneita sekä Soiten vammaisten ja kehitysvammaisten asumispalveluiden vastaavaa palvelualuejohtajaa sekä ohjaavaa opettajaamme. Kysyimme vielä, oliko osallistujilla ollut kivaa tapahtumassa ja saimme yleisöstä yhteen ääneen myöntävän vastauksen. Asumisyksiköiden asiakkaiden poistuessa tapahtumasta he saivat mukaansa vielä pienet makeis- ja mehu-yllätyspussukat. Tapahtuma loppui klo 14.45 ja kesti siten puolitoista tuntia.

7 OPINNÄYTETYÖSSÄ KÄYTETTÄVIEN MENETELMIEN TARVEANALYYSI

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella, Soiten vammaispalveluissa, tarvittiin tietoa siitä, miten heidän kehitysvammaisten palveluasumisen yksiköiden asiakkaiden osallisuus, yhteisöllisyys ja viihtyvyys yksiköissä toteutuvat sekä kuinka heidän osallisuuttaan ja viihtyvyyttään voitaisiin kehittää asiakkaiden omien näkemysten pohjalta. Tähän tarpeeseen opinnäytetyömme pyrki vastaamaan. Päädyimme käyttämään asiakashaastattelua menetelmänä näiden asioiden selvittämiseksi; kerromme eritellysti, mihin tarpeisiin pyrimme vastaamaan asiakashaastatteluilla ja niissä kysymillämme kysymyksillä. Asiakashaastatteluiden kautta saatua tietoa Soite voi käyttää hyödyksi vammaispalveluiden kehittämisessä.

Vammaispalveluiden asumisyksiköihin kaivattiin myös lisää osallistavaa virikkeellistä toimintaa asiakkaiden osallistamiseksi. Näihin tarpeisiin pyrimme vastaamaan aktivoimalla yksiköiden asiakkaita viriketoimintaan yhdessä henkilökunnan kanssa. Järjestämämme toiminnallisen karaoketapahtuman järjestyksen oli tarkoitus tarjota asumisyksiköiden asiakkaita aktivoivia menetelmiä sisältäen soittimien valmistamista ja musiikkikappaleiden valitsemiseen osallistumista ennen varsinaista tapahtumaa. Myös itse tapahtumaan järjestimme erilaisia vammaispalveluyksiköiden asiakkaita osallistavia toiminnallisia menetelmiä. Kokonaisuudessaan tapahtuma tarjosi kehitysvammaisille lisän heidän vapaa-ajan toimintaansa. Palauteen kerääminen asiakkailta tapahtuman jälkeen oli myös yksi asiakkaita osallistava menetelmä. Kerromme, mikä tarve oli palautekyselyllä ja mihin tarpeisiin pyrimme vastaamaan niillä kysymyksillä, joita palautekyselyssä kysyimme. Tässä luvussa käymmekin läpi, mikä tarve kullakin käyttämällämme menetelmällä tai työtavalla on opinnäytetyömme tavoitteiden saavuttamiseksi.

7.1 Haastattelut ennen toiminnallista tapahtumaa

Opinnäytetyömme yhdeksi menetelmäksi valitsimme asiakashaastattelun. Työmme oli tarkoitus tarkastella haastatteluvastauksia laadullisesti eikä määrällisesti, joten meidän ei ollut tarkoitus hankkia määrällistä tietoa; haastatteluun osallistuneiden lukumäärällä ei ollut näin ollen sen suurempaa painoarvoa. Keskityimme kysymysten asettelussa niiden kautta saadun tiedon laadullisuuteen, jolloin etukäteen laatimamme haastattelukysymykset olivat avoimia. Keskityimme hankkimaan asiakashaastatteluiden avulla laadullista tietoa asiakkaiden viihtymisestä sekä vapaa-ajan aktiviteeteista omissa asumisyksiköissään, koska meidän ei ollut mahdollista saada riittävän luotettavaa määrällistä tietoa asumisyksi-

köistä; jotkut asiakkaat eivät olleet halukkaita antamaan haastattelua tai eivät olleet kykeneviä vastaamaan haastattelukysymyksiimme. Meillä itsellämme ei ollut välttämättä riittäviä keinoja tulkita tai esittää kysymyksiä korvaavin kommunikaation keinoin.

Haastattelujen tarkoituksena oli selvittää asumispalveluiden ja kehitysvammaisten asumispalveluiden tuottajalle Soitelle asiakkaiden tyytyväisyyttä, viihtyvyyttä, aktiviteetteja ja heidän osallisuuden kokemustaan omassa elinpiirissään. Suunnitelmat laaditaan yhdessä asiakkaan kanssa päätoimisesti omahoitajan toimesta, jolloin asiakkaat saavat tuoda esille vapaa-ajan toiveitaan. Vapaa-ajan suunnitelmia laatiessa on tärkeää tietää, mikä toiminta on kunkin asiakkaan kohdalla kiinnostavaa ja merkityksellistä. Avustussuunnitelmissa kartoitetaan asiakkaan henkilökohtaisen avun tarve kuin myös kuljetuspalvelun tarve. Asiakkaiden on sitten myöhemmin mahdollista toteuttaa toiveitaan yhdessä ohjaajansa kanssa. Selvitimme näitä asioita laadullisilla puolistrukturoiduilla haastattelukysymyksillä, jotka jaotelimme neljään eri haastatteluosioon. Asiakkaille tehtyjen kysymysten ajattelimme auttavan asiakkaiden avustussuunnitelman laatimista ja antavan myös vinkkejä, mitä heidän kanssaan voisi puuhailia. Asiakashaastattelun tarkoitus itse menetelmänä oli myös vastata asiakkaan tarpeeseen tulla kuulluksi ja saada vaikuttaa omien mielipiteidensä kautta. Tässä luvussa kerromme eritellen jokaisesta haastatteluosiosta ja selvitämme, mihin asiakkaiden tarpeisiin pyrimme vastaamaan milläkin haastattelukysymysosalla.

Ensimmäiseen haastatteluosioon **Asuminen; osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja viihtyminen omassa asumisyksikössä** laadimme kysymyksiä, jotka käsittelivät asiakkaan henkilökohtaista kokemusta osallisuudesta, kuulluksi tulemisesta sekä omista vaikuttamismahdollisuuksista arjessaan (LIITE 3). Avoimilla kysymyksillä pyrimme laajemmin selvittämään, miten kukin asiakas kokee asumisensa yksikössä, jotta asumisyksiköt saisivat ideoita toimintansa kehittämiseen. Kysymyksillä keräsimme asumisyksiköille tietoa esimerkiksi siitä, millaisia kotiaskareita yksiköiden asiakkailla on ja mitä mieltä he niistä ovat, jotta yksiköissä voitaisiin arvioida, millaisia tehtäviä asiakkaille kannattaa järjestää. Kartoittaessamme, mitkä asiat vaikuttavat asiakkaiden viihtymiseen asumisyksiköissä, saimme tietoa siitä, mihin asioihin yksiköissä kannattaa panostaa viihtyvyyden parantamiseksi. Asiakkailla oli myös mahdollisuus antaa parannusehdotuksia, jolloin heidät huomioitiin ja he saivat vaikuttaa. Haastatteluun osallistuneet saivat tulla kuulluksi. Kysyessämme, millaisia päätöksiä asiakas saa tehdä omista asioistaan ja mistä asioista hän haluaisi päättää enemmän, ajattelimme saavamme tietoa yksiköiden käyttöön, millaisiin asiakkaiden päätöksiä koskeviin asioihin yksiköiden työntekijöiden tulisi keskittyä.

Kartoittaessamme asumisyksiköiden fyysistä esteettömyyttä, pyrimme myös kartoittamaan asiakkaiden mahdollisuuksia toimia ilman fyysisiä esteitä, jolloin heidän osallistumisensa toimintaan on mahdollinen. Kysyessämme ystävistä, oli tarkoituksenamme selvittää, toteutuuko ystävien tapaaminen ja onko se mahdollistettu heille. Selvitimme asiakkaiden kuulluksi tulemisen toteutumista saadaksemme yksiköille tietoa, täytyykö tätä osa-aluetta kehittää asiakkaan tarpeita vastaavalla tavalla.

Haastattelun toisessa osiossa **Harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit** kysyimme asiakkaiden harrastuksiin ja vapaa-ajan aktiviteetteihin liittyviä kysymyksiä (LIITE 3). Tarkoituksenamme oli kartoittaa, millaisia vapaa-ajan aktiviteetteja asiakkailta on ja onko heillä riittävästi mielekästä vapaa-ajan toimintaa. Selvitimme, millaiseen viriketoimintaan asukkaat ovat saaneet osallistua, ja mitä he ovat siitä pitäneet, sillä asumisyksiköihin kaivattiin ideoita, millaista viriketoimintaa heidän kannattaa asukkailleen järjestää. Kartoitimme kysymyksillä myös asukkaiden harrastus- ja vapaa-ajan toiveita, jotta yksiköissä tiedetään, millaisia aktiviteetteja heidän asukkaansa kaipaavat ja tällöin yksiköissä myös pyritään mahdollisuuksien mukaan näitä järjestämään. Kysyimme myös musiikin merkityksestä asiakkaille ja millaisiin tilanteisiin he musiikkia toivoisivat yksikössään. Tarkoituksenamme oli saada ideoita, miten musiikkia voisi hyödyntää yksiköissä asiakkaiden viihtymisen kannalta.

Kolmas haastatteluosio oli **Yhteiskunnan tarjoamien palveluiden hyödyntäminen**, ja sen haastatteluosion kysymyksillä kartoitimme yksiköiden asiakkaiden yhteiskunnan tarjoamien palvelujen, kuten kulttuuri- ja hyvinvointipalvelujen käyttämistä Kokkolan alueella (LIITE 3). Kysyimme esimerkiksi kirjastopalveluiden hyödyntämisestä ja teatteri- ja museokäynneistä. Tarkoituksenamme oli selvittää, kaipaavatko vammaispalveluyksiköiden asiakkaat tällaisia palveluita ja onko heille mahdollistettu niiden hyödyntäminen. Kysyimme liikuntapalveluiden hyödyntämisestä ja tässä ajatuksenamme oli myös muistuttaa yksiköiden asiakkaita ja henkilökuntaa erilaisten liikuntapalveluiden hyödyntämisestä. Kysyessämme asiakkailta sitä, mihin he haluaisivat mennä vapaa-aikanaan, oli tarkoitus nostaa esille myös sitä, että asiakas voi haluta käydä jossain sellaisessakin paikassa tai tehdä jotain sellaista, mikä ei välttämättä tule henkilökunnalle mieleen. Valmistauduimme esittämään asiakkaille lisää kysymyksiä heidän esiin tulleista kiinnostuksen kohteistaan.

Viimeiseen neljänteen haastatteluosioon **Yleinen tyytyväisyys elämään** laadimme vain kaksi kysymystä, joiden vastausten sisällön tarkoituksena oli tuoda esille, mitkä asiat vaikuttavat asiakkaiden elämänlaatuun; mitkä asiat tuottavat heille surua ja mistä asioista he kokevat tulevaisuutensa onnellisiksi (LIITE 3). Näitä asioita kysymällä tarkoituksenamme oli tarjota asiakkaalle mahdollisuus sanoittaa on-

nellisuutta tuottavia asioita kuin myös kertoa ääneen, mitkä asiat eivät tunnu mukavilta. Asumisyksiköiden asiakkaille ajattelimme olevan tärkeää, että he saavat tulla kuulluksi eli olimme aidosti läsnä ja tarjouduimme kuuntelemaan heitä. Tässä kysymysoiossa tarkoituksenamme oli myös saada oivalluksia yksiköiden käyttöön surua tuottavien asioiden ehkäisemiseksi ja iloa tuottavien asioiden edistämiseksi. Ajattelimme, että ehkä henkilökunta löytää keinoja, miten auttaa asiakkaitaan käsittelemään heidän mieltään kuormittavia tekijöitä, kunhan henkilökunta ensin tietää, millaisia ongelmia on olemassa. Ajattelimme myös, että yksiköiden henkilökunnan on hyvä tietää myös asiat, jotka heidän asiakkailleen tuovat erityistä iloa, jotta he osaavat tukea ja edistää näitä asioita.

7.2 Osallistavat menetelmät ennen tapahtumaa

Keski-Pohjanmaan hyvinvointialueella Soitessa vammaispalvelujen asiakkailta on katsottu olevan tarvetta kehitysvammaisten vapaa-ajan toiminnalle ja viriketoiminnan järjestämiselle, mahdollisesti myös asumisyksiköissä. Ennakkotehtävien tekemisen ohjaamisen ajatuksen taustalla oli paitsi asiakkaiden aktivointi myös henkilökunnan innostaminen inspiroitumaan yhteisestä toiminnasta hoiva- ja hoitotyön ohella. Viriketoiminnan sisällyttäminen asumisen arkeen voisi mahdollisesti parantaa palvelun laatua, lisätä asiakkaiden osallistumismahdollisuuksia muiden kotiaskareiden ohella ja tuoda vaihtelua yksikön arkeen.

Rytmi on mukaansatempaavin osa musiikkia, jota jokaisen on helppo mukailla. Musiikki koostuu hitaampi- tai nopeampitempoisemmasta rytmistä, johon myös elimistö mukautuu aktivoitumalla tai rentoutumalla. Rytmia on kaikessa, vaikka emme sitä koko ajan tiedostaisikaan. Sydämellä on rytmi ja puheemme perustuu rytmitykseen. Myös käveleminen edellyttää ihmiseltä rytmittäjää. (Siltainsuu ym. 2015, 20.) Suunnittelimme, että vammaispalveluyksiköiden asiakkaat saavat itse valmistaa rytmisoittimia, koska ajattelimme, että kehitysvammaisten on helppo käyttää itsevalmistamiaan rytmisoittimia tapahtumassa. Itse rytmisoittimien valmistaminen oli tarkoitus olla osallistavaa ja luovaa toimintaa yksiköiden asiakkaille. Asiakkaiden aktivoimisen lisäksi rytmisoittimien valmistamisen oli tarkoitus viriketoimintana myös inspiroida henkilökuntaa ja siten herätellä huomaamaan, että yksikön arjen toimintaan voi sisällyttää viriketoiminnallisiakin hetkiä. Asumispalveluissa työskentelevien lähihoitajien ensisijainen tehtävä on asiakkaiden päivittäisten toimintojen tukeminen, mutta tulevaisuudessa painotetaan laaja-alaisempia taitoja. Perinteistä hoiva- ja hoitotyötä voi kehittää toiminnallisina menetelmin uudenlaisen yhteisöllisen kulttuurin suuntaan, jossa omaisilla ja kolmannen sektorin toimijoilla on merkittävä rooli. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 267.) Luovien menetelmien soveltaminen asiakastyöhön on

ammattillista toimintaa. Viriketoiminnan sisällyttäminen yksiköiden arkeen luovin sosiokulttuurisin menetelmin piristää toteutuessaan niin asiakkaiden kuin henkilökunnankin arkea.

Halusimme osallistaa asumisyksiköiden asiakkaita osallistumaan enemmänkin itse tapahtuman ohjelmaan. Siksi päätimme, että asiakkaat saavat osallistua tapahtuman suunnitteluun äänestämällä tapahtumaan tulevat esityskappaleet. Näin heillä on mahdollisuus osallistuessaan myös vaikuttaa heille järjestettävään tapahtumaohjelmaan. Osallisuuden ja vaikuttamisen merkityksestä olemme kertoneet aiemmin esimerkiksi luvussa 4.

7.3 Karaoketapahtuman toiminnalliset menetelmät

Päätimme käyttää luovia menetelmiä toiminnallisessa karaoketapahtumassa. Mahdollistimme kehitysvammaisille suunnatun tapahtuman, johon osallistuminen oli ennalta hyvin suunniteltu. Tapahtuman kautta edistimme kehitysvammaisten yhdenvertaisuuden, osallisuuden ja osallistumisen toteutumista. Valitsimme järjestämäämme toiminnalliseen karaoketapahtumaan luoviksi toiminnallisiksi menetelmiksi laulamisen, soittimien käytön sekä huivien ja köyden hyödyntämisen musiikin tahdissa. Musiikki ja musiikkiesitysten katsominen oli myös tärkeässä roolissa koko ohjelman ajan.

Luovuus on ominaisuus, ikään kuin voima, joka saa aikaan yhteistä hyvää. Omien luovien vahvuuksien luovuttaminen yhteiseen käyttöön luo voimaannuttavia elämyksiä ja uusia toimintatapoja. Professori Kari Uusikylän (1999) mukaan luovuus on muutakin kuin taiteilijoiden kyvykkyyttä. Hän näkee luovuuden keinona luoda toimintatapoja erilaisiin asiakastilanteiden selvittämiseen. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 268 [Uusikylä 1999].) Myös Hyyppä ja Liikanen (2005) ovat esittäneet, että kulttuuri ja taide voidaan nähdä hoito-, hoiva ja kuntoutusympäristöissä terveyttä edistävinä elementteinä. Heidän mukaansa musiikki on hyvä kulttuurimuodon esimerkki ihmiseen vaikuttavasta hoitavasta ja virkistävästä kulttuurimuodosta. (Forss & Vatula-Pimiä 2014, 270 [Hyyppä & Liikanen 2005].)

7.3.1 Musiikin ja laulamisen merkitys

Musiikki on kehitysvammaisten keskuudessa erittäin tärkeä osa arkea ja vapaa-aikaa, mikä kävi ilmi myös asiakashaastatteluissa. Halusimme hyödyntää musiikkia opinnäytetyössämme menetelmänä ke-

hitysvammaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi, koska olemme lukeneet musiikin hyvää tekevistä vaikutuksista. Musiikkiesitysten kuuntelemisen ajattelimme jo itsessään edistävän kehitysvammaisten asiakkaiden hyvinvointia. Musiikkiin sisältyy monenlaisia tunteita (Siltainsuu ym. 2015, 31). Musiikki yhdistää ja voi toimia tunnelmaisun välineenä sekä toiminnallisuuden mahdollistajana. Aivoliiton verkkosivulla artikkelissa *Musiikki antaa aivoille siivet* ylilääkäri Seppo Soinila tuo esille musiikin hyvinvointivaikutuksia. Hänen mukaansa musiikki aktivoi aivoja ikään katsomatta. Musiikki kaikissa muodoissaan voimaannuttaa ja rentouttaa. Hän tuo esille, että musiikki vaikuttaa aivotoimintaan. Musiikin kuuntelulla voi lievittää stressiä ja kivun tuntemusta sekä masennusta sekä ahdistuneisuutta. Lisäksi musiikin kuuntelulla on keskittymistä ja kommunikaatiota edistäviä vaikutuksia. (Soinila 2018.)

Valitsimme toiminnalliseen karaoketapahtumaamme yhteislaulun menetelmäksi, johon kaikki osallistujat saivat osallistua, sillä olemme todenneet itse laulamisen hyvää tekevät vaikutukset. Laulamisen katsotaan tukevan kognitiivista ja emotionaalista toimintakykyä (Soinila 2018). Teppo Särkämö, Helsingin yliopiston apulaisprofessori, toteaa, että yhteislaulu ja kuorotoiminta sisältävät vahvasti vuorovaikutuksellisia tilanteita, jotka edistävät sosiaalista hyvinvointia, ehkäisevät yksinäisyyttä ja tukevat osallistujien itsetuntoa lisäämällä mahdollisuuksia osallistua (Särkämö 2024). Eläkeliitto ry:n Tunne-Musiikki-projektipäällikkö Heini Siltainsuun mukaan musiikki kuuluu kaikille, eikä sen nauttiminen vaadi erityistaitoja. Siltainsuu kokee erityisryhmien huomioimisen olevan tärkeää. Vaikka toimintatapamme ja kommunikointimme voivat poiketa toisistaan, hänen mukaansa jokaisella on tästä huolimatta yhtäläinen oikeus samoihin asioihin. Musiikkia voi astia monella tavalla. (Siltainsuu ym. 2015, 5, 7.)

Jokainen laulaa omalla persoonallisella äänellään. Kaikki eivät kuitenkaan koe osaavansa laulaa, eivätkä siksi rohkene tai halua laulaa yksin muiden kuullen. Musiikin tuottama ilo ei kuitenkaan saisi olla kiinni laulutaidosta. Tästä syystä yhteislaulu on oivallinen mahdollisuus rohkaistua laulamaan muiden mukana ja näin päästä osalliseksi laulamisen tuottamasta ilosta ja yhteisöllisyyden tunteesta. Ajattelemme, että tutussa lauluporukassa laulaminen voi olla merkityksellistä. Tavoitteenamme olikin järjestämämme tapahtuman avulla lisätä vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkaiden osallisuutta ja hyvinvointia sekä mahdollistaa heille yhteisöllinen tapahtuma, joka voi osaltaan vähentää yksinäisyyttä. Valitsimme tapahtumaan yhteislauluja tukemaan näitä tarpeita. Tutkimusten mukaan musiikin hyvää tekevät vaikutukset tulevat kullekin henkilölle esiin erityisesti silloin, kun henkilö kuuntelee omaa mielimusiikkiansa (Soinila 2018). Päädyimmekin siihen, että asumispalveluyksiköiden asiakkaat saavat itse vaikuttaa äänestämällä esitettäviin ja yhdessä laulettaviin laulukappaleisiin, jolloin ainakin mahdollisimman moni saisi kuunnella omaa mielimusiikkiansa.

7.3.2 Muut menetelmät ja toimintaa tukevat välineet tapahtumassa

Musiikkikokemuksen voi toteuttaa kuka tahansa; ei tarvitse olla musiikin ammattilainen tai musiikkiterapeutti, sillä jo pelkällä läsnäololla on merkitystä (Siltainsuu ym. 2015, 18). Tähän TunneMusiikki-oppaassa olleeseen ajatukseen perustuen kutsuimme tapahtumaan musiikkiliikkumisen ohjaajan toimimaan yhdessä kahden sosionomiopiskelijan kanssa osallistujien keskuudessa liikkumisen ja tanssin innostajina. Liikkeen ja musiikin oli tarkoitus yhdessä luoda tunnelmaa sekä muodostaa innostava ja osallistava kokonaisuus.

TunneMusiikki-oppaassa korostetaan esteetöntä musiikkielämyksen mahdollistamista. Toiminnallisten rajoitteiden ei tulisi myöskään oppaan mukaan olla esteinä musiikista tai yhteisöistä eristäytymiseen. (Siltainsuu ym. 2015, 18.) Ajattelemme itse samalla tavalla, ja sen myötä mahdollistamme, että järjestämämme tapahtuman toiminnallisessa osuudessa kaikilla kehitysvammaisilla asiakkailta, riippumatta heidän toimintakyvystään, on mahdollisuus mukailla musiikkia ja tehostaa liikkeen tuomaa tunnelmaa myös visuaalisesti musiikkiliikkunnan avulla. Huiveja varten hankimme kokkolalaisesta kangastuksesta tarkoitukseen sopivaa ilmavaa kevyttä kangasta, josta leikkasimme kaikille osallistujille neliön muotoisia kangashuiveja. Ajattelimme, että ne oli myös mahdollista sitoa käteen, jos osallistujalle oli motorisesti haastavaa pitää huivia kädessään.

Ajattelimme, että ”Tapahtumassa vedetään yhtä köyttä” -ajatusta voisi toteuttaa siten, että kaikki pitävät yhdessä kiinni samasta pitkästä narusta. Ajattelimme myös, että yhtäaikaisella narun keinuttamisella musiikin tahtiin olisi me-henkeä ja yhteenkuuluvuutta symboloiva merkitys. Päätimme lisätä osallisuutta ja yhdessä toimimista myös ilmapallojen pompottelulla. Tässä toiminnallisuutta tukevassa ideassamme päätimme, että lähetämme osallistujien keskelle kolme ilmapalloa, joihin kirjoitamme tekstit osallisuus, osallistuminen ja vaikuttaminen. Ilmapallojen katsoimme lisäksi juhlistavan tätä tapahtumaa niihin kirjoitetuin tekstein.

Päätimme, että kerromme järjestämässämme tapahtumassa haastatteluiden kautta yksiköiden asiakkailta esiin tulleita ajatuksia asukastarinoina ja koosteina. Ajattelimme, että tapahtumaan osallistuvilla asumis- palveluyksiköiden asiakkaille olisi hyödyllistä kuulla tapahtumassa toistensa asukastarinoita. Näin he saavat vertaistukea, kun huomaavat, että eivät ole yksin mahdollisten samankaltaisten ajatustensa tai kokemustensa kanssa.

7.4 Palautteen kerääminen tapahtuman jälkeen

Näimme tarpeelliseksi kerätä asiakkailta palautetta tapahtumasta. Ajattelimme kerätä palautetta asiakkailta heti tapahtuman jälkeen tapahtumapaikalla, jotta jokainen osallistunut henkilö saa antaa mahdollisimman tuoreen palautteen, mitä mieltä on ollut tapahtumasta. Koimme, että tällaisen tuoreen palautteen antaminen on luotettava tapa arvioida tapahtuman onnistumista ja merkitystä asiakkaille. Tämän palautteen lisäksi kullakin tapahtumassa mukana olleella vammaispalveluyksiköiden asiakkaalla oli mahdollisuus osallistua tapahtuman jälkeen myöhemmin erilliseen palautekyselyyn, jossa oli tarkoitus saada yksityiskohtaisempaa tietoa tapahtumajärjestelyistä ja tapahtuman onnistumisesta (LIITE 9). Palautteen kerääminen oli yksi menetelmä osallistaa asiakasta ja saada asiakas tuntemaan, että hän tulee kuulluksi antaessaan vastauksia esittämiimme kysymyksiin. Palautetta antaessaan asiakkaalla on mahdollisuus myös vaikuttaa.

Tässä luvussa kerromme eritellen jokaisesta palautekysymysosiosista ja selvitämme, mikä tarve kullakin kysymysosiosilla oli. Tapahtumaamme liittyvän palautekyselyn avulla vammaispalveluyksiköiden asiakkaiden oli jälleen mahdollisuus osallistua ja kertoa oma mielipiteensä tapahtumasta sen kaikkine vaiheineen. Palautteen oli tarkoitus liittyä sekä ennen tapahtumaa järjestämiimme ennakkovalmisteluihin, joihin ainakin suurin osa tapahtumaan osallistuneista olivat saaneet osallistua kuin myös viestintään tapahtumasta ja itse tapahtumaan.

Ensimmäisessä palautekysymysosiossa kysyimme, miten vammaispalveluyksiköiden asiakkaat ovat valmistautuneet ennakkoon toiminnallista karaoketapahtumaa varten ja ovatko he olleet tyytyväisiä niihin aktiviteetteihin, joihin saivat osallistua jo ennen tapahtumaa. Toisessa palautekysymysosiossa selvitimme, miten viestintä tapahtumasta onnistui palautteiden perusteella ja mitkä tekijät saamaamme palautteeseen mahdollisesti vaikuttivat. Kolmannessa osiossa kysyimme saamamme asiakaspalautteen kautta tapahtuman teknistä toteutusta ja neljännessä palauteosiossa asiakkaiden antamaa palautetta meistä esiintyjistä. Viidennessä osiossa kysyimme, miten onnistuimme ohjelmarunon ja ohjelman toteutuksessa. Kuudennessa osiossa selvitimme asiakkaiden osallisuuden toteutumista järjestämässämme tapahtumassa asiakaspalautteiden perusteella. Seitsemännessä palauteosiossa tiedustelimme asiakkaiden antamia mielipiteitä kaikesta siitä osallistavasta toiminnasta, mitä tapahtumaan olimme asiakkaille järjestäneet. Kahdeksannessa palauteosiossa kysyimme asiakkaiden mielipidettä ohjelman sisällöstä. Yhdeksännessä palauteosiossa pyysimme asiakasta kertomaan, mitä muuta palautetta hän haluaisi antaa tapahtumasta. (LIITE 9.)

7.4.1 Palaute ennakkovalmistautumisesta tapahtumaan ja tapahtuman viestinnästä

Ensimmäisessä kysymysoiossa **Ennakkovalmistautuminen tapahtumaan** selvitimme vammaispalveluyksiköiden asiakkailta, miten he kokivat ennakkovalmistautumisen tapahtumaan. Kysyimme soittimien valmistamisesta ennen tapahtumaa ja karaokekappaleiden valinnasta ennen tapahtumaa. Miten asiakas koki mahdollisuutensa vaikuttaa laulukappalevalinnassa ja osallistuiko hän haastatteluun? Millaisena asiakas koki haastattelun? (LIITE 9.) Näillä kysymyksillä oli tarkoitus kartoittaa, millaisena asiakkaat kokivat nämä toiminnalliset menetelmät ennen tapahtumaa, jotta yksiköihin saadaan tietoa, kannattaako tällaisia toiminnallisia menetelmiä toteuttaa jatkossakin asiakkaille. Samalla oli tarkoitus saada selville, toteutuiko karaokekappaleiden valinta ja soittimien valmistaminen yksiköissä. Kysyessämme, miten asiakas koki mahdollisuutensa vaikuttaa kappalevalintaan, tarkoitus oli kartoittaa, mikä merkitys tällä annetulla tehtävällä oli asiakkaan osallisuuden ja vaikuttamisen kannalta. Kysyessämme, osallistuiko asiakas ennen tapahtumaa järjestettävään haastatteluun ja miten hän haastattelun koki, tarkoituksemme oli selvittää, millaista hyötyä haastattelusta oli asiakkaalle.

Toisessa kysymysoiossa **Viestintä tapahtumasta** selvitimme, kokiko asiakas viestinnän järjestämistämme tapahtumasta riittäväksi. Kysyimme, kokiko asiakas saaneensa riittävästi tietoa tapahtumasta ja saiko hän tiedon tapahtumasta ajoissa. Tiedustelimme, jäikö asiakkaalle riittävästi aikaa valmistautua tapahtumaan. (LIITE 9.) Näin pystyimme määrittelemään, miten meidän yksiköiden henkilökunnalle jakama tieto oli siirtynyt asiakkaalle. Toisaalta tarkoitus oli kyetä myös arvioimaan omaa tiedottamistamme suoraan asiakkaille haastattelukäyntien yhteydessä. Tämän kysymysoiosion tarkoituksena oli myös arvioida, olimmeko me itse sekä yksiköiden henkilökunta tiedottaneet asiakkaita tapahtumasta ajoissa. Saadulla tiedolla on merkitystä seuraavien tapahtumien järjestämisen kannalta.

7.4.2 Palaute tapahtuman teknisestä toteutuksesta ja esiintyjistä

Kolmannessa osiossa **Tapahtuman tekninen toteutus** kysyimme, mitä mieltä asiakas oli tapahtuman teknisestä toteutuksesta. Selvitimme, kuuluiko lavalla esiintyvien ääni moitteettomasti, tukiko diaesitys asiakkaan keskittymistä esityksen aikana ja näkyivätkö diat ja muun muassa laulujen sanat asiakkaille, jotta esityksen seuraaminen olisi vaivatonta. (LIITE 9.) Näiden kysymysten tarkoitus oli tapahtuman teknisen toteutuksen osalta selvittää, mitkä asiat vaikuttavat kehitysvammaisen asiakkaan viihtyvyyteen tapahtumassa, jotta osataan huomioida ne jatkossa juuri heille sopiviksi.

Neljännessä kysymysosiossa **Mielipide esiintyjistä** selvitimme, mitä mieltä asiakas oli tapahtuman esiintyjistä. Kysyimme, kokiko asiakas esiintyjien, kuten laulajien ja puheiden pitäjien esiintyneen riittävän kuuluvasti ja innostavasti. Kokiko asiakas, että juontajat olivat läsnä tapahtumassa ja ottivat asiakkaan huomioon tapahtuman aikana? (LIITE 9.) Tarkoituksenamme oli selvittää, oliko toimintatapamme esiintyjänä sopiva kehitysvammaisille asiakkaille. Innostimmeko ja motivoimmeko heitä? Otimmeko heidät huomioon? Kysymysten oli myös tarkoitus saada asiakas miettimään omia tarpeitaan ja arvioimaan, miten hän haluaa tulla huomioiduksi, vaikka emme sitä suoraan tässä kysyneetkään.

7.4.3 Mielipide ohjelmarungosta ja ohjelman toteutuksesta sekä ohjelman sisällöstä

Kysyimme viidennessä osiossa **Ohjelmarunko ja ohjelman toteutus**, mitä mieltä asiakas oli ohjelmarungosta ja ohjelman toteutuksesta. Olivatko puheosuudet sopivan pituisia? Oliko lauluesityksiä sopivasti? Oliko tapahtuma ajallisesti sopivan pituinen? (LIITE 9.) Näiden kysymysten tarkoitus oli selvittää, onko järjestämämme ohjelma sopiva kehitysvammaisille ihmisille. Voiko samankaltaisia tapahtumia järjestää jatkossakin kyseiselle kohderyhmälle? Tarkoitus oli määrittää, mikä on sopiva ohjelman pituus ja millä tavalla ohjelman tulisi koostua. Kysymysten avulla pyrimme selvittämään, mikä merkitys laulu- ja puheosuuksilla oli koko ohjelman kokonaisuuden kannalta.

Kysyimme kahdeksannessa kysymysosiossa **Mielipide ohjelman sisällöstä**, mitä mieltä asiakas oli ohjelman sisällöstä. Mitä asiakas piti puheosuuksista? Oliko asiakkaan mielestä mielenkiintoista kuunnella puheosuuksia? Mitä asiakas piti musiikkikappaleista ja kuva-arvoitustehtävästä? (LIITE 9.) Näillä kysymyksillä tarkoituksenamme oli selvittää, mitä mieltä asiakas oli laajemmin ohjelman sisällöstä. Ovatko puheosuudet ylipäättään sopivia kehitysvammaisille järjestettyihin tapahtumiin ja oliko tähän tapahtumaan valittu ohjelman sisältö kiinnostava heidän mielestään? Miellyttivätkö musiikkikappaleet kohderyhmäämme ja voiko vastaavanlaisia musiikkikappaleita käyttää tulevissa mahdollisissa tapahtumissa? Missä määrin kehitysvammaiset innostuvat kuva-arvoitustehtävistä?

7.4.4 Mielipide osallistavasta toiminnasta ja osallisuudesta tapahtuman aikana sekä muu palaute tapahtumasta

Kysyimme seitsemännessä osiossa **Mielipide osallistavasta toiminnasta**, mitä mieltä asiakas oli osallistavasta toiminnasta järjestämässämme tapahtumassa. Tykkäsikö asiakas käyttää itse tehtyjä soittimia

esityksen aikana? Tykkäsikö hän käyttää huiveja? Mitä mieltä asiakas oli yhteislauluista? Sopivatko ilmapallot asiakkaan mielestä tapahtumaan? Oliko asiakkaasta mielekästä antaa mielipiteensä tapahtumasta ohjelman loppuksi? (LIITE 9.) Näillä kysymyksillä tarkoituksenamme oli selvittää, mikä merkitys osallistavalla toiminnalla oli tapahtumassa. Soveltuiko valitsemamme osallistava toiminta kehitysvammaisille? Voiko valitsemiamme osallistavia menetelmiä hyödyntää jatkossa suunniteltaessa kehitysvammaisille ohjelmaa? Kysyessämme, oliko asiakkaasta mielekästä antaa mielipiteensä tapahtumasta, kartoitimme, oliko meillä oikea tapa selvittää asiakkaan mielipide ohjelmasta. Kannattaako mahdollisissa tulevilla tapahtumissa kartoittaa asiakkaan mielipide samalla tavalla? Tällä kysymyksellä on myös tarkoitus saada selville, mikä merkitys asiakkaalle on antaa mielipiteensä tapahtumasta?

Kysyimme kuudennessa osiossa **Osallisuus tapahtuman aikana**, mitä mieltä asiakas oli omasta osallisuudestaan tapahtuman aikana. Kysyimme, saiko asiakas mielestään osallistua riittävästi tapahtuman aikana ja millä tavoin hän koki saaneensa osallistua tapahtumassa. (LIITE 9.) Tämän kysymysosion tarkoitus oli kartoittaa, miten osallistavana vammaispalveluyksiköiden asiakkaat pitivät tapahtumaa. Tällä kysymysosiossa saadaan mahdollisesti selville, täytyykö jatkossa kiinnittää enemmän huomiota asiakkaiden osallisuuteen. Löydetäänkö vastausten perusteella joitain uusia ideoita, jotka voivat tietämättämme osallistaa asiakkaita? Saammeko asiakkaiden vastausten perusteella vahvistusta niille ennakko-odotuksille, joiden ajattelimme osallistavan asiakkaita?

Yhdeksännessä kysymysosiossa **Muu palaute tapahtumasta** kysyimme asiakkaalta, mitä muuta palautetta hän haluaisi antaa tapahtumasta. Harmittiko tai ärsyttikö asiakasta jokin tapahtumassa? Oliko tapahtumassa joitain positiivisia yllätyksiä? (LIITE 9.) Tällaisen avoimen palautteen avulla on tarkoitus saada selville sellaistaakin tietoa tapahtumaan osallistuneilta vammaispalveluyksiköiden asiakkailta, jota emme suoraan osaa kysyä. Tämän kysymysosion tarkoituksena on saada tietoa, jonka avulla tulevaisuudessa on mahdollisuus kehittää mahdollisista tulevista järjestetyistä tapahtumista entistä sopivampia kehitysvammaisille asiakkaille. Mahdolliset epäkohdat on hyvä tuoda esiin ja pyrkiä minimoimaan. Positiiviset yllätykset puolestaan kannattaa hyödyntää myös tulevilla tapahtumilla.

8 OPINNÄYTETYÖPROJEKTIN KAUTTA SAADUN TIEDON ARVIOINTIA JA POHDINTAA

Tässä luvussa tarkastelemme kaikkea toiminnallisen opinnäytetyöprojektimme kautta saamaamme tietoa. Emme analysoi saamaamme tietoa tutkimuksellisesti, sillä opinnäytetyömme on toiminnallinen ja siitä saatava tieto on laadullista. Arvioimme ja pohdimme erikseen haastattelutilanteita asumisyksiköissä, haastatteluvastauksia, toiminnallista karaoketapahtumaa, palautteen keräämistä sekä saamaamme asiakaspalautteita. Tarkastelemme, miten haastattelutilanteet ovat menneet ja mikä merkitys niillä on asiakkaille ollut. Käymme läpi haastatteluvastauksia asumisyksiköissä ja arvioimme ja pohdimme, miten asiakkaiden osallisuuden kokemus, palvelutarpeet ja viihtyvyys asumisyksiköissä ovat toteutuneet. Arvioimme ja pohdimme niitä havaintoja, joita olemme tehneet toiminnallisesta karaoketapahtumasta keskittyen erityisesti siihen, miten osallistujien osallisuus on toteutunut ja ovatko he viihtyneet tapahtumassa. Käymme läpi niitä tilanteita, kun olemme keränneet palautetta vammaispalveluiden asumisyksiköiden asiakkailta. Analysoimme asumisyksiköiden asiakkailta saamaamme palautetta liittyen ennen tapahtumaa varten järjestämiimme osallistaviin ennakkovalmisteluihin, joihin ainakin suurin osa tapahtumaan osallistuneista olivat halunneet ja saaneet osallistua kuin myös viestintään tapahtumasta ja itse tapahtumaan.

8.1 Haastattelutilanteiden ja haastatteluvastausten arviointi ja pohdinta

Kävimme haastattelemassa haastatteluluvan antaneita Soiten vammaispalveluiden asumisyksiköissä asuvia asiakkaita syksyn 2024 aikana. Toinen haastattelijoista toimi haastattelijana toisen kirjoittaessa ylös haastatteluvastauksia. Asiakkaiden havainnoiminen haastattelun aikana oli helpompaa, kun tilanteessa oli kaksi henkilöä. Haastateltavan eleistä, ilmeistä ja vallitsevasta ilmapiiristä pystyimme tulkitsemaan haastattelun sujuvuutta, haastateltavan keskittymistä sekä voimavaroja. Näin toimien haastattelutilanne oli asiakkaan kannalta turvallinen ja asiakaslähtöinen. Havaitsimme, että asumisyksiköiden asiakkaat, joita haastattelimme, olivat aluksi hieman jännittyneitä, mutta rentoutuivat selvästi haastattelun loppua kohden. Haastattelun lopussa haastatteluun osallistuneet antoivat sanallista palautetta siitä, että olivat tykänneet osallistua haastatteluun. Useimmat haastateltavat vastasivat reippaasti kysymyksiin ja jotkut innostuivat kertomaan syvällisemminkin aihealueisiin liittyen. Joidenkin kohdalla huomasimme, että heillä oli tarve kertoa itsestään ja tulla kuulluksi. Haastattelutilanteiden oli tarkoituskin osallistaa yksiköiden asiakkaita ja mahdollistaa tuntumaan kuulluksi tulemisen kokemus. Arvelemme, että asiakkaiden myönteinen suhtautuminen haastattelutilanteisiin selittyi ainakin sillä, että he

saivat itse valita, osallistuvatko he haastatteluun. Haastatteluihin halusi osallistua vain osa asumisyksiköiden asiakkaista. Puheentuottamisen haaste oli joidenkin kohdalla syy olla osallistumatta haastatteluun.

Olimme jakaneet haastattelulomakkeen kysymykset neljään eri osioon. Tässä luvussa arvioimme ja pohdimme kustakin haastatteluosiosta saamiamme vastauksia ja annamme kehittämisideoita kuhunkin osa-alueeseen. Ensimmäisessä asumiseen liittyvässä haastatteluosiossa käymme läpi, mitä mieltä asiakkaat olivat omasta osallisuudestaan, vaikuttamisen mahdollisuudestaan ja viihtymisestään asumisyksikössään ja pohdimme, miten toimintaa asumisyksiköissä voisi kehittää siten, että asiakkaiden toiveet otettaisiin huomioon ja heidän viihtymistään parannettaisiin. Haastattelulomakkeen toisessa osiossa käymme läpi, millaisia harrastuksia ja vapaa-ajan aktiviteetteja asumisyksiköiden asiakkailla on ja mitä aktiviteetteja he vapaa-ajaltaan toivoisivat. Pohdimme, miten asiakkaiden harrastus- ja vapaa-ajanaktiviteetteja voisi vielä kehittää.

Haastattelulomakkeen kolmannessa osiossa kerromme, millä tavalla asiakkaat hyödyntävät yhteiskunnan tarjoamia palveluita ja pohdimme haastatteluvastausten perusteella, miten yhteiskunnan tarjoamia palveluita voisi hyödyntää entistä enemmän asumispalveluyksiköiden asiakkaiden hyväksi. Neljännessä osiossa arvioimme asiakkaiden yleistä tyytyväisyyttä heidän elämäänsä ja pohdimme, mihin asioihin asumisyksiköissä tulisi kiinnittää huomiota, jotta heidän asiakkaansa olisivat tyytyväisiä elämäänsä. Olemme koonneet koosteen, jossa arvioimme asiakkaiden haastatteluvastauksia. Emme erittele, mistä yksiköstä mikäkin tieto on, sillä näin suojaamme sekä asiakkaiden että asumispalveluyksiköiden yksityisyyttä.

8.1.1 Asuminen; osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja viihtyminen omassa asumisyksikössä

Haastattelemamme asumisyksiköiden asiakkaat kokivat kotiaskarensa pääosin mielekkäiksi. Kotiaskareita olivat mm. pyykkihuolto, oman asunnon siivoaminen, ruoan lämmittäminen, astioiden peseminen ja postin hakeminen. Keittiövuoron tehtäviä olivat ainakin roskien vieminen ja pöydän kattaminen. Haastateltavat eivät moittineet vastuutehtäviään. Joidenkin kotiaskareisiin kuului myös leipominen. Monet yksiköiden asiakkaat toivoivat saavansa leipoa, joten leipominen olisi varmasti hyvä lisä esimerkiksi viriketoimintaan. Haastattelussa tuli esille, että kotiaskareiden tekeminen on heille pääsääntöisesti mie-

lekästä ja luo heille kodin tuntua. Monet kokivat pienenkin keitto- tai ruoanlaittomahdollisuuden merkittävänä viihtymisensä kannalta, joten minikeittiö olisi viihtymisen kannalta joillekin tärkeä. Ymmärrämme, että tähän mahdollisuuteen vaikuttavat luonnollisesti asiakkaan toimintakyky kuin myös resurssit. Oman kahvin keittäminen ja kahvin tuoksu loivat joidenkin mielestä kodikkuutta. Myös viherkasvien hoitaminen omassa asunnossa koettiin mielekkääksi. Jotkut kertoivat oman kodin siisteyden olevan heille tärkeää. Koska kotiaskareiden tekeminen on useimmille mielekästä, tulisi kotiaskareita järjestää riittävästi jatkossakin. Asiakkaille annettavat asukasyhteisön keittiövuoron tehtävät ovat varmasti jatkossakin aktivoivia, eikä asiakkailta ollut niistä moitittavaa. Ajattelemme, että osallisuuden näkökulmasta kaikkeen arjen toimintaan ohjaaminen, mukaan ottaminen ja toiminnoissa tukeminen ovat osaltaan tekijöitä, joilla voidaan mahdollistaa asiakkaiden osallistumisen ja merkityksellisyyden kokemus asumisyksikössä.

Asiakkaat kertoivat pääsääntöisesti viihtyvänsä omissa asumisyksiköissään. Ohjaajilla, omalla asunolla ja asumisyksikön muilla asiakkailta on merkittävä rooli asiakkaiden viihtymisen kannalta; monet haastateltavat kertoivat, että heidän viihtymiseensä vaikutti erityisesti oma asunto sekä mukavat ohjaajat ja asumisyksikön muut asiakkaat. Jatkossakin on tärkeää varmistaa, että asiakas viihtyy asunnossaan ja ymmärtää ohjaajien roolin hänen tukemisessaan. Muiden yksikössä asuvien asiakkaiden läheisyys koettiin kahdenlaisena; asiakkaat, jotka koettiin ystävinä, olivat hyvinkin merkittäviä asukkaille, mutta esimerkiksi kovaääniset asuinkaverit koettiin välillä häiritsevinä. Koska jotkut haastateltavat kertoivat, että heille on tärkeää saada viettää aikaa myös omassa asunnossaan, olisi tämäkin mahdollistettava. On kuitenkin myös huomioitava, mikäli henkilö haluaa viettää paljon aikaa omassa asunnossaan muista syistä; jotkut haastateltavista kertoivat vetäytyvänsä yhteisistä tiloista ja pysyttelemään omassa huoneessaan kokiessaan asumisyksikössä kiusaamista tai häirintää muiden yksikössä asuvien osalta.

Haastateltavat asumispalveluyksiköiden asiakkaat kertoivat saaneensa osallistua asukaskokouksiin, palvelusuunnitelmien päivittämiseen sekä RAI-arviointeihin. RAI-arviointia käytetään sosiaali- ja terveysalan ammattilaisen työkaluna arvioitaessa asiakkaan toimintakykyä. Sitä käytetään osana asiakkaan palvelutarpeen arviointia sekä asiakkaan hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja seurannassa (RAI-välineistö 2024). Yleisesti haastateltavat kertoivat, että heidät oli huomioitu ja he olivat kokeneet tullessa kuulluksi palavereissa. Joidenkin mielestä on paljon sääntöjä ja toisaalta jotkut peräänkuuluttivat sovittujen sääntöjen kiinnipitämistä. Eräs haastateltava nimitti asukaskokousta torumiskerhoksi. Kaikki eivät pitäneet palavereissa luetelluista säännöistä. Haastateltavat kertoivat, että olivat saaneet ilmaista mielipiteensä esimerkiksi palavereissa. Kiusaamistilanteisiin ja muihin on-

gelmakoihtiin jotkut asiakkaat toivovat ohjaajien puuttuvan ainakin asukaskokouksissa ja toivoivat niihin keksittävien ratkaisukeinoja. Asukas-yhteisössä tapahtuviin ongelmiin tulisi vastata, jotta voidaan turvata asiakkaiden asumisviihtyvyyttä. Myös asumisrauha tulisi pyrkiä turvaamaan jokaiselle asiakkaalle mahdollisuuksien mukaan, sillä jotkut asiakkaat kertoivat toisten samassa yksikössä asuvien äänien häiritsevän heitä. Asumisrauhan yksilöllinen huomioiminen on myös osa turvallisuuden tunnetta ja yksityisyyden kunnioittamista. Asukaspalavereilla on varmasti paikkansa, jotta yksiköiden asiakkaat saavat vaikuttaa itseään koskeviin asioihin kuin myös heidän asukas-yhteisönsäkin asioihin. Useimmat haastateltavista kertoivat kokevansa, että heidän oma ohjaajansa kuuntelee heitä ja kysyy, mitä he haluavat. Haastateltavat kertoivat pystyvänsä yleensä myös sopimaan omat menonsa ohjaajien kanssa. Muutamia haastateltavista toivat kuitenkin esille, että he ovat kokeneet itsensä yksinäisiksi; he kertoivat, etteivät omasta mielestään saaneet aina riittävästi huomiota ja aikaa ohjaajiltaan ja kokivat siksi yksinäisyyttä. Olisikin hyvä huomioida, että asiakkaat saavat riittävästi henkilökohtaista aikaa ohjaajiltaan.

Useimmat haastateltavat kertoivat, että heille on tärkeää päästä tapaamaan muita yksikössä asuvia riittävän usein. Monien mielestä parasta asumisyksikössä olikin tavata muita yksikössä asuvia, mutta myös saada viettää aikaa omassa asunnossaan. Haastateltavat kertoivat, että heillä on ainakin yksi ystävä asumisyksikössään, mikä on tärkeää viihtymisen kannalta. Useimmat haastateltavista kertoivat, että heillä on ystäviä ja sukulaisia asumisyksikön ulkopuolellakin. Koska haastateltavat toivat esille, miten tärkeää yhteydenpito ystävien ja sukulaisten kanssa on, tulisi mahdollistaa ystävien ja sukulaisten tapaaminen jatkossakin. Muun muassa erilaisten yhteisöllisten aktiviteettien kautta voisi varmistaa, että yksiköissä asuvilla on mahdollisuus tavata muita omassa yksikössä asuvia riittävästi; olihan monilla haastateltavilla hyviä ystäviä omassa yksikössään. Asiakkaille voisi esimerkiksi järjestää sellaista ohjelmaa, joka tukisi heidän yhteisöllisyyttään ja siten lisäisi heidän viihtymistään. Koska niin monet yksiköiden asiakkaat kertoivat tapaavansa myös muiden asumisyksiköiden asiakkaita mielellään, erilaiset aktiviteetit tai tapahtumat, missä he tapaavat muiden asumispalveluyksiköiden asiakkaita, ovat jatkossakin tärkeitä. Ajattelemme, että järjestämämme karaoketapahtuma edisti osaltaan yhteisöllisyyttä.

Haastateltavat kertoivat pääsääntöisesti tykkävänsä siitä ruoasta, mitä heille tarjotaan heidän omassa asumisyksikössään. Lempiruokia ovat ainakin lihapullat ja muusi sekä pastaruokat. Jotkut haastateltavista mainitsivat, että eivät pidä keittoruoasta tai kalaruoasta. Nämäkin ruokat olivat silti joidenkin suosikkiruokia. Ruoan laatua tai ruokalajeja ei arvioidemme mukaan ole siis syytä muuttaa. On ihan luonnollis-

takin, että jonkun toisen pitämä ruoka ei miellytä jotakuta toista ollenkaan. Ehkä toiveita päiväkahvitarjottavista voisi yksiköissä kysyä asiakkailta ja toteuttaa niitä mahdollisuuksien mukaan tai jopa valmistaa tarjottavia yhdessä asiakkaan kanssa. Useimmat haastateltavat kertoivat olevansa tyytyväisiä myös omaan asuntoonsa ja huoneeseensa sekä mahdollisuudesta itse sisustaa huoneensa mieleisekseen. Jotkut kaipasivat tosin lisää tilaa. Käytössä olevien apuvälineiden mainittiin vievän asunnossa tilaa.

Monet asiakkaat kertoivat kokevansa, että saavat päättää ainakin omista harrastuksistaan sekä ostoksistaan. Haastateltavien oli osittain vaikea kertoa, mistä asioista he haluaisivat päättää enemmän. Asiakkaita tulisi kuunnella herkällä korvalla, jotta voidaan todella ymmärtää heidän toiveensa ja tarpeensa. Haastatteluissa kävi ilmi, että kaikki asiakkaat eivät osanneet esimerkiksi kertoa, mistä asioista he haluaisivat päättää enemmän. Joidenkin asiakkaiden oli myös vaikea antaa parannusehdotuksia asumisyksikköön, joten asumisyksiköissä voisi kysyä asiakkailta, mitkä asiat voisivat parantaa heidän viihtyvyytään. Asiakkaiden mielipiteen ilmaisuun ja päätöksen teon tueksi voisi yksiköihin kehittää yksilöllisiä tuen keinoja. Saadaksemme vastauksia, me haastattelijat käytimme esimerkiksi kuvia helpottamaan vastausten antamista.

8.1.2 Harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit

Joidenkin haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että he toivoisivat pääsevänsä tuulettumaan eli vaihtamaan maisemaa; he toivoisivat retkiä kaupungin ulkopuolelle. Ulkoilu ja luontopoluilla käveleminen oli joillekin mielekästä. Liikuntapaikkoja, kuten keila- ja uimahallia hyödynnettiin vaihtelevasti, samoin kuntosalin käyttöä. Muutamit haastatteluun vastanneista olivat kiinnostuneita hyödyntämään liikuntapuistoja tulevaisuudessa enemmän. Urheiluharrastukset olivat myös osa joidenkin haastatteluun osallistuneiden asiakkaiden vapaa-aikaa. Jotkut haastateltavista olivat kiinnostuneita seuraamaan televisiosta tai kentän laidalta jalkapallopelejä. Myös jääkiekkopelien seuraaminen jäähallissa mainittiin. Asiakkaat halusivat viettää vapaa-aikaansa yksikössä myös omassa rauhassa, puuhailleen omia askareitaan. Luku-, kirjoitus-, piirtämis- sekä väritysharrastus oli tärkeää joillekin omalla asunnolla, samoin askarteleminen. Kulttuurikorjaamon kulttuurihyvinvointi- eli KuKu-toiminta mainittiin useamman kerran riittävänä luovuuden ja kädentaitojen mielekkäänä toteuttamispaikkana. Soiten vammaispalvelussa asiakkaille järjestetään KuKu-taidetyöpajoja päivätoimintana Kokkolassa (Kulttuurikorjaamo 2020).

Meillä kaikilla tulisi olla oikeus mielekkääseen ja monipuoliseen vapaa-ajan käyttöön. Vapaa-ajan aktiviteetit ovat olleet haastattelujen perusteella pitkälti avustajien varassa olevaa toimintaa. Oli hyvä kuulla, että asiakkaat, jotka kuuluvat avustaja-avun piiriin, ovat omaohjaajiensa kanssa yhdessä saaneet suunnitella ja vaikuttaa siihen, mitä he haluavat tehdä vapaa-ajallaan. Avustajalla on suuri rooli siinä, kuinka he motivoituvat ja asennoituvat tehtäväänsä käyttäessään avustustunteja asiakkaan eduksi. Samoin kuulemamme perusteella palvelusuunnitelmia yhdessä asiakkaan kanssa laativien ohjaajien tulee herkällä korvalla kuunnella asiakkaan esille tuomia tarpeita ja toiveita. Ajattelemme, että yksiköissä ohjaajilla tulisi olla vastuu vapaa-ajanviettomahdollisuuksien, erilaisten tapahtumien ja harrastusmahdollisuuksien kartoittamisesta lähialueella. Ohjaajan tulisi myös jakaa tietoa erilaisista mahdollisuuksista ja tarjota näin asiakkaalle valinnanmahdollisuus sosiokulttuurisen innostamisen työotteella yli omien mielenkiinnon kohteiden. Vapaa-ajan viettämisen ei tarvitse toteutuakseen merkitä kustannuksia, sillä on olemassa paljon myös aineettomia ja maksuttomiakin vaihtoehtoja. Olisi hyvä huomioda, että asiakkailla on myös itsellään paljon luovuutta ja käyttämättömiä vahvuuksia, joita voi vapaa-ajan rikastuttamiseksi käyttää.

Koska haastateltavien vastauksista kävi ilmi, että he toivoisivat pääsevänsä matkustamaan kaupungin ulkopuolelle ja jotkut sanoivat kaipaavansa retkiä kaupungin ulkopuolelle toisiin kaupunkeihin, voisi resurssien puitteissa harkita retkien järjestämistä kotikaupungin ulkopuolelle. Olisiko kenties mahdollista toiveen toteuttamiseksi käyttää joskus Soiten Leasing-autoa retkien toteuttamiseksi? Luontoaktiviteetteja olisi hyvä tarjota niitä kaipaaville ja liikunta-aktiviteeteissa olisi hyödynnettävä monipuolisesti tarjolla olevia mahdollisuuksia. On tärkeää ymmärtää myös heitä, jotka ovat kiinnostuneempia puuhailemaan omassa rauhassa omalla asunnollaan. Joku asiakas kokee mielekkyyttä esimerkiksi piirustus- ja väritystehtävistä omassa rauhassa omalla asunnollaan, kun joku toinen puolestaan tarvitsee ympärilleen muita ihmisiä ja liikunnallisempaa tekemistä kokeakseen vapaa-aikansa mielekkääksi. Aina on silti hyvä ehdottaa asiakkaille erilaisia aktiviteetteja, sillä on mahdollista, että asiakas myös innostuu jostain itselleen täysin uudesta toiminnasta. Yksikön ulkopuolisia palveluntuottajia voisi etsiä kädentaitojen aktivoimiseksi. Kehitysvammaisille suunnattu Kokkolassa toimiva Kulttuurikorjaamon kulttuurihyvinvointi- eli KuKu-toiminta koettiin mielekkääksi. KuKu-toiminta on vaihtoehto Soiten vammaispalveluissa työ- ja päivätoiminnalle. Kansalaisopiston kurssitarjonnassakin voisi olla joillekin sopivia harrastusvaihtoehtoja.

8.1.3 Yhteiskunnan tarjoamien palveluiden hyödyntäminen

Kirjastopalveluiden hyödyntämisestä kysyttäessä jotkut haastateltavista kertoivat käyvänsä kirjastossa säännöllisestikin, mutta monet käyttivät hyvin harvoin kirjastopalveluita. Jotkut haastatteluun vastanneista lainaavat kirjastosta kirjoja ja äänilevyjä. Jotkut kertoivat käyneensä ainakin joskus teatterissa. He, jotka olivat teatterissa käyneet, olivat pitäneet siitä ja kertoivat haluavansa käydä teatterissa useamminkin. Jotkut asumisyksiköiden asiakkaat ovat käyneet myös elokuvateatterissa ja haluaisivat käydä siellä useammin. Haastatteluissa ilmeni, että yksiköiden asiakkaat hyödyntävät eri tavoin Kokkolan liikuntapalveluita. Jotkut haastatteluun osallistuneista kertoivat käyvänsä säännöllisesti uimahallissa tai kuntosalilla.

Vammaispalveluyksiköiden asiakkaita tulisi mielestämme kannustaa ja auttaa hyödyntämään kaupungin tarjoamia palveluja. Asiakkaiden vapaa-ajan toimintaa tulisi myös monipuolistaa. Ulkoilu ja kävelylenkeillä käyminen on tietenkin tärkeää sekkin, mutta avustustuntien käyttäminen voisi olla monella muullakin tavalla laadukasta ja asiakkaiden arkea ja kokemuksia rikastuttavaa. Koska jotkut haastateltavista kertoivat hyödyntävänsä hyvin vähän kirjastopalveluita, päätelimme, että kirjastopalveluita voisi varmasti hyödyntää enemmänkin. Kirjastopalveluiden mahdollisuuksista olisi varmasti hyvä myös tiedottaa vammaispalveluyksiköiden asiakkaita; voisi esimerkiksi muistuttaa, että kirjastosta voi lainata kirjojen lisäksi esimerkiksi musiikkia ja äänikirjoja tai käydä katsomassa esillä olevia näyttelyitä. Koska jotkut haastateltavista kertoivat, että he ovat tykänneet käydä teatterissa ja elokuvateatterissa, pohdimme, voisiko tällaisia retkiä järjestää useamminkin? Aktiviteettiensa ohessa asiakkaat näkisivät oman yksikkönsä asiakkaiden lisäksi muissakin yksiköissä asuvia henkilöitä. Haastatteluvastauksien perusteella vaikutti myös siltä, että Kokkolan liikuntapalveluvaihtoehtoista tulisi tiedottaa asumispalveluyksiköiden asiakkaita enemmän ja heitä voisi ainakin tutustuttaa eri liikuntamahdollisuuksiin. Esimerkiksi ulkoliikuntapaikkojen mahdollisuutta hyödynnettiin niukasti.

8.1.4 Yleinen tyytyväisyys elämään

Kysyttäessä haastateltavat henkilöt osasivat heti sanoa, mitkä asiat tekevät heidät surulliseksi ja mitkä puolestaan tuovat heille onnellisuuden tunteita. Asiakkaat kertoivat tulevansa surulliseksi esimerkiksi sellaisista tekijöistä, kuten läheisten poismeno, sairastelu, ystävyysuhteet, keskinäiset kohtaamiset, muiden ihmisten taholta itseen kohdistuva kohtelu. Kaikki haastatteluun vastanneet eivät halunneet vastata tähän kysymykseen ollenkaan. Onnellisuuden tunteet kumpusivat ihan tavallisista arjen asioista, kuten ystäväistä, perheestä, sukulaisista, ihmissuhteista, omasta huoneesta, huolenpidosta, muiden

ihmisten kanssa seurustelusta ja ohjaajien antamasta ajasta. Asiakkaat ilmaisivat, että heille on antanut onnellisuuden tunnetta se, että he ovat saaneet tulla kuulluksi ja nähdyksi.

Haastatellessamme vammaispalveluyksiköiden asiakkaita, huomasimme, että he pohtivat itsekseen tai keskustellen keskenään monenlaisia asioita. Asiakkaiden elämässä kuulosti tapahtuvan tuon tuostakin monenlaista, mikä aiheutti heissä erilaisia tunteita. Vaikutti siltä, että vaikeiden asioiden käsittelyyn heillä ei aina välttämättä ollut keinoja tai heidän on haastavaa sanoittaa tunteitaan. Huomioitavaa on, että haastateltavat elävät hetkessä ja voivat vastata haastatteluhetkellä vallitsevassa tunnetilassa. Haastattelujen aikana emme tarjonneet syvempää avautumismahdollisuutta. Kehotimme juttelemaan omalle ohjaajalle, jos vaikutti siltä, että haastateltavalla olisi enemmänkin keskustelun tarvetta. Osa haastateltavista kertoi, ettei voinut tai halunnut vastata, mikä oli tietysti täysin hyväksyttävää. Toiset puolestaan kokivat, että asioista puhuminen ääneen ystävälle tai ohjaajalle voisi tuntua helpottavalta.

Koska haastatteluvastausten pohjalta ihmissuhdeasiat nousivat merkittäviksi tekijöiksi asiakkaiden onnellisuuden kannalta, olisi varmasti tärkeä löytää ihmissuhteita tukevia keinoja ja menetelmiä asiakkaiden hyväksi. Kuulluksi ja nähdyksi tuleminen ja ohjaajien antama aika koettiin tärkeänä, joten henkilökunnan asiakkailleen jakama aika on arvokasta. Myös suruja on tärkeä saada läpikäydä turvallisen ja luotettavan henkilökunnan kanssa. Koska monille perhe ja ystävät olivat merkityksellisiä, ajatteleminen, että näitä ihmissuhteita tulisi pyrkiä tukemaan riittävästi. Koska henkilökunnan huolenpito oli merkittävää joillekin, tulisi pyrkiä kohdentamaan henkilökunnan resursseja enemmän siihen, että yksiköiden asiakkaat saavat riittävästi huomiota ohjaajiltaan.

8.2 Toiminnallisen karaoketapahtuman arvioiminen ja pohdinta

Syksyllä 2024 järjestämäämme toiminnalliseen karaoketapahtumaan saapui osallistujia viidestä asumispalveluyksiköstä. Yhden asumispalveluyksikön asiakkaat myöhästyivät tapahtumasta kuljetuksen viipymisen vuoksi. Tapahtumaan osallistui asiakkaita, heidän ohjaajiaan ja avustajiaan Kotipolun asumisyksiköstä, Mattilakodin asumisyksiköstä, Mesilän ryhmäkodilta, Mäntyvintin asumisyksiköstä ja Runeberginkadun asumisryhmästä. Tukena Meritähden osallistujat puuttuivat tapahtumasta. Harmillisesti oli käynyt niin, että asumispalveluyksiköstä ei tullut osallistujia ollenkaan. Myöhemmin saimme kuulla, että he olivat taksikuljetuksessa menneet väärään paikkaan. Tämä tapahtuma mietitytti ja harmitti meitä järjestäjiä vielä pitkään tapahtuman jälkeen. Mietimme, mitä olisimme voineet tehdä toisin,

ettei taksi olisi vienyt asiakkaita väärään osoitteeseen. Olisimme voineet vaikka jättää jokaiselle tapahtumaan tulijalle muistilapun, jossa olisi voinut tarkistaa tapahtumatiedot ja osoite. Tapahtumaan tulija olisi voinut näyttää sitä taksikuskillle, jolloin kuljetus olisi tullut oikeaan määränpäähän. Meille jäi epäselväksi, miksi taksi oli vienyt nämä tapahtumaan tulijat väärään osoitteeseen. Tapahtumapaikka ja ajankohta oli ilmoitettu yksiköihin sähköpostitse lähetetyssä saatekirjeessä.

Tapahtuman alkaessa huomasimme, että osallistujia ei tullut tapahtumapaikalle niin paljon, kuin olimme arvioineet asumispalveluyksiköistä saadun tiedon perusteella tulevan. Istumapaikkoja jäi täytymättä osallistujien istuutuessa isoon tilaan. Olimme pitäneet yhteyttä asumispalveluyksiköihin useita kertoja ennen tapahtumaa ja selvittäneet mahdollisten osallistujien lukumäärää. Olimme laskeneet, että yksiköiden asiakkaita tulisi vähintään 39 henkilöä ja heidän lisäksi useita avustajia sekä muuta yksiköiden henkilökuntaa. Tapahtumaan osallistui kuitenkin eri asumispalveluyksiköistä yhteensä 24 asiakasta. Muut osallistujat olivat yksiköiden ohjaajia ja avustajia, Soiten palvelualuejohtaja, opinnäytetyömme ohjaava opettaja, kolme ulkopuolista vierasta, kaksi sosionomiopiskelijaa, musiikkiliikkumisen ohjaaja, karaokevetäjä, seitsemän karaokelaulajaa, ja me kaksi opinnäytetyöntekijää, jotka juonto- tehtävämme lisäksi olimme myös laulamassa. Tapahtumassa oli paikalla yhteensä noin 50 henkilöä.

Juonsimme tapahtuman motivoiden ja innostaen osallistujia osallistumaan. Pyrimme huomioimaan kaikki osallistujat jotenkin. Otimme osallistujat huomioon kyselemällä heidän tunnelmiaan ja fiiliksiään esiintymislavalla. Lauluesitysten aikana kiersimme kyselemässä ihan henkilökohtaisesti osallistujilta kuulumisia. Huomasimme, että asiakkaat ilahtuivat, kun kävimme keskustelemassa heidän kanssaan, joten heidän huomioimisensa vaikutti olevan merkityksellistä. Samalla motivoimme omalla esimerkillämme asumisyksiköiden asiakkaita liikkumaan ja tanssimaan musiikin mukana. Kehotimme osallistujia käyttämään itse valmistamiaan soittimia, heille jaettuja huiveja ja köyttä musiikin mukana. Havaitimme, että suurin osa asumisyksiköiden asiakkaista käyttivät edellä mainittuja välineitä. He, jotka välineitä käyttivät, näyttivät pitävän siitä. Näytti myös siltä, että ilmapallojen pompotteluun osallistui suurin osa tapahtumaan osallistuneista asumispalveluyksiköiden asiakkaista.

Lauluesitykset näyttivät piristävän osallistujia. Havaitimme myös, että yleisö selvästi vapautui ja innostui liikkumaan yhä enemmän musiikkiesitysten aikana, tapahtuman edetessä. Erityisesti nopeatempoiset esityskappaleet näyttivät saavan osallistujia liikkeelle. Kaksi sosionomiopiskelijaa ja tapahtumaan kutsumamme musiikkiliikkumisen ohjaaja vaikuttivat motivoivan osallistujia omalla iloisuudellaan ja esimerkillään liikkuen musiikin mukana yleisön joukossa käyttäen toiminnallisia välineitä esi-

tyskappaleiden aikana. Tapahtuman loppupuolella keräsimme asumispalveluyksiköiden asiakkailta palautetta tapahtumasta vihrein ja punaisin kortein. Punaisen kortin sai antaa, mikäli tykkäsi tapahtumasta ja vihreän kortin sai antaa, mikäli ei tykännyt tapahtumasta. Palautelappuja oli yhteensä 24. Lappujen mukaan osallistuneista tykkäsi 23 asumispalveluyksiköiden asiakasta ja vain yksi ei tykännyt.

Mietimme, miten paljon tulokseen vaikutti se, että osallistujat olivat saaneet itse vaikuttaa siihen, haluavatko he osallistua tapahtumaan? Osallistuja oli itse tehnyt valintansa osallistuessaan tapahtumaan ja hänelle oli kerrottu tapahtumasta ennakkoon, mikä osaltaan selittää myönteistä suhtautumista. Toisaalta tulos kertoo myös siitä, että osallistujat eivät tulleet kovin pahasti pettyneiksi ennako-odotuksensa suhteen tapahtumaan liittyen. Välittömästi tapahtuman jälkeen kerätty palaute oli mielestämme luotettavaa ja siksi tärkeää, vaikka toki kysyimme osallistujilta yksityiskohtaisempaa palautetta vielä myöhemmin. Tapahtumasta antoi palautteen myös mukana ollut yhteyshenkilönämme toiminut Soiten palvelualuejohtaja. Kirjallisessa palautteessa hän kertoo, että opinnäytetyön ydinteemat näkyivät hänen mielestään hyvin tapahtuman kokonaisuudessa. Hänen mukaansa ydinteemojen osuudet vaihtuivat luontevasti ohjelman edetessä. Soiten palvelualuejohtajan antaman palautteen mukaan toiminnalliset hetket tukivat tapahtuman kokonaisideaa. (LIITE 8.)

8.3 Palautteen keräämisen arvioiminen ja pohdinta

Tarkoituksenamme oli kerätä kirjallista palautetta kaikilta tapahtumaan osallistuneilta asiakkailta, jotka olivat osallistuneet myös ennakkohaastatteluun. Palautetta saimme seuraavien asumispalveluyksiköiden asiakkailta: Runeberginkadun asumisryhmä, Kotipolku, Mattilakoti, Mäntyvintti ja Mesilän ryhmäkoti. Keräsimme palautetta tapahtumasta ja ennakkovalmistautumisesta tapahtumaan luonnollisesti vain niiden yksiköiden asiakkailta, jotka olivat osallistuneet tapahtumaan. Yhden yksikön yksi asiakas ei ollut päässyt osallistumaan ennakkoon järjestettävään asiakashaastatteluun, mutta hän antoi silti palautetta tapahtumasta. Myöskään kaikki asiakkaat, joilta keräsimme palautetta, eivät olleet osallistuneet haastatteluihin tai kaikkiin niihin ennen tapahtumaa järjestämiimme toiminnallisiin aktiviteetteihin, kuten soittimien valmistamiseen tai laulukappaleiden valitsemiseen, mutta koska he olivat olleet mukana tapahtumassa, antoivat he siitä palautetta. Asiakkaiden osallistumisen tapahtumaan varmistimme aina ennakkoon yksiköiden esihenkilöiltä tai vastaavilta ohjaajilta. Kaikki tapahtumassa mukana olleet asumisyksiköiden asiakkaat eivät halunneet antaa palautetta tapahtumasta.

Palautteiden keruun järjestymisen ei ollut mutkatonta. Ymmärsimme, että palautteet tulee kerätä yksiköistä mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen, jotta niiden kautta saatava tieto on mahdollisimman luotettavaa. Asiakkaille ei kuitenkaan pian tapahtuman jälkeen sopinut palautteiden kerääminen. Usein ajankohta, joka meille olisi sopinut tulla yksiköihin keräämään palautetta, ei sopinutkaan heille. Palautteiden keräämisen onnistumiseen vaikutti myös oma sairastumisemme, jolloin ei ollut edes soveliaista mennä sairaana kehitysvammaisten asumispalveluyksikköön keräämään palautetta. Mietimme vaihtoehtoa, että olisimme lähettäneet palautelomakkeet yksiköihin sähköisesti ja pyytäneet yksiköiden ohjaajia keräämään palautteet kirjallisena. Emme kuitenkaan halunneet toimia näin, koska ajattelimme, että haluamme tiedon suoraan asiakkailta ilman välikäsiä, jolloin ajattelimme tiedon olevan luotettavampaa. Meille itsellemme olisi myös jäänyt tunne keskeneräisyydestä elleimme itse olisi voineet viedä palautteenkeräämistä loppuun.

Meidän oli tarkoitus toteuttaa kahdestaan palautteiden kerääminen, koska ajattelimme siten saavamme mahdollisimman paljon palautetta asiakkailta tapahtumaan ja tapahtuman ennakkovalmistautumiseen liittyen. Kahdestaan olisimme ehkä osanneet esittää enemmän tarkentavia kysymyksiä aihealueista. Aikataulun ollessa rajallinen keräsimme kuitenkin asiakaspalautteet yksin, jolloin meistä opinnäyte-työntekijöistä toinen suoritti palautteen keruun eri yksiköissä kuin toinen. Keräsimme palautteet kysymällä asiakkaalta kysymykset ennakkoon valmistamaamme palautelomaketta hyödyntäen (LIITE 9). Kirjoitimme itse vastaukset vastauslomakkeelle, sillä kaikilta asiakkailtamme ei olisi onnistunut pidempien vastausten kirjoittaminen. Oli myös todennäköisempää, että saimme myöhemmin omasta käsialastamme selvää koostaessamme palautteiden tuloksia. Emme kysyneet asiakkailta suoraan, mitä mieltä he olivat palautteen antamisesta. Havaintojemme mukaan palautteiden keruusta yksiköiden asiakkaat eivät vaikuttaneet olevan yhtä innostuneita kuin tapahtumaa edeltäviin haastatteluihin osallistuessaan.

8.4 Saadun asiakaspalautteen arvioiminen ja pohdinta

Arvioimme ja pohdimme tässä luvussa saamaamme asiakaspalautetta liittyen tapahtumaa varten järjestämiimme ennakkovalmisteluihin, viestintään tapahtumasta ja itse tapahtumaan. Tässä luvussa käymme läpi, miten vammaispalveluyksiköiden asiakkaat ovat valmistautuneet ennakkoon toiminnallista karaoketapahtumaa varten ja ovatko he olleet tyytyväisiä niihin aktiviteetteihin, joihin saivat osallistua jo ennen tapahtumaa. Arvioimme, miten viestintä tapahtumasta onnistui palautteiden perusteella

ja pohdimme, mitkä tekijät saamaamme palautteeseen mahdollisesti vaikuttivat. Käymme läpi saamamme asiakaspalautteen kautta tapahtuman teknistä toteutusta ja asiakkaiden antamaa palautetta meistä esiintyjistä. Tarkastelemme saamamme palautteen kautta, miten onnistuimme ohjelmarungon ja ohjelman toteutuksessa ja miten asiakkaat kokivat oman osallisuutensa toteutumisen järjestämässämme tapahtumassa asiakaspalautteiden perusteella.

Käymme läpi asiakkaiden antamia mielipiteitä kaikesta heille järjestämässämme osallistavasta toiminnasta tapahtuman aikana. Analysoimme koosteena asiakkaiden antamia mielipiteitä tapahtuman ohjelman sisällöstä ja teimme johtopäätöksiä siitä, mitkä tekijät näihin mielipiteisiin ovat voineet vaikuttaa. Käsittelemme kaikkea sitä saamaamme avointa palautetta, mitä olimme tapahtumaan osallistuneilta asiakkailta saaneet. Saamamme asiakaspalautte oli pääsääntöisesti myönteistä. Tämä ei ollut yllättävää, koska olimmehan saaneet jo itse tapahtuman lopussa välittömän palautteen, jolloin kaikki silloin palautetta antaneet yhtä lukuun ottamatta olivat tykänneet tapahtumasta. Lisäksi tapahtumaan osallistuminen oli vapaaehtoista, joten tapahtumaan osallistuneiden suhtautuminen tapahtumaan oli myönteinen.

8.4.1 Ennakkovalmistautuminen tapahtumaan ja viestintä tapahtumasta

Lähes kaikki palautekyselyymme vastanneista olivat osallistuneet tapahtumassa käytettävien soittimien valmistamiseen, mutta jotkut olivat kieltäytyneetkin siitä. He, jotka olivat osallistuneet soittimien valmistamiseen, kertoivat tykänneensä siitä. Jonkun vastaajan mielestä soittimien valmistaminen oli lapsellista eikä aikuisille ihmisille sopivaa, joten näin vastannut oli itse tehnyt valinnan olla osallistumatta soittimien valmistamiseen. Olimme osanneet varautua, ettei soittimien valmistaminen kiinnosta kaikkia, mutta arvioimme, että se kiinnostaisi suurinta osaa yksiköiden asiakkaista. Asiakkailta oli myös mahdollisuus valita, haluavatko he osallistua soittimien valmistamiseen. Kaikissa asumispalveluyksiköissä ei järjestetty soittimien valmistamista asiakkaiden kanssa, joten siksi kaikille soittimien valmistaminen ei ollut edes mahdollista. Olimme jättäneet vastuun soittimien valmistamisesta yksiköiden ohjaajille. Ajatuksena oli, että henkilökunta järjestäisi virikkeellistä yhteistä toimintaa asiakkaiden kanssa. Tulevaisuuden visiona on, että viriketoimintaa voisi järjestää vaihteluna yksikön arkeen hoito- ja hoivatyön ohessa. Soittimien yhdessä valmistamisen ajattelimme olevan esimakua siitä.

Useimmat vastanneista olivat saaneet osallistua karaoketapahtuman laulukappalevalintaan eli äänestää tapahtumassa esitettävää kappaletta. Vastanneet olivat tykänneet olla äänestämässä esitettävää laulukappaletta. Eräs vastaajista kertoi, että heidän yksikössään oli järjestetty levyraati suosituimman kappaleen valitsemiseksi. Joku vastanneista mainitsi, että oli erityisesti tykännyt siitä, että hänen äänestämänsä kappale oli valittu tapahtumaan esityslistalle. Joku kertoi, ettei itse ollut mukana äänestämässä esityskappaletta, mutta hän oli silti tykännyt kaikista tapahtuman esityskappaleista. Joku vastanneista mainitsi, että häntä harmitti, ettei hänen valitsemaansa kappaletta esitetty. Yksi vastannut henkilö ei ollut tykännyt mistään muistakaan tapahtumassa esitetyistä laulukappaleista. Olimme ennen tapahtumaa järjestämässämme haastattelussa painottaneet yksiköiden asiakkaille, että tapahtumassa esitetään ne laulukappaleet, jotka on yksiköittäin äänestetty valituksi. Näin siis vain suosituimmat esityskappaleet esitettiin. Esityskappaletarjonta oli kyllä laaja, eikä näin ollen voinut tietenkään tyydyttää jokaista kuulijaa.

Suurin osa palautekyselyyn vastanneista olivat osallistuneet myös ennen tapahtumaa järjestettäviin haastatteluihin. Kaikki haastatteluihin osallistuneet kertoivat tykänneensä haastattelusta. Jotkut kertoivat, että haastattelusta oli tullut hyvä mieli. Jotkut mainitsivat tullessa kuulluksi haastattelun myötä. Käytäntö ja palautteet olivat samassa linjassa, sillä monet asiakkaat olivat jo haastattelutilanteen lopussa ilmaisseet tykänneensä haastattelusta. Tässä ajattelemme vaikuttavan ainakin se, että haastattelutilanteessa asiakkaat saivat kertoa omia mielipiteitään ja ajatuksiaan ja tulivat kuulluiksi. Emme myöskään olleet kiirehtineet haastattelutilanteissa, vaan asiakkaat saivat vastata ihan rauhassa. Olimme edenneet asiakkaille sopivalla aikataululla kysyessämme heiltä haastattelukysymyksiä.

Lähes kaikki palautekyselyyn vastanneet kertoivat, että he olivat saaneet riittävästi tietoa tapahtumasta ennakkoon. He olivat myös saaneet riittävän ajoissa tiedon, joten heille jäi riittävästi aikaa valmistautua tapahtumaan. Eräs vastaajista kertoi, että hän oli saanut tiedon tapahtumasta vasta viikko ennen tapahtumaa, mikä johtui siitä, että hän oli vain silloin tällöin käymässä tilapäisyksikössään. Tämäkin vastaaja kuitenkin kertoi, ettei hänelle tullut kiire valmistautua tapahtumaan. Joku vastaajista kertoi saaneensa eniten tietoa tapahtumasta meidän opinnäytetyöntekijöiden haastattelukäynnillä ennen tapahtumaa. Joku vastaajista kertoi, että meidän opinnäytetyöntekijöiden haastattelukäynti oli ainoa kerta, jolloin asiakas sai tietoa tapahtumasta.

Olimme lähettäneet tiedon tapahtumasta hyvissä ajoin useita kuukausia ennen tapahtumapäivää asu-
mispalveluyksiköihin. Tällöin olimme jo kertoneet tapahtumapaikasta ja tarkasta ajankohdasta yksiköi-

den henkilökunnalle. Me lisäksi muistutimme tapahtumasta asumispalveluyksiköiden vastaavia ohjajia vielä niin sähköpostein kuin myös puhelimitse lähempänä tapahtumaa. Tiedottamisestamme huolimatta yhden yksikön kaksi asiakasta oli lähetetty väärään paikkaan eivätkä he päässeet lainkaan tapahtumapaikalle.

8.4.2 Tapahtuman tekninen toteutus ja mielipide esiintyjistä

Palautekyselyyn vastanneet kertoivat, että lavalla esiintyvien ääni kuului pääsääntöisesti moitteettomasti. Jotkut vastanneista kertoivat, että pystyivät diojen kuvien ja tekstien avulla keskittymään esitykseen paremmin. Diat olivat myös näkyneet asiakkaille hyvin. Myös esimerkiksi yhteislaulujen sanat olivat näkyneet katsojille ja tukeneet keskittymistä. Meille oli hyödyllistä kuulla, että diaesityksestä oli ollut tapahtumaan osallistuneille se hyöty, mikä oli tarkoitus olla. Olimme toteuttaneet diaesityksen, jotta kaikki osallistujat pystyvät keskittymään ja seuraamaan tapahtuman ohjelmaa paremmin. Oli myös tärkeää, että kuvat ja tekstit olivat näkyneet yleisöön, mikä edisti osallistujien osallistumista. Ilmeisesti myös puhuimme riittävän kuuluvalla äänellä ja tekniikka oli toiminut moitteettomasti, koska saamiemme palautteiden mukaan lavalla esiintyvien äänet olivat kuuluneet osallistujille.

Palautekyselyyn vastanneet kertoivat, että lavalla esiintyneet laulajat lauloivat hyvin ja puheiden pitäjät esiintyivät kuuluvasti ja innostavasti. Jotkut kertoivat, että esiintyjät ottivat yleisön hyvin huomioon esimerkiksi innostamalla yleisöä osallistumaan. Jotkut myös mainitsivat, että me esiintyjät olimme mukana ja läsnä läpi tapahtuman. Jotkut kertoivat tykänneensä esiintyjistä. Vastaajat kertoivat, että heidät oli otettu huomioon esityksen aikana ja heidän kanssaan oli esimerkiksi juteltu ja tanssittu. Joku vastaajista mainitsi, että olisi kaivannut enemmänkin juttelua ja huomioimista.

Olimme tapahtumassa pyrkineet esiintymään innostavasti ja osallistamaan tapahtumaan osallistuneita parhaamme mukaan. Lauluesityskappaleiden aikana olimme omalla esimerkillämme kannustaneet osallistujia osallistumaan esimerkiksi soittimin ja huivein. Me myös tanssitimme osallistuneita. Esimerkiksi pyörätuolilla liikkuvia tanssitimme liikuttamalla pyörätuolia musiikin mukana. Kiersimme kyselemässä tapahtuman aikana osallistuneilta heidän tunnelmiaan ja mielipiteitään tapahtumasta. Myös juonto-osuuksissa kyselimme osallistujien tunnelmia ja mielipiteitä tapahtumasta.

8.4.3 Ohjelmarunko ja ohjelman toteutus sekä osallisuus tapahtuman aikana

Useimmat palautekyselyyn vastanneet kertoivat, ettei tapahtumassa ollut liian pitkiä puheosuuksia, vaan puheosuudet olivat sopivan pituisia. Jotkut kertoivat musiikkiesitysten tauottavan sopivasti puheosuuksia. Eräs vastaajista kuitenkin oli sitä mieltä, että jotkut puheosuudet olivat liian pitkiä. Useimpien vastaajien mielestä lauluosuuksia oli sopivasti, mutta joku vastaajista toivoi, että lauluosuuksia olisi ollut vieläkin enemmän. Palautteenantajien mukaan tapahtuma oli myös ajallisesti sopivan pituinen. Joku vastaajista mainitsi, että tapahtuma olisi saanut olla ajallisesti pidempikin.

Olimme miettineet tarkasti, miten pitkän ajan kehitysvammaisten asumisyksiköiden asiakkaat jaksaisivat viettää tapahtumassa ja arvioimme, että maksimissaan kaksi tuntia on sopivan pituinen aika. Tapahtuma kesti lopulta noin puolitoista tuntia. Ajattelimme, että esityksen aikana useat lauluosuudet pirstävät kuulijoita, jolloin he jaksavat keskittyneesti kuunnella myös puheosuuksia. Olimme ilmeisesti onnistuneet tässä. Pidempiä puheosuuksia olisimme ehkä voineet tauottaa mahdollisesti jollain toiminnallisella aktiviteetilla, kuten esimerkiksi ylimääräisillä yhteislauluilla. Myös osallistujien aktivoimisen olimme ajatelleet toimivan osaltaan paitsi osallistavana, myös virkistävänä, jolloin tapahtuma ei tuntunut pitkästyttävältä.

Lähes kaikki palautekyselyyn vastanneet kertoivat saaneensa osallistua riittävästi tapahtuman aikana. He kokivat, että olivat saaneet osallistua toiminnallisten aktiviteettien kautta tanssien, soittamalla soitinimään, huiveja heiluttaen sekä köyttä keinuttamalla musiikin mukana. Joku vastanneista olisi kaivannut saada osallistua enemmän ikätaso huomioiden; hän toivoi tapahtumaan lisää yhteislauluja. Kaikki vastanneet eivät olleet halunneet tanssia, mutta kokivat sen sijaan viihtyvänsä hyvin kuunnellen musiikkiesityksiä ja katsomalla, kun muut tanssivat. Joku kertoi kokeneensa, että hän sai osallistua mielihiteen ilmaisun kautta. Myös kuva-arvoitustehtävä koettiin osallistavana. Joku vastaajista kertoi, että hänellä oli itsellään äänen kanssa ongelmia tapahtumapäivänä, mutta se ei häntä häirinnyt, koska hän ei olisi halunnut muutenkaan laulaa. Sama vastaaja ei tykännyt käyttää myöskään soitinimä, huiveja eikä köysiäkään musiikin mukana. Hän ei osannut vastata, millä tavoin olisi kokenut osallistuvansa tapahtumassa. Hän kertoi, että hänen omat henkilökohtaiset murheensa estivät tapahtumasta nauttimisen. Joku vastaajista kertoi, että olisi halunnut tanssia enemmän, mutta ei hoksannut pyytää avustajaa kaveriksi.

Olimme ajatelleet, että jo osallistujien läsnäolo tapahtumassa oli osallisuutta, jolloin he saivat osallistua tapahtumaan yhdessä muiden vammaispalveluyksiköiden asiakkaiden ja henkilökunnan kanssa.

Ihminen toimii osallisena yhdenvertaisena yhdessä erilaisten, samasta asiasta kiinnostuneiden ihmisten kanssa (Valtaa omissa ja yhteisissä asioissa 2017). Vahvistimme tapahtumassa mukana olleiden osallisuuden kokemusta erilaisin aktivoivoin menetelmin, joita olivat kuva-arvoitustehtävä, ilmapallojen pompottelu, palautetta antaneidenkin mainitsemat tanssiminen ja muu musiikin mukana liikkuminen, itsetehdyt rytmisoittimet, huivit ja köydet. Myös mielipiteen ilmaisu, jolloin osallistujat saivat kertoa, mitä mieltä olivat tapahtumasta, oli tarkoitettu yksiköiden asiakkaille osallistavaksi. Emme voineet vaikuttaa siihen, että jonkun osallistujan henkilökohtaiset murheet estivät tapahtumasta nauttimisen. Emme ehtineet tapahtuman aikana huomioimaan ihan jokaista osallistujaa yhtä paljon, vaikka olimmekin aktiivisesti yleisön joukossa tanssittamassa ja kysymässä kuulumisia. Tällöin olisi tarvittu enemmän henkilökunnan ja avustajien aktiivisuutta osallistaa ja huomioida avustettaviaan. Joidenkin asiakkaiden toimintakyky vaati enemmän avustamista toiminnallisten menetelmien mahdollistamiseksi kuin toisten.

8.4.4 Mielipide osallistavasta toiminnasta ja ohjelman sisällöstä sekä muu palaute tapahtumasta

Suurin osa palautekyselyyn vastanneista asiakkaista tykkäsivät käyttää toiminnallisia välineitä, kuten itse tehtyjä soittimia ja huiveja lauluesitysten aikana. He myös tykkäsivät yhteislauluista ja jotkut erikseen mainitsivat, että olivat tykänneet laulaa mukana. Jotkut palautekyselyyn vastanneista kertoivat tykänneensä tanssia esityskappaleiden aikana. Useimmat vastaajista myös tykkäsivät tapahtumassa olevista ilmapalloista kertomalla, että ne olivat hauskoja ja sopivat tapahtumaan. Ajatus ilmapallojen räjähtämisestä oli jännittänyt joitakin. Jotkut eivät ymmärtäneet ilmapallojen kuin eivät myöskään muiden aktivoivien toimintamuotojen merkitystä tapahtumassa, vaan pitivät niitä lapsellisina. Kaikki vastaajat tykkäsivät yhteislauluista. Lähes kaikki haastatteluun vastanneet kertoivat tykänneensä antaa mielipiteensä tapahtumasta ohjelman lopuksi. Joku vastaajista mainitsi, että oman mielipiteen ilmaisu oli helppoa tapahtuman lopussa.

Koska me kaikki ihmiset olemme erilaisia, voimme ymmärtää, etteivät kaikki ihmiset voi tykätä samoista toiminnallisista asioista. On oikeus olla eri mieltä. Kehitysvammaisuus sinällään aiheuttaa eritasoisia haasteita suhteessa osallistumiseen, jolloin sekin vaikuttaa siihen, miten henkilö kokee toiminnan. Olimme toki pohtineet mahdollisuutta jättää toiminnalliset menetelmät kokonaan pois, mutta arvioimme niiden palvelevan suurinta osaa osallistujista. Vastausten perusteella arvioimme osoittautui oikeaksi, sillä suurin osa osallistuneista tykkäsi toiminnallisista menetelmistä.

Palautekyselyyn vastanneet yhtä lukuun ottamatta olivat tykänneet puheosuuksista ja pitivät niitä mielenkiintoisina. Muutamat vastanneet kertoivat, että heistä oli mielenkiintoista kuunnella muiden asukastarinoita. Jotkut olivat myös tunnistaneeet oman asukastarinansa. Monet palautetta antaneet kertoivat tunteneensa monet esityskappaleista ja yhteislauluista. Jotkut kertoivatkin tykänneensä paljon musiikkikappaleista ja erityisesti tutuista laulukappaleista. Kaikkia vastanneita laulukappaleet eivät kuitenkaan miellyttäneet. Kuva-arvoitustehtävä oli joidenkin mielestä helppo, joidenkin mielestä sopivan vaikea ja joidenkin mielestä vaikea. Kuva-arvoitustehtävää pidettiin yleisesti hauskana ja osallistavana eikä kukaan maininnut, ettei olisi tykännyt siitä.

Tapahtumia, joissa on puheosuuksia, voidaan järjestää vastausten perusteella varmasti jatkossakin kehitysvammaisille, koska suurin osa tykkäsi niistä. Arvelemme lauluosuuksien kuitenkin vaikuttaneen siihen, että puheosuuksiakin tykättiin kuunnella. Myös sillä, että puheissa esille tuodut asiat koskettivat läheisesti kuulijoita eli asumisyksiköiden asiakkaita, oli merkityksellistä. Kerrotut tarinat olivat ikään kuin vertaistukea osallistujille, joihin he kykenivät samaistumaan. Kuva-arvoitustehtävää voidaan vastausten perusteella suositella käytettävän jatkossakin eri tapahtumissa ja yksiköiden omissa toimintatuokioissa.

Joku palautekyselyyn vastanneista kertoi, että häntä jäi harmittamaan, ettei itse päässyt laulamaan lavalle ollenkaan. Meidän olisi täytynyt painottaa enemmän asiakkaille jo alkuhaastatteluvaiheessa, ettei tapahtumaan osallistuvat pääse itse lavalle esiintymään. Olimme kertoneet heille, että järjestämme karaokekonsertin, jonne he saavat keskuudessaan valita siellä esitettävät kappaleet. Meillä ei olisi ollut mahdollisuutta järjestää kaikille halukkaille esiintymistilaisuutta. Olisimme voineet myös painottaa tätä asiaa asumisyksiköiden vastaaville ohjaajille, jotta he olivat voineet kertoa tästä asiasta asiakkailleen. Näin tämä asia ei olisi ehkä jäänyt epäselväksi eikä olisi siten tuottanut syntyneen väärinkäsityksen vuoksi kenellekään pettymystä. Musiikin lisäksi merkittävässä roolissa olivat asiakashaastatteluiden koosteiden läpikäynnit, joilla haimme kehitysideoita asiakkaiden viihtyvyyteen asumisyksiköissä kuin myös heidän vapaa-ajanviettomahdollisuuksiinsa. Asiakashaastatteluiden koosteet veivät luonnollisesti ison osan tapahtumaan varatusta ajasta. Yhteislaulut oli suunniteltu korvaamaan sooloesityksiä, jolloin kaikilla oli mahdollisuus laulaa. Jälkeenpäin ajatellen olisimme ehkä voineet yhteislaulujen aikana myös kiertää yleisössä siten, että jokainen tapahtumaan osallistunut olisi saanut laulaa hetken aikaa suoraan mikrofoniin. Tekniikan toimivuudesta emme kuitenkaan olisi olleet varmoja siinä tilanteessa.

Palautekyselyyn vastanneista he, jotka olivat tykänneet kaikenlaisista toiminnallisista aktiviteeteista, kokivat nämä positiivisina yllätyksinä. Myös palautteen antaminen kuvakortein koettiin positiivisena yllätyksenä. Toiminnalliset menetelmät tapahtumassa olivat miellyttäneet useimpia osallistujia. Myös mielipiteen ilmaisu nähtiin positiivisena asiana. Tapahtuman lopussa osallistujille jaetut mehut ja karkit koettiin myös positiivisina yllätyksinä, vaikka jotkut olivat odottaneet saavansa tapahtumassa pullakahvit. Joku mainitsi, että hänelle positiivinen yllätys oli tavata tapahtumassa itselleen tuttu ihminen. Tapahtuman oli tarkoituskin saattaa yhteen eri asumisyksiköiden asiakkaita. Eräs vastaajista oli ihmetellyt, miksi jätimme esittelemättä kaksi henkilöä, jotka kuitenkin niin näkyvästi olivat esillä tapahtuman aikana kiertäen tanssittamassa yleisön joukossa. Hänelle oli jäänyt epäselväksi, keitä nämä kaksi henkilöä olivat. Palautetta antanut oli varmaankin ihan oikeassa. Itse emme enää muista, esittelimmekö me näitä kahta sosionomiopiskelijaa. He olivat vapaaehtoisesti tulleet motivoimaan ja kannustamaan osallistujia liikkumaan musiikin mukana.

Joku vastaajista kertoi olevansa hieman huolestunut omasta anonyymiydestään, eli siitä, ettei kukaan tapahtumaan osallistunut vain tunnistanut häntä tapahtumassa luetun asukastarinan perusteella. Kerroimme henkilölle, joka oli osallistunut haastatteluun ja oli omasta tunnistettavuudestaan huolissaan, että oli melko mahdotonta, että hänet olisi vastaustensa perusteella tunnistettu. Nimimerkin takana henkilö oli tuntematon ja myöskään asumispalveluyksikköä ei mainittu nimimerkin yhteydessä. Jätimme myös tilaisuudessa tarkoituksella kertomatta sellaisia asioita, joiden perusteella henkilön olisi voinut tunnistaa. Arvelemme, että syntynyt huoli saattoi syntyä siitä, että henkilö itse oli tunnistanut kerrotuista tarinoista itsensä. Sitä, onko hän malttanut itse pitää omana tietonaan nimimerkkinsä, emme voi tietää.

Eräs palautetta antanut kertoi, että häntä jäi harmittamaan, kun hän oli hieman myöhästynyt tapahtumasta, koska tapahtumaan kulkeva taksi oli ollut myöhässä. Jonkun osallistujan keskittymistä oli puolestaan häirinnyt muiden tapahtumaan osallistuneiden tuottama taustahälinä. Jotkut vastaajista kertoivat, ettei heitä jäänyt mikään harmittamaan tapahtumassa, vaan he olivat tykänneet niin paljon tapahtumasta, että toivoivat enemmänkin tämäntyyppisiä tapahtumia. Joku vastaajista mainitsi, että tunnelma tapahtumassa oli hyvä, mutta ylimääräinen hälinä yleisössä oli vaikeuttanut keskittymistä. Joku vastanneista mainitsi, että kahvia ja pullaa olisi voinut olla tarjolla. Emme olleet saaneet lupaa tarjoilla kahvia tapahtumassa, koska juomien vieminen tapahtumatilaan oli kielletty. Mikäli olisimme tarjonneet kahvia tapahtumatilan ulkopuolella, tapahtumaa varten varattu aika ei olisi riittänyt.

9 YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Päädyimme tekemään opinnäytetyön parityönä johtuen samankaltaisesta ajattelutavastamme ja harrastuksistamme sekä mielenkiinnostamme vammaistyöhön. Meillä molemmilla oli mielenkiintoa toteuttaa toiminnallinen opinnäytetyö, joka hyödyttäisi kehitysvammaisia. Opinnäytetyömme oli mielestämme laaja, sillä työn toiminnallinen osuus sisälsi paljon eri työvaiheita eri aihealueineen. Kaikkien työssä käyttämiemme toiminnallisten menetelmien taustalle meidän oli täytynyt hankkia teoreettista tietoa tukemaan ymmärrystä siitä, miksi olemme valinneet tietyt menetelmät työn tavoitteiden saavuttamiseksi. Koko opinnäytetyöprojekti vaati meiltä monenlaista osaamista ja monenlaisten asioiden huomioimista ja selvittämistä. Onnistumisen kokemuksia koimme mahdollisuudesta käyttää omia vahvuuksiamme ja taitojamme opinnäytetyössä hyödyksi, ja huomasimme, että vammaistyöstä kertynyt kokemus tuki toimintaamme opinnäytetyön tekemisen aikana. On ollut kiinnostavaa ja palkitsevaa olla tekemässä tätä työtä yhdessä asiakkaiden kanssa. Omalla läsnäololla, kiinnostuneisuudella ja kunnioittavalla asenteella asiakkaita ja heidän tuomia asioitaan kohtaan pääsimme luottamukselliseen vuorovaikutukseen heidän kanssaan. Haastattelutilanteet Soiten vammaispalvelun asumisyksiköissä olivat onnistuneita, ja saimme haastateltavilta itseltään arvokasta tietoa osallisuuden toteuttamisen tueksi heidän arjessaan.

Työmäärän laajuuden vuoksi oli hyvä ratkaisu tehdä opinnäytetyö parityönä. Lapsiarjen, vuorotyön, yhteistyötahojen ja asiakkaiden aikataulujen yhteensovittaminen ei toisinaan ollut ongelmattonta, mutta niistäkin selvitettiin. Opinnäytetyön tekeminen oli tiimityötä sekä keskenämme että yhteistyöverkoston kanssa. Työn myötä saimme mahdollisuuden olla kontaktissa asumisyksiköiden henkilökuntaan ja esihenkilöihin, mikä edistää mahdollisen yhteistyön rakentamista tulevaisuudessa. Yhteisen opinnäytetyön tekeminen on ollut kokonaisvaltainen oppimiskokemus. Projektimme kautta olemme saaneet syvemmän ymmärryksen osallisuuden merkityksestä kehitysvammaisten elämässä. Samalla olemme kehittäneet taitojamme havainnoida heidän tarpeitaan osallistumiseen. Olemme oppineet, kuinka kehitysvammaisten osallisuutta voidaan paremmin huomioida asiakastyössä. Opinnäytetyön aikana olemme myös oppineet paljon toisiltamme, jakaneet tietoa keskenämme ja hyödyntäneet molempien vahvuuksia työssä. Yhteisessä opinnäytetyössä pätee sama kuin työelämässäkin; toisen työpanoksen ja työskentelytavan arvostaminen ja hyväksyminen ovat tärkeitä tekijöitä päämäärään pääsemisen ja toimivan yhteistyön kannalta.

Olimme suunnitelleet, että kokoaisimme suunnittelutyöryhmän, jossa olisi edustettuina kaikista kutsutuista asumisyksiköistä joitakin asiakkaita ja henkilökuntaa. Käytännössä yhden työryhmän kokoaminen ei kuitenkaan ollut ongelmatonta. Monen eri työyksikön työntekijöiden työvuorojen, mukaan lukien omien työaikojen, arjen ja yksiköiden asiakkaiden menojen yhteensovittaminen osoittautui haastavaksi. Laadimme tiedotteen karaoketapahtumasta, jossa samalla kutsuimme vastaavia ohjaajia yhteistyöhön kanssamme. Ohjeistimme vastaavia ohjaajia tekemään ennakkotehtäviä yhdessä asiakkaidensa kanssa. Idea otettiin hyvin vastaan, ja vastaavat ohjaajat tuntuivat sitoutuvan asiaan. Meille heräsi kuitenkin ajatus asiakkaiden yhdenvertaisesta aktivoinnista: kuinka paljon eri yksiköissä työntekijöillä lopulta on aikaa ja motivaatiota paneutua viriketoimintaan hoitotyön ohella? Nykyinen taloudellinen tilanne, jossa valtakunnalliset resurssit ovat kiristyneet, vaikutti varmasti myös asumisyksiköissä käytettävissä olevaan henkilöstöresurssiin ja tehtävien priorisointiin. Tämä saattoi heijastua lisäksi viriketoiminnan mahdollistamiseen ja kehittämiseen. Karaoketapahtumasta tiedottaminen osui samaan aikaan henkilöstön kesälomien kanssa, mikä aiheutti jonkin verran poikkeamia suunniteltuun aikatauluun tiedonkulussa ja informoinnissa, joten yhteistyö alkoi tiivistyä vasta elokuussa kesälomien jälkeen. Projektin aikana oivalsimme, kuinka tärkeää tiedottaminen ja ajantasaisen tiedon välittäminen on asioiden etenemisen kannalta.

Kokonaisuudessaan koemme opinnäytetyön toteutuksen onnistuneeksi. Järjestämämme tapahtuman jälkeen keräämämme asiakaspalautteen perusteella voimme todeta, että olimme saavuttaneet ne tavoitteet, joita olimme opinnäytetyöllemme asettaneet. Asumisyksiköiden asiakkaat ilmaisivat käyttämiemme toiminnallisten menetelmien tukeneen heidän osallisuuttaan. Opinnäytetyössä käyttämämme menetelmät ovat sellaisia, että niitä voi käyttää viriketoiminnassa asumisyksiköissäkkin. Asumisyksiköiden asiakkaat saivat projektimme kautta myös vaikuttaa, ilmaista mielipiteensä ja tulla kuulluiksi. Saimme asumispalveluyksiköihin tekemiemme haastatteluiden kautta hyödyllistä tietoa, kuinka yksiköiden asiakkaiden viihtyvyyttä ja vapaa-ajan toimintaa asumispalveluyksiköissä voidaan kehittää. Olemme tulleet projektissamme asiakashaastattelujen myötä johtopäätökseen, että osallisuus ja osallistuminen luovat tyytyväisyyttä ja turvallisuuden tunnetta asiakkaiden arjessa, sillä monet haastateltavat kertoivat pitävänsä kotiaskareita ja muita yhteisön hyväksi suoritettavia tehtäviä mielekkäinä. Myös työtoimintaan osallistuminen koettiin mielekkäänä. Erilaisiin toimintoihin ja askareisiin osallistumista voidaankin tarkastella kuntoutumisen näkökulmasta, mutta myös mielekkään arjen rakentajana ja keinona ennaltaehkäistä passivoitumista ja turhautuneisuutta. Saamamme palautteen myötä olimme myös tilaajan näkökulmasta oivaltaneet asiakkaiden osallistamisen merkityksen palvelujen kehittämisessä sekä tapahtuman suunnittelussa että koko opinnäytetyön kokonaisuudessa.

Järjestämämme toiminnallinen karaoketapahtuma osoitti sen, että lähes kaikki tapahtumaan osallistuneet viihtyivät antamiensa palautteiden perusteella tapahtumassa, vaikka ihan kaikki toiminnalliset menetelmät eivät kaikkia osallistujia miellyttäneetkään. Yhteisöllisyys tässäkin lienee olleen tärkein viihtyvyyttä lisäävä tekijä kuin myös aktiivinen toiminta. Ajattelemme, että on tärkeää järjestää erilaista kehitysvammaisille suunnattua toimintaa, sillä toimintaan osallistuvat voivat innostua jostakin itselleen ihan vieraastakin asiasta. Jotta kehitysvammaisille järjestettävä toiminta kuitenkin miellyttäisi useampia osallistujia, tulee heidän mielipiteensä toiminnasta huomioida. Projektimme kautta voimmekin todeta, että yksiköiden asiakkaille on tärkeää päästä itse suunnittelemaan heille järjestettävää toimintaa, sillä kunkin asiakkaan tarpeet ovat yksilöllisiä. Ajattelemme, että kokonaisuuden kannalta ei ole tärkeintä, vaikka jotkin yksittäiset tekijät jossakin toiminnassa tai tapahtumassa eivät kaikkia osallistujia miellytä, vaan kokonaisuus ratkaisee. Osallistujien ideoita tulee kuitenkin kuulla ja huomioida mahdollisuuksien mukaan.

Koska haastatteluvastausten pohjalta ihmissuhdeasiat nousivat merkittäviksi tekijöiksi yksiköiden asiakkaiden onnellisuuden kannalta, ajattelemme, että on varmasti tärkeä löytää ihmissuhteita tukevia keinoja ja menetelmiä asiakkaiden ystävyysuhteiden tukemiseksi. Yhteistyö vammaispalveluiden eri asumisyksiköiden välillä voi olla tehokas keino tukea ja ylläpitää ystävyysuhteita. Tämä voi tapahtua esimerkiksi järjestämällä yhteistä toimintaa ja tapaamisia. Haastatteluista ilmeni, että karaokelaulua toivottiin järjestettäväksi myös asumisyksiköissä. Tämän vuoksi ehdotamme, että karaokea järjestettäisiin Soiten vammaispalveluyksiköissä sitä haluaville. Monet järjestämämme tapahtuman osallistujista pitivät yhteislauluista, joten ehdotamme, että Soiten vammaispalveluyksiköissä järjestettäisiin yhteislauluhetkiä. Päivätanssien järjestäminen ja musiikkia harrastavien kutsuminen yksiköihin vierailulle voisi olla mahdollista.

Oman kokemuksemme perusteella ajattelemme, että toiminnan järjestämisessä on keskeistä ohjaajien viitseliäisyys, motivaatio ja kyky organisoida omaa työtä. Ajattelemme, että innostavalla työotteella ja asenteella on merkittävä rooli. Asiakashaastattelujen kautta saimme tietää, että asiakkailla on tarvetta keskustella, vaikka joillakin tuntui olevan vaikeuksia tuoda sitä itse esille. Asukasraadit ovat hyvä kanava keskustella ja sopia yhteisistä asioista, vaikka kaikkien ääni ei välttämättä tule niissä kuuluviin. Siksi on mielestämme tärkeää, että ohjaajat ovat kiinnostuneita siitä, mitä heidän asiakkaidensa arkeen kuuluu, tai onko jotain, mistä he haluaisivat keskustella.

Koemme olleemme etuoikeutettuja saadessamme olla mukana tuomassa esille asiakkaiden mielipiteitä, toiveita ja epäkohtia. Loppujen lopuksi pienetkin asiat asiakkaiden arjessa voivat saada aikaan osallisuuden ja onnistumisen kokemuksia. Sosiaalialan asiakastyössä keskeinen ammatillinen osaaminen on mielestämme ihmisten kohtaamisen taito. Sosionomin työssä ammatillisuutta on ymmärtää ja huomioida ihmisten erilaisuutta, yksilöllisiä tarpeita ja taitoja. Jotta voimme tukea osallisuuden toteutumista, meidän on itse ymmärrettävä, mitä se merkitsee. Osallisuuden katsomme olevan osa ihmisen hyvinvointia. Ihmisellä, sosiaalisena ja tuntevana yksilönä, on luontainen tarve hakeutua muiden seuraan. Joidenkin kodalla kuitenkin ulkoiset elinympäristöstä aiheutuvat esteet tai yksilölliset syyt estävät tämän tarpeen täyttymistä. Jotkut vain tarvitsevat enemmän tukea osallistuakseen osallistamisen eri keinoin ja siten löytämään elämäänsä kannattelevan yhteisön. Osallisuus elämässä – ihmisen suuruinen oivallus.

LÄHTEET

Annala, L. & Myllymäki, T., 2024. Laatu ja yksilöllisyyttä asumisyksiköihin. Uusi toimintamalli. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue. Soite. Hanke-ehdotus.

Arvio, M. & Lähdetie, J. 2024. *Kehitysvammaisuutta esiintyy enemmän pojilla kuin tytöillä*. Lääkäri-lehti. Saatavissa: <https://www.laakarilehti.fi/tieteessa/alkuperaistutkimukset/kehitysvammaisuutta-esiintyy-enemman-pojilla-kuin-tytoilla/>. Viitattu 17.4.2025.

Dunderfelt, T. *Kuuntelemisen tärkeys*. Koulutuskeskus Mooli. Saatavissa: <https://mooli.fi/kuuntelemisen-tarkeys/#:~:text=Tulla%20kuulluksi%20tarkoittaa%20sit%C3%A4%2C%20ett%C3%A4,ko-kee%20ett%C3%A4%20h%C3%A4nt%C3%A4%20arvostetaan%20ihmisen%C3%A4>. Viitattu 28.2.2025.

Esteettömyys ja saavutettavuus. 2023. Vammaispalvelujen käsikirja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/esteettomyys-ja-saavutettavuus>. Päivitetty 7.12.2023. Viitattu 18.4.2025.

Feelment. 2024. Saa asiakkaasi viihtymään. Viihdeväylä Oy. Saatavissa: <https://www.feelment.com/>. Viitattu 28.4.2025.

Forss, P. & Vatula-Pimiä, M-L. 2014. *Sosiaalinen turva ja hyvinvointi. Kolmas sektori hyvinvoinnin lisääjänä*. 5. uud. p. Helsinki: Edita.

Hyypä, M. & Liikanen, A. 2005. *Kulttuuri ja terveys*. Helsinki: Edita Publishing Oy.

Kehitysvammaisten ja vammaisten asumispalvelut. 2022. *Tuen tarpeen mukaista asumista*. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelut-ja-yhteys/vammaispalvelut/asuminen-ja-sita-tukevat-palvelut/kehitysvammaisten-ja-vammaisten-asumispalvelut/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Kenelle vammaispalveluja myönnetään? 2025. *Vammaispalvelulain soveltamisala*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Vammaispalvelujen käsikirja. Päivitetty: 16.1.2025. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/tuki-ja-palvelut/vammaispalvelulain-soveltamisala#kenelle-vammaispalveluja-myonnetaan->. Viitattu 13.4.2025.

Kotipolku. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelupai-kaat/kotipolku-3/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Kulttuurikorjaamo. 2020. *Meillä rasvataan myös kulttuurihyvinvoinnin akseleita*. Saatavissa: <https://www.kulttuurikorjaamo.fi/about-4-1>. Viitattu 11.4.2025.

Kuntalaki. 16.4.2015/410. Saatavissa: https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2015/410#part_2_chp_5_sec_26_heading. Viitattu 18.4.2025.

Kurki, L. 2022. *Sosiokulttuurinen innostaminen: keskeisiä käsitteitä*. Kansalaisyhteiskunta. Verkko-lehti. Saatavissa: <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/sosiokulttuurinen-innostaminen-keskeisia-kasitteita/>. Viitattu 8.3.2025.

Kurki, L. 2000. *Sosiokulttuurinen innostaminen 2000-luvun Suomessa*. Esitelmä Setlementtiliiton 80-vuotisjuhlaseminaarissa Helsingissä 05.11.1998. Saatavissa: <https://doi.org/10.30675/sa.113793>. Viitattu 6.4.2025.

Kurki, L. 2011. Sosiokulttuurinen innostaminen yhteistyönä. Teoksessa Ruuskanen, P. & Savolainen, K. & Suonio, M. (toim.) *Toivo sosiaalisessa – Toivoa luova toimintakulttuuri sosiaalityössä*. Kuopio: UNIpress, 35–65.

Kytömäki, A. 2024. Yhteisöllisyys -kohtaamisesta syntyvää merkityksellisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. *Blogit*. Saatavissa: <https://www.elakeliitto.fi/blogit/yhteisollisyys-kohtaamisesta-syntyvaa-merkityksellisyytta-ja-yhteenkuuluvuuden-tunnetta>. Viitattu 28.2.2025.

Laitila, A-M. 2021. Mahdollisuus lapselle ry. *Harrastamisella on suuri merkitys hyvinvoinnille*. 5.5.2021. Saatavissa: <https://www.malary.fi/on-silla-valia-harrastamisella/>. Viitattu 8.3.2025.

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta 1.4.2019/306. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2019/20190306>. Viitattu 28.2.2025.

Lääketieteellinen näkökulma. 2024. Vernerinet.net. Verkkopalvelu kehitysvammaisuudesta. Kehitysvammaisuus. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/laaketieteellinen-nakokulma>. Viitattu 18.4.2025.

Mattilakoti. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelupaikat/mattilakoti/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Mesilän ryhmäkoti. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelupaikat/mesilan-ryhmakoti/>. Viitattu 7.3.2025.

Mitä kehitysvammaisuus on? 2024. Vernerinet.net. Saatavissa: <https://verneri.net/yleis/mita-kehitysvammaisuus-on>. Viitattu 17.4.2025.

Mitä tarkoittaa tehostettu palveluasuminen? 2023. Esperi Care. Saatavissa: <https://esperifi.fi/usein-kysyttya/mita-tarkoittaa-tehostettu-palveluasuminen/>. Päivitetty 2.5.2023. Viitattu 7.3.2025.

Mitä tarkoittaa tuettu asuminen? 2023. Esperi Care. Saatavissa: <https://esperifi.fi/usein-kysyttya/mita-tarkoittaa-tuettu-asuminen/>. Päivitetty 2.5.2025. Viitattu 7.3.2025.

Mäntyvintti. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelupaikat/mantyvintti/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Osallisuuden kolme edellytystä. 2017. *Osallisuus*. Kehitysvammaisten tukiliitto ry. Saatavissa: <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/tuki-ja-valmennus/osallisuus/>. Viitattu 18.4.2025.

Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. 2024. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>. Päivitetty 27.11.2024. Viitattu 8.3.2025.

Osallisuus-sanastoa. 2020. Yhdistysyhteistyö. Saatavissa: https://www.yhdistysyhteistyö.fi/yhdistykset_yhteistyossa/osallisuus/osallisuus-aineistoa/osallisuus-sanastoa/. Viitattu 18.4.2025.

Pikkarainen, N. 2025. Vastaava ohjaaja Nina Pikkarainen. Puhelinkeskustelu 31.3.2025. Kehitysvammaisten asumispalveluyksikkö Kotipolku. Kokkola.

Poliisi. 2025. *Yleisötilaisuudet*. Saatavissa: <https://poliisi.fi/yleisotilaisuudet>. Viitattu 21.3.2025.

RAI-välineistö. 2024. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <https://thl.fi/aiheet/ikaantymisen/palvelutarpeiden-arviointi-rai-jarjestelmalla/tietoa-rai-jarjestelmasta/rai-valineisto>. Päivitetty 1.10.2024. Viitattu 11.4.2025.

Runeberginkadun asumisryhmä. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/palvelupaikat/runeberginkadun-asumisryhma/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Siltainsuu, H., Mattila, M., Yrtti, A. 2015. *TunneMusiikki. Opas musiikin käyttöön esteettömässä vapaaehtoistoiminnassa*. Helsinki: Grano Oy.

Soinila, S. 2018. *Musiikki antaa aivoille siivet. Aivoterveyttä arkeesi*. Aivoliitto. Saatavissa: <https://www.aivoliitto.fi/aivoterveys/mieli/musiikki-antaa-aivoille-siivet#f71789fd>. Viitattu 16.4.2025

Suomen perustuslaki. 11.6.1999/731. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>. Viitattu 7.3.2025.

Suomen sosiaalipedagoginen seura ry. 2025. *Sosiaalipedagogiikka*. Saatavissa: <https://www.sosiaalipedagogiikka.fi/sosiaalipedagogiikka/>. Viitattu 28.2.2025.

Suomisanakirja. a. *Merkityksellisyys*. Saatavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/merkityksellisyys>. Viitattu 28.2.2025.

Suomisanakirja. b. *Vaikuttaminen*. Saatavissa: <https://www.suomisanakirja.fi/vaikuttaminen>. Viitattu 11.4.2025.

Särkämö, T. 2024. *Mitä hyötyä laulamisesta ja musiikista on ikääntyvälle?* Suomen akatemia. Saatavissa: <https://www.aka.fi/tietysti/kysy-tieteesta/mita-hyotya-laulamisesta-ja-musiikista-on-ikaantyvälle/#:~:text=Laulamisesta%20on%20monenlaista%20tutkittua%20hy%C3%B6ty%C3%A4,varsinkin%20haastavissa%20tilanteissa%20kuten%20melussa>. Viitattu 16.4.2025.

Taustatekijöitä haastavassa käyttäytymisessä. 2024. Kehitysvammaisuus ja mielenterveys. Mielenterveystalo.fi. Saatavissa: <https://www.mielenterveystalo.fi/fi/mielenterveys-ja-toimintakyky/kehitysvammaisuus-ja-mielenterveys>. Viitattu 15.4.2025.

Teosto. Musiikin tekijänoikeusjärjestö. *Usein kysytyä*. Saatavissa: https://www.teosto.fi/usein-kysytya/?_gl=1*100nz24*_up*MQ.*_ga*OTM0NDg1NDI1LjE3NDI1NjQ4Mjg.*_ga_KYFBK0D767*M Tc0MjU2NDgyNy4xLjEuMTc0MjU2NTA0NS4wLjAuMTI4NjAyOTIzMg..#musiikinkaytto. Viitattu 21.3.2025.

TEPA-termipankki. a. *esteettömyys*. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma -Sanastokeskus ry. Saatavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/esteett%C3%B6myys>. Viitattu 14.3.2025.

TEPA-termipankki. b. *osallisuus*. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma -Sanastokeskus ry. Saatavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/osallisuus>. Viitattu 14.3.2025.

TEPA-termipankki. c. *saavutettavuus*. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma -Sanastokeskus ry. Saatavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/saavutettavuus>. Viitattu 14.3.2025.

TEPA-termipankki. d. *yhteisöllisyys*. Erikoisalojen sanastojen ja sanakirjojen kokoelma -Sanastokeskus ry. Saatavissa: <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/yhteis%C3%B6llisyys>. Viitattu 14.3.2025.

Tietoa Soitesta. 2022. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue Soite. Saatavissa: <https://soite.fi/soite/tietoa-soitesta/>. Päivitetty 14.6.2022. Viitattu 7.3.2025.

Tukena Meritähti. Tukena. Saatavissa: <https://tukena.fi/palveluyksikk%C3%B6/tukena-meritahti/>. Viitattu 7.3.2025.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2020. *Hyvä tieteellinen käytäntö*. Saatavissa: <https://tenk.fi/fi/hyva-tieteellinen-kaytanta-htk>. Päivitetty 22.4.2024. Viitattu 6.4.2025.

Uusikylä, K. 1999. *Taito löytää, rohkeus toteuttaa*. Helsinki: WSOY.

Valkama, S. 2024. Opinnäytetyön aloituspalaveri Sari Valkaman kanssa Soiten vammaispalvelutoimistossa 10.5.2024.

Valtaa omissa ja yhteisissä asioissa. 2017. *Osallisuus*. Kehitysvammaisten Tukiliitto ry. Saatavissa: <https://www.tukiliitto.fi/toiminta/tuki-ja-valmennus/osallisuus/>. Viitattu 28.2.2025.

Vammaispalvelulaki. 14.4.2023/675. Saatavissa: <https://finlex.fi/fi/lainsaadanto/2023/675>. Viitattu 7.3.2025.

Vammaisten oikeudet. Suomen YK-liitto. Saatavissa: <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/vammaisten-oikeudet>. Viitattu 18.4.2025.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustavat. Laadullinen tutkimusmenetelmä*. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Yhdenvertaisuus ja syrjintä. 2024. *Vammaispalvelujen käsikirja*. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Saatavissa: <https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/vammaispalvelujen-kasikirja/vammaisuus-yhteiskunnassa/yhdenvertaisuus-ja-syrjinta>. Viitattu 18.4.2025.

Yhdenvertaisuuslaki. 31.12.2014/1325. Saatavissa: <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/saadoskoelma/2014/1325>. Viitattu 17.3.2025.

Yhdenvertaisuus Soitessa. 2022. Soite. Keski-Pohjanmaan hyvinvointialue. Saatavissa: <https://soite.fi/soite/tietoa-soitesta/>. Viitattu 18.4.2025.

Ympäri vuorokautinen palveluasuminen. Valvira. Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Saatavissa: <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/ymparivuorokautinen-palveluasuminen>

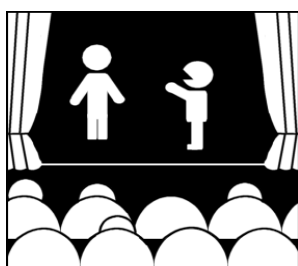
[nen#:~:text=Ymp%C3%A4rivuorokautiseen%20palveluasumiseen%20sis%C3%A4ltyy%20asiak-kaan%20yksil%C3%B6llisen,%20ateriat%20vaatehuolto%20sek%C3%A4%20siivous.](#) Viitattu 1.4.2025.

Åberg, L. 2025. *Kehitysvammaisuus*. Lääkärikirja Duodecim. 12.2.2025. Duodecim Terveyskirjasto. Saatavissa: <https://www.terveyskirjasto.fi/dlk00556>. Viitattu 28.2.2025.

5 syytä, miksi kuunteleminen ja kuulluksi tuleminen ovat meille hyväksi. Mieli. Suomen Mielenterveys ry. Saatavissa: <https://mieli.fi/vahvista-mielenterveyttasi/ihmissuhteet-ja-vuorovaikutus/5-syyta-miksi-kuunteleminen-ja-kuulluksi-tuleminen-ovat-meille-hyvaksi/>. Viitattu 18.4.2025.

ELOKUVATEATTERI

TEATTERI

KONSERTTI

RAVINTOLA

SEURAKUNTA

KIRJASTO

KAUPPA

TEHDÄ OSTOKSIA

RETKI

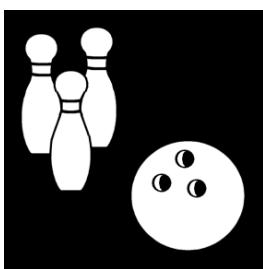
LUONTO

VIERAILLA

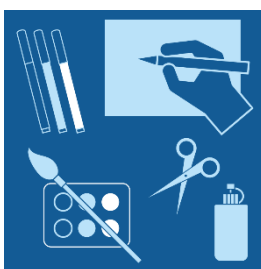
YSTÄVÄT

KEILAUUS

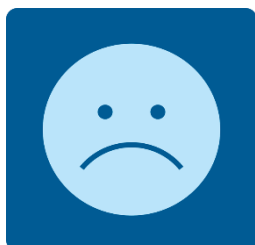
UINTI

ASKARTELU

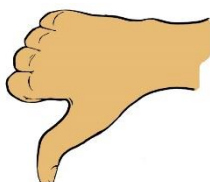
LIIKUNTA/ URHEILU

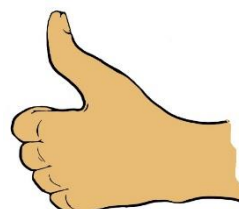
SURULLINEN

ONNELLINEN

EI TYKKÄÄ

TYKKÄÄ

Suostumus haastatteluun

Suostun haastatteluun Lea Annalan ja Melina Laasasen opinnäytetyötä Osallisuutta ja oivaltamista - karaoketapahtumaa varten. Henkilötietojani ei tulla käyttämään opinnäytetyössä tai muussa tarkoituksessa. Haastattelusta koostettua aineistoa käsitellään anonyymisti.

Haastateltavan allekirjoitus _____

Nimen selvennys _____

Pvm. _____

Haastattelukysymyksiä vammaispalveluyksiköiden asiakkaille

1. Asuminen; Osallisuus, vaikuttamisen mahdollisuus ja viihtyminen omassa asumisyksikössä
  - Millaisia kotiaskareita sinulla on?
  - Viihdytkö omassa asumisyksikössäsi? Mitkä asiat vaikuttavat viihtymiseesi asumisyksikössäsi?
  - Mikä on parasta asumisyksikössäsi? Mitä parannettavaa asumisyksikössäsi mielestäsi on?
  - Millaisiin palavereihin olet osallistunut asumisyksikössäsi? (Asukasraati, palvelusuunnitelmien päivittäminen Rai-arvionteihin jne.)
  - Miten olet voinut ilmaista mielipiteesi? Kysyykö ohjaaja sinulta, mitä haluaisit?
  - Missä asioissa koet tulevasi kuulluksi? Missä et? Millaisissa asioissa haluaisit tulla kuulluksi? Milloin voit ilmaista oman mielipiteesi?
  - Onko sinulla ystäviä asumisyksikössäsi? Entä yksikön/kodin ulkopuolella?
  - Miten ja missä tapaat ystäviäsi?
  - Millaisena koet asumisyksikkösi? Mitkä asiat saavat yksikön tuntumaan kodilta?
  - Mistä asioista pidät huoneessasi? Mistä et? Millainen huoneesi mielestäsi on?
  - Saatko yleensä hyvää ruokaa asumisyksikössäsi?
  - Mikä on lempiruokasi yksikössäsi? Entä ruoka, josta et pidä?
  - Millaisia päätöksiä saat tehdä omista asioistasi? Mistä asioista haluaisit päättää enemmän?
  - Onko sinun helppo liikkua asumisyksikössäsi? Entä lähiympäristössäsi?

2. Harrastukset ja vapaa-ajan aktiviteetit

- Millaiseen viriketoimintaan olet saanut osallistua? Mitä mieltä olet ollut viriketoiminnasta?
- Millaista asiointia olet tehnyt kodin ulkopuolella?
- Mitä harrastat mieluiten?
- Millaisia vapaa-ajan aktiviteetteja/harrastuksia toivoisit asumisyksikössäsi olevan?
- Millaisia harrastuksia sinulla on asumisyksikön/kodin ulkopuolella?
- Onko sinulla mielestäsi riittävästi harrastuksia? Mistä harrastuksistasi pidät eniten? Millaisia harrastuksia haluaisit?
- Millaisesta musiikista sinä pidät? Kuunteletko usein musiikkia? Missä tilanteissa kuuntelet musiikkia? Mihin tilanteisiin toivoisit musiikkia (esim. ruokailu, musiikkituokio, rentoutus jne.)?

3. Yhteiskunnan tarjoamien palveluiden hyödyntäminen (tieto hyödyksi avustussuunnitelmien laatimisessa)

- Kuinka usein olet käynyt kirjastossa? Mitä lainaat kirjastosta? Mitä teet kirjastossa?
- Pidätkö teatterissa käymisestä?
- Millaisia liikuntapalveluita käytät?
- Mihin haluaisit mennä vapaa-aikana?

4. Yleinen tyytyväisyys elämään

- Mitkä asiat tekevät sinut onnelliseksi?
- Mitkä asiat tekevät sinut surulliseksi?

Esitys Toiminnallisesta karaoketapahtumasta

Osallisuutta ja oivaltamista

Toiminnallinen opinnäytetyö
Centria ammattikorkeakoulu, sosionomin koulutusala
Lea Annala
Melina Laasanen

Opinnäytetyön tavoitteena on toiminnallisen karaoketapahtuman järjestäminen Kokkolan Centrian ammattikorkeakoululla, joka on suunnattu kehitysvammaisille yhteistyössä Soiten ympärivuorokautisen asumispalveluyksiköiden ja palveluasumisen asukkaiden kanssa. Osallistujat koostuvat kanta-Kokkolan eri vammaispalveluyksiköiden kanssa. Tapahtuma tulee olemaan tervetullut lisä kehitysvammaisten vapaa-ajan toimintaan, jolle Soiten vammaispalveluissa katsotaan olevan tarvetta.

Tarkoituksenamme on edistää kehitysvammaisten osallisuuden ja yhteisöllisyyden toteutumista. Haluamme myös tarjota tapahtuman keinoin kehitysvammaisten vaikuttamismahdollisuuksia ja kuulluksi tulemisen kokemuksia. Idean ydin on, että kehitysvammaisia osallistetaan ottamalla heidät tapahtuman suunnitteluun ja toteutukseen mukaan. Ajatuksenamme on, että näin toimiessa voimme vaikuttaa myös heidän merkityksellisyytensä kokemukseen.

Yhteinen suunnittelu tulisi tapahtumaan työryhmässä, johon lisäksi kuuluisi asumisyksiköiden asukkaita ja henkilökuntaa. Tapahtuman runko muodostuu asiakashaastattelujen myötä koostuvista asiakkaiden elämismaailmasta nousevista tarinoista sekä karaokekappaleista, joita asumisyksiköiden edustajat ovat voineet valita ennakkoon annetusta listasta. Tapahtumaan osallistujilla on mahdollisuus osallistua pienimuotoisella liikunnalla, rytmisoittimin ja laulamalla.

Opinnäytetyö tukee kehitysvammaisten osallisuutta, yhteisöllisyyttä ja vaikuttamisen mahdollisuutta. Osallistujilta kerätään palautetta tapahtumasta. Saamamme palauteen perusteella tarkastelemme tapahtuman merkityksellisyyttä. Palautteen kautta saatuja tuloksia voidaan hyödyntää viriketoiminnan ja asumispalvelujen kehittämisessä.

1. Sinun vuorosi loistaa

(Juha Tapio)
Laulaja 1
Säv. Tapio Juha
San. Svärd, Sinikka

2. Aro, M. 1974 Anna kaikkien kukkien kukkia

(Markku Aro)
YHTEISLAULU
Säv. Kärki T.
San. Salmi V.
Sov. Lehtinen R.

5. Kuin Havaijilla

(Souvarit)
Laulaja 4
Säv. Stråle R-M
San. Stråle R-M/Mäenpää P.
Sov. Nummela P.

6. Vie mut minne vaan

(Yö- yhtye)
Laulaja 5
Säv. Lindholm O.
San. Ahonen A.
Sov. Yö-yhtye

9. Paratiisi

(Rauli Badding Somerjoki)
Laulaja 8
Säv. Somerjoki
San. Somerjoki R./ Tiainen A.

11. Syysunelma

(Katri Helena)
Laulaja 9
Säv. Veikko S.
San. Johansson C.
Sov. Veikko S.

3. Ilta yöhön kuljettaa

(Anna Eriksson),
Laulaja 2
Säv. Nuotio Toni
San. Alanko Rami
Sov. Haverinen Petri

4. Kunnan mies

(Matti ja Teppo)
Laulaja 3
Säv. /San. /Sov. Ruohonen Matti
Sov. Samuli Veikko

7. Pienen pojan haaveet

(Yölintu)
Laulaja 6
Säv. & san. Kuuva Kari
Sov. Oinonen Ari

8. Paalupaikka

(Kari Tapio)
Laulaja 7
Säv./San. Hector
Sov. Markku Johansson

10. Ystävän laulu

(Arja Saijonmaa)
YHTEISLAULU
Säv. Vysotski V.
San. Vysotski V./Vanio J.
Sov. Markka A.

Lea Annala
Pohjoismäentie 55
68320 Ruotsalo
p. 040 484 3596
lea.annala@centria.fi

ILMOITUS YLEISÖTAPAHTUMASTA

15.07.2024

Melina Laasanen
Sammaltie 18 A 4
67700 Kokkola
p. 050 330 3628
melina.laasanen@centria.fi

Pohjanmaan poliisilaitos
Lupahallinto
Korsholmanpuistikko 45
65100 VAASA
lupahallinto.pohjanmaa@poliisi.fi

TOIMINNALLINEN KARAOKETAPAHTUMA

Olemme Centrian ammattikorkeakoulun kolmannen vuoden sosionomiopiskelijoita. Tarkoituksenamme on järjestää karaoketapahtuma toiminnallisena opinnäytetyönä. Tapahtuman ajankohta tulee olemaan 30.9.2024. Osallistujat tapahtumassa ovat etupäässä kehitysvammaisia henkilöitä sekä heidän avustajiaan ja Soiten henkilökuntaa. Osa osallistujista on pyörätuolissa. Osallistujamäärä on mahdollisesti 100–112 henkilöä. Tapahtumatila (suuropetustila nro.124) on mitoitettu tuolle henkilömäärälle. Tapahtuma on päihteetön. Osallistujilla on paikalle taksikuljetus, osin yhteiskuljetuksessa.

Tapahtuma toteutetaan yhteistyössä Soiten vammaispalvelun palveluasumisen ja ympärivuorokautisten asumispalveluyksiköiden asukkaiden ja henkilökunnan kanssa. Ohjelma koostuu pienimuotoisesta liikunnasta (omilla paikoillaan), yhteislaulusta, juonto-osuuksista ja musiikkiesityksistä.

Tapahtumassa mukana olevat Soiten henkilökuntaan kuuluvat työntekijät ovat ensiaputaitoisia. Lääkeluvallisilla ohjaajilla on vastuu asiakkaidensa lääkehoidosta (esim. epilepsia). Tapahtumassa noudatetaan Centrian ammattikorkeakoulun pelastussuunnitelmaa ja ohjeistusta. Järjestäjinä olemme perehtyneet Centrian pelastussuunnitelmaan ja selvittäneet ennakkoon sammutus- ja ensiapuvälineiden sijainnin sekä poistumistiet ja kokoontumispaikat sisällä ja ulkona.

OSALLISUUTTA JA OIVALTAMISTA -TOIMINNALLINEN KARAOKE-TAPAHTUMA OHJELMA

Esittäytyminen Asumisyksiköt	Sosionomiopiskelijat Lea Annala ja Melina Laasanen Kotipolku, Mattilakoti, Tukena Meritähti, Mesilän ryhmäkoti, Mänty- vintti, Runeberginkadun asumisryhmä
Tervetuliaissanat Sinun vuorosi loistaa	Laulaja 1 (säv. Juha Tapio, san. Sinikka Svärd)
Osallisuus, osallistuminen, vaikuttaminen Anna kaikkien kukkien kukkia	Yhteislaulu (säv. Toivo Kärki, san. Vexi Salmi)
Kuin Havaijilla Asuminen, vaikuttaminen, viihtyminen Asukastarina 1 Ilta yöhön kuljettaa	Laulaja 2 (Souvarit, alkuper. san. T. Nummela, Säv. R. Strähle) Kooste asumisyksiköistä
Asukastarina 2 Kuva-arvoitus ja yhteislaulu oikein arvatusta kuvasta Kunnon mies	Laulaja 3 (alkuper. Anna Erikson, säv. Toni Nuotio, san. Rami Alanko, sov. Petri Haverinen)
Harrastukset ja vapaa-aika Asukastarina 3 Vie mut minne vaan Asukastarina 4 Pienen pojan haaveet	Laulaja 4 (alkuper. Matti ja Teppo, säv./ san. / sov. Matti Ruoho- nen, sov. Veikko Samuli) Kooste asumisyksiköistä
Kokkolan kaupungin tarjoamien palvelujen hyödyntäminen Asukastarina 5 Paalupaikka Asukastarina 6	Laulaja 5 (alkuper. Yö, säv. Olli Lindholm, san. Ari Ahonen) Laulaja 6) alkuper. Matti Heinivaho, säv. & san, Kari Kuuva, Sov. Ari Oinonen) Kooste asumisyksiköistä
Paratiisi	Laulaja 7 (alkuper. Kari Tapio, säv. & san. Hector) Laulaja 8 (alkuper. Rauli Badding Somerjoki, Säv. Rauli Badding Somerjoki, San. Rauli Badding Somerjoki, Arja Tiainen)

**Yleinen tyytyväisyys
elämään, surut
Asukastarina 7
Yhteislaulu, *Ystävän laulu***

Kooste asumisyksiköistä

(Arja Saijonmaa, alkuper. säv. Vladimir Vysotskin, suomenkieliset sanat Juha "Watt" Vainion. Song Of A Friend)

**Yleinen tyytyväisyys
elämään, ilot
Asukastarina 8
Syysunelma**

Kooste asumisyksiköistä

Laulaja 9 (alkuper. Katri Helena, säv. Veikko Samuli, San. Chrisse Johansson)

Kiitos ja turvallista kotimatkaa!

Toiminnallinen karaoketapahtuma
Juontajat: Lea Annala ja Melina Laasanen
Esimerkkiliikkuja: X
Musiikki: X
Tekniikka: IT-tuki
Koneenkäyttäjä: X

Palaute opinnäytetyöhön liittyen**12.12.2024**

Tilaisuus, jota arviointi koskee: Osallisuutta ja oivaltamista- toiminnallinen karaoketapahtuma ja lisäksi tutkimuksellinen osio, joka pohjana järjestetyille tapahtumalle.

Opiskelijoiden kanssa yhteistyössä tehtiin suunnittelua ja arviointia, koskien järjestettävää tapahtumaa, sen sisältöjä ja itse toteutusta. Opiskelijat osoittivat tapaamisissamme innostuneisuutta ja motivoituneisuutta aiheeseen liittyen. Sisällöllisissä keskusteluissa perehtyneisyys aihealueeseen ja asiakkaiden palvelutarpeisiin tuli myös hyvin esiin. Yhteistyön toimivuuden osalta pystyttiin hyvin käymään keskustelua eri näkökulmista, jotka oleellista tutkimuksen/ tapahtuman kohteena olevien asiakkaiden palvelutarpeista.

Tapaamisia tutkimukseen/ tapahtuman järjestämiseen oli useampia ja aiheeseen pystyttiin syventymään myös ajallisesti rakentaen polkua kohti ns. h-hetkeä. Yhteistyö laajeni myös palvelualueen toimintayksiköihin, joissa opiskelijat suorittivat haastattelukäynnit sekä jakoivat ohjeet toiminnallisten menetelmien materiaalien tuottamiseksi.

Opinnäytetyön osalta sen ydinteemat näkyivät mielestäni hyvin tapahtuman kokonaisuudessa ja niiden osuudet vaihtuivat luontevasti ohjelman edetessä. Toiminnalliset hetket tukivat myös tapahtuman kokonais- ideaa. Asukkaiden innostamisessa toimintaan ja tekemiseen käytettiin mielestäni hyvin erilaisia menetelmiä, joka osaltaan konkretisoi sitä, että käytettävien keinojen moninaisuus on hahmotettu asiakkaiden palvelutarpeiden ja palvelujen tuottamisessa. Erilaiset vuorovaikutus ja kommunikaatiotaidot ovat korostuneita vammaistyön kokonaisuudessa ja sen peruslähtökohtainen ymmärtäminen oli mielestäni opiskelijoiden osalta erityisen hyvin oivallettu ja mielletty kokonaisuuden suunnittelussa. Pääteemat ovat ajankohtaisia ajatellen asiakaskunnan palvelutarpeita ja palvelujen kehittämistarpeita. Asiakkaiden osallistaminen palvelujen kehittämisessä oli mielestäni hyvin oivallettu myös itse tapahtuman suunnittelussa ja koko opinnäytetyön kokonaisuudessa. Mielenkiinnolla jatkotutkimusta aihealueeseen odottamaan jäädän.

Sari Valkama

Palvelualuejohtaja

Avopalveluiden palvelualue

Osallisuutta ja oivaltamista -karaoketapahtuma 30.9.2024 Palautekysely

1. Miten koit ennakoivalmistautumisen tapahtumaan?

Saitko osallistua soittimien valmistamiseen yksikössä? Millaisena koit oman soittimen valmistamisen? Saitko osallistua tapahtumassa esitettävien kappaleiden valintaan? Miten koit mahdollisuutesi vaikuttaa kappalevalinnassa? Osallistuitko haastatteluihin ennen tapahtumaa? Millaisena koit haastattelun?

2. Koitko viestinnän tapahtumasta riittäväksi?

Koitko saaneesi riittävästi tietoa tapahtumasta (tapahtumapaikka ja -aika)? Saitko tiedon tapahtumasta riittävän ajoissa? Jäikö sinulle riittävästi aikaa valmistautua tapahtumaan?

3. Mitä mieltä olit tapahtuman teknisestä toteutuksesta?

Kuuluiko lavalla esiintyvien ääni moitteettomasti? Tukiko diaesitys keskittymistäsi esiintyksen aikana? Näkyikö diat ja mm. yhteislaulujen sanat riittävän hyvin, jotta kykenit seuraamaan tapahtumaa?

4. Mitä mieltä olit esiintyjistä?

Esiintyivätkö esiintyjät (laulajat ja puheiden pitäjät) riittävän kuuluvasti ja innostavasti? Koitko, että juontajat olivat läsnä tapahtumassa? Koitko, että juontajat ottivat sinut huomioon tapahtuman aikana?

5. Mitä mieltä olit ohjelmarungosta ja ohjelman toteutuksesta?

Olivatko puheosuudet sopivan pituisia? Oliko lauluesityksiä mielestäsi sopivasti? Oliko tapahtuma ajallisesti sopivan pituinen?

6. Mitä mieltä olit osallisuudestasi tapahtuman aikana?

Saitko mielestäsi osallistua riittävästi tapahtuman aikana? Millä tavoin koit saaneesi osallistua tapahtumassa?

1. Mitä mieltä olit osallistavasta toiminnasta?

Tykkäsitkö käyttää itse tehtyjä soittimia esityksen aikana? Entä huiveja? Tykkäsitkö osallistua yhteislauluihin? Sopivatko ilmapallot mielestäsi tapahtumaan? Oliko sinusta mielekästä antaa mielipiteesi tapahtumasta ohjelman loppuksi?

2. Mitä mieltä olit ohjelman sisällöstä?

Mitä pidit puheosuuksista? Oliko puheosuuksia mielenkiintoista kuunnella? Mitä pidit musiikkikappaleista? Mitä pidit kuva-arvoitustehtävästä?

3. Mitä muuta palautetta haluaisit antaa tapahtumasta?

Harmittiko tai ärsyttikö jokin tapahtumassa? Oliko tapahtumassa joitain positiivisia yllätyksiä?